

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Erhan ÖZKAN

DEMRE KENT MÜZESİ

Müzecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Erhan ÖZKAN

DEMRE KENT MÜZESİ

Danışman

Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK

Müzecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Erhan ÖZKAN'ın bu çalışması jürimiz tarafından Müzecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Eser Gültekin
Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Nevzat Gevrek
Üye : Doç. Dr. Günseli Orhon

Tez Konusu: Oemre Kent Müzesi

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 28./04/2011

Mezuniyet Tarihi : .../...../2011

Prof. Dr. Mehmet ŞEN
Müdür

.....

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
LEVHALAR LİSTESİ	v
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi	2
Araştırmanın Kapsamı	3
Araştırmanın Yöntemi	3

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	4
1.1.Dünya’da Müzecilik Kavramının Oluşumu ve Gelişim Aşamaları	4
1.2.Türkiye’de Müzecilik ve Gelişim Aşamaları.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

MYRA VE DEMRE'NİN TANITIMI.....	21
2.1.Topografya ve Doğa	21
2.2.Likya ve Myra Tarihi	22
2.3.Myra ve Andriake Çevresinin Arkeolojik Özellikleri	27
2.4.Modern Demre	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT MÜZELERİ	33
3.1.Dünyadaki Kent Müzeciliği	34
3.2.Türkiye'deki Kent Müzeciliği	35
3.2.1.Türkiye’den Kent Müzesi Örnekleri	39
3.2.1.1.Bursa Kent Müzesi	39

3.2.1.2.İzmir Kent Müzesi	45
3.2.1.3.Kayseri Kent Müzesi	54
3.2.1.4.Edirne Kent Tarihi Müzesi	57
3.2.1.5.Mardin Kent Müzesi	58
3.2.1.6.Kütahya Kent Tarihi Müzesi	60
3.2.1.7.İnegöl Kent Müzesi.....	61
3.2.1.8.Kumluca Kent Müzesi	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEMRE'YE KENT MÜZESİ ÖNERİSİ.....	64
4.1.Demre'ye Kent Müzesi Faaliyet Önerileri	67
4.2.Demre Kent Müzesinin Gerekliliği	71
4.3.Vizyon ve Misyonu	76
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	77
KAYNAKÇALAR	81
LEVHALAR.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	111

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	adı geçen eser
bkz.	bakınız
diğ.	diğerleri
ICOM	International Communa.. Of Museum
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
IPTC	International Press Telecommunications Counsil
İ.Ö.	İsa'dan Önce
İ.S.	İsa'dan Sonra
Res.	Resim
vb.	ve benzeri
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2007 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiğı	30
Tablo 2: 2008 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiğı	30
Tablo 3: 2009 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiğı	31
Tablo 4: 2010 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiğı	31

LEVHALAR LİSTESİ

Resim 1: Bursa Kent Müzesi dış cephe görüntüsü

(<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.asp>, 03.12.2010).

Resim 2: Bursa Kent Müzesinden bir görüntü

(<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.bodrumkat>, 03.12.2010).

Resim 3: Osmanlı padişahlarının balmumu heykelleri

(<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.zeminkat>, 03.12.2010).

Resim 4: Bursa kentinin topografik maketi

(<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.zeminkat>, 03.12.2010).

Resim 5: Bodrum katındaki "Tarihi Esnaf

Sokağı"(<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.bodrumkat>, 03.12.2010).

Resim 6: Tanıtım resimleri ve fotoğraflar,

(<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.zeminkat>, 03.12.2010).

Resim 7: 19.yy Bursa evi, (<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.birincikat>, 03.12.2010).

Resim 8: Çok amaçlı salon, (<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.birincikat>, 03.12.2010)

Resim 9: Zemin kattan bir görüntü, (<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.zeminkat>, 03.12.2010).

Resim 10: 1.kattan bir görüntü, (<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.birincikat>, 03.12.2010).

Resim 11: Bodrum kattan bir görüntü, (<http://www.bursakentmuzesi.com.resimler.bodrumkat>, 03.12.2010).

Resim 12: İtfaiye binası 1924 İzmir, (<http://www.apikam.org.tr/index.php?p=3>, 26.09.2010).

Resim 13: Müze binası olarak restore edilmiş hali, (<http://www.apikam.org.tr/index.php?p=5>, 27.09.2010).

Resim 14: Sergilemelerden görüntüler, (<http://www.apikam.org.tr/index.php?p=7>, 27.09.2010).

Resim 15: Çok amaçlı araştırma salonu, (<http://www.apikam.org.tr/index.php?p=12>, 27.09.2010).

Resim 16: Sergi alanından görüntüler, (<http://www.apikam.org.tr/index.php?p=32>, 27.09.2010).

Resim 17: Kayseri şehir maketi, (<http://www.kayserikentmuzesi.com/index.php.3nfsr31>, 27.09.2010).

Resim 18: Şehir maketinin diğer bir görüntüsü, (<http://www.kayserikentmuzesi.com/index.php.3nfsr31>, 13.10.2010).

Resim 19: Dokunmatik ekrandan rehberlik hizmeti, (<http://www.kayserikentmuzesi.com/index.php.3nfsr37>, 13.10.2010).

Resim 20: Ziyaretçiler tanıtım bilgisi alırken, (<http://www.kayserikentmuzesi.com/index.php.sftp>, 13.10.2010).

Resim 21: Mimar Sinan eserleri, (<http://www.kayserikentmuzesi.com/index.php.3ftp21>, 14.10.2010).

Resim 22: Hafız ağa Konağı cephe görünüşü, (<http://www.tarihikentlerbirligi.org.tr/.../yerelkimlik.detay.asp?sayi>, 22.10.2010).

Resim 23: Edirne Kent Tarihi müze sergilemesi, (<http://www.tarihikentlerbirligi.org.tr/.../yerelkimlik.detay.asp?sayi..28.10.2010>).

Resim 24: Müze kafeteryası, (<http://www.tarihikentlerbirligi.org.tr/.../yerelkimlik.detay.asp?sayi=>, 03.11.2010).

Resim 25: Mardin Kent Müzesi, (<http://www.mardin.gov.tr/turkçe/kentmuzesi/kentmuzesi/asp>, 09.11.2010).

Resim 26: Kültür ve Turizm Bakanımız Ertuğrul Günay'ın katıldığı müze açılışından, (<http://www.mardin.gov.tr/turkçe/kentmuzesi/acilis/asp>, 17.11.2010).

Resim 27: Mardin Kent Müzesi sergilemeden görüntüler, (<http://www.mardin.gov.tr/turkçe/kentmuzesi/sergi/asp>, 21.11.2010).

Resim 28: Kütahya Kent Tarihi Müzesi dış cephe görüntüsü, (<http://www.kutahya.bel.tr/birimler/kurumsalfaaliyet.asp>, 27.11.2010).

Resim 29: Sergilemeden görüntüler, (<http://www.kutahya.bel.tr/sergi/kurumsalfaaliyet.asp>, 13.12.2010).

Resim 30: Kütahya'nın meşhur seramik işçiliğinin canlandırılması, (<http://www.kutahya.bel.tr/sergi/canlandirma.asp>, 20.12.2010).

Resim 31: İnegöl Kent Müzesi içerisinden bir görüntü, (<http://www.bursa.bel.tr/faaliyet.aspx>, 24.12.2010).

Resim 32: Kumluca 50.Yıl Kültür Merkezi, (Kumluca Belediyesi fotoğraf arşivi, 13.03.2011).

Resim 33: Kapı tokmakları, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 34: Eski Radyo ve Plakçalarlar, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 35: İğne Oyları, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 36: Yerel kıyafetlerin gösterildiği minyatür bebekler, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 03.13.2011).

Resim 37: Demirci ocağı, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 38: Fotoğraflarla Kumluca sergisi, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 39: Kumluca’da kullanılan ilk matbaa makinesi, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 40: Kumluca’da Yerel Basın sergisi, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan,13.03.2011).

Resim 41: Kumluca’da kullanılan ilk Fotoğraf Makinesi, (Kumluca Kent Müzesi, Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 42: Bilgi veren kiosklar, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 43: Yörük Evi sergisi, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan, 13.03.2011).

Resim 44: 50.Yıl Kültür Merkezi gece görüntüsü, (Kumluca Kent Müzesi,Foto: Erhan Özkan13.03.2011).

Resim 45: Kaş karayolu üzerindeki Demre Sanayii, (Demre Sanayii, Foto: Erhan Özkan, 26.03.2011).

Resim 46: Demre Sanayi havadan görünüm, (Myra – Andriake Kazı Arşivi’nden, Foto: Air Studio).

Resim 47: Anıtsal çeşme ve sanayi, (Myra – Andriake Kazı Arşivi’nden, Foto: Air Studio, 2009).

Resim 48: Demre Belediye Futbol Sahası, (Demre Saha, Foto:Erhan Özkan, 26.03.2011)

ÖZET

Demre Kent Müzesi başlıklı tez çalışmamda öncelikle Dünya’da ve Türkiye’de müzecilik biliminin doğuşu ve günümüze kadar olan gelişme süreci incelenmiş. Kent Müzelerini küreselleşen dünyada yenilikçi ve çağdaş bakış açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Demre ilçesinin kısaca tarihçesine değinildikten sonra, Türkiye’deki 8 adet kent müzesi incelenmiş ve Demre’ye en uygun kent müzesi önerisi getirilmeye çalışılmıştır. Demre ilçesinin etnografik özelliklerini göz ardı etmeden, turizm potansiyellerini kullanmasının yararlarına vurgu yapılmıştır.

SUMMARY

Demre City Museum

In my thesis titled Demre City Museum, firstly the birth and the process of development of museology in the world and in Turkey has been examined. It has been attempted to undertake an evaluation of City Museums from a novel and modern perspective in the globalizing world.

After briefly pointing out the history of the township of Demre, the 8 city museums in Turkey has been examined and it has been attempted to produce a suggestion for the most convenient city museum for Demre. The benefits of the utilization of its touristic potentials has been stressed, without ignoring the ethnographic features of Demre town.

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında benden yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK'e, en umutsuz anlarımızda bile bir gün olsun bizleri karamsarlığa düşürmeyen sevgili abim Öğr. Gör. Süleyman BULUT'a, arkadaşım müzeci-arkeolog Mehmet ŞENGÜL'e, uykusuz gecelerimde, en çekilmez zamanlarımda yanımdan hiç ayrılmayan kız arkadaşım Handan ÇINAR'a sonsuz teşekkür ederim.

Tez savunmamdan 1 gün önce vefat eden canım Anneme...

GİRİŞ

Ülkemizde geçmiş yıllardan beri süre gelen bir algı söz konusudur. Müzecilik arkeoloji ile özdeşleştirilmiş, arkeolog-müzeci eşitliği yanılıısına girilmiştir. Ancak böylesine bir görüş 21. yy çağdaş müzecilik anlayışına uygun değildir. Müzecilik arkeolojiden apayrı bir bilim dalıdır.

Müzecilik farklı bilgi alanlarının bir konu üzerine yoğunlaşmasını başarabilen ender bilim dallarından biridir. Çünkü yaşamın her yönüyle vardır. Eğer herhangi bir konu eğitime, öğretmeye, korumaya, geliştirmeye, sunmaya göstermeye ihtiyaç duyuyorsa ve eğer herhangi bir yurt iyi vatandaşlar geliştirmeye, iyi bir gelecek oluşturmaya, uygarlık yolunda hızla ilerlemeye ve refah içinde yaşamaya adaysa kullanmak zorunda olduğu en önemli araçların başında Müzecilik gelmektedir. Müzecilik ele aldığı konuyla ilgili derin ve yaygın bir farkındalık yaratabilir. Bunu yaparken başka hiçbir kurumun ve sistemin başaramayacağı bir yol seçer. Bu da objenin kendisiyle, yaşamın içinden eğitim ve öğretimi gerçekleştirmektir. Müzenin en güçlü eğitim kurumu olarak tanımlanması da bundandır. Doğrudan obje ile eğitim verdiği için rakipsizdir. Uygarlık yolunda daha hızlı ilerleyen ve önümüzde olan ülkeler müzeciliğin gücünün çok iyi farkındadır. Bizde ise müze kelimesi sadece ve hala arkeoloji müzelerini müzeci kelimesi ise arkeologları tanımlamaktadır. Bu derin bir yanılıdır. Oysa arkeoloji müzeciliğin konularından sadece biridir¹.

Esasen batı dünyasında arkeoloji müzeleri, diğer alanları da kapsayan müzeler ile birlikte gelişmiş, ancak bunlardan bize, batılaşma süreci içinde yalnızca arkeoloji müzeleri aktarılmış ve yakın zamana kadar da, müze kavramı arkeoloji ile bağlantılı kalmıştır. Özellikle Osman Hamdi'nin² öncülüğündeki 19.yy Osmanlı aydınları, Louvre, British Museum gibi Yunan-Roma, Mezopotamya, Mısır uygarlıklarının büyük mimari, seramik, heykel sanatlarını kapsayan sergilemeleri örnek almış, bizdeki müzecilikte yakın zamana kadar bu anlayışa bağlı kalmıştır. Bunun doğal sonucu olarak da arkeoloji bilgisine sahip olanların, müzeci olabileceği düşünülmüştür.

Türk üniversitelerinde akla gelmedik birçok dalda eğitim yapılırken, müzecilik gibi önemli bir bilim dalında halen lisans eğitimi verilememektedir. Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve son olarak Akdeniz Üniversitesi bünyesinde açılan yüksek lisans programları ise arkeoloji, sanat tarihi, güzel sanatlar ve eğitim bilimleri alanındaki

¹ Çevik 2010, 13

² Rona 1993, 27-33

bilimcilerin kendi çabaları, bilgi, görgü ve deneyimleri ya da diğer ülkelerdeki örneklerle bakarak kendilerini eğitmiş olmalarının bir sonucudur.

Müzelerin gereksindiği teknik hizmetlere yönelik eğitim veren Müzecilik Okulları³ açılmalıdır. Yine üniversitelerde arkeoloji, sanat tarihi bölümlerinden bağımsız, lisans eğitimi veren Müzecilik bölümleri açılmalı hatta daha ileri aşamalarda yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim sürdürülmelidir.⁴ Böylelikle arkeologlara müzede eser gardiyanlığı yaptırmak yerine; restorasyon, konservasyon, aydınlatma, arşivcilik, fotoğrafçılık, çizim, halkla ilişkiler vb... alanlarda en azından belli bir seviyeye ulaşmış insanlar görev alabilirler.

Bu çalışmada Kent Müzesi kurumunun Demre'deki eğitim, iletişim ve kültür yaşamına ne tür katkılar sağlayabileceğini irdelemek. Her türlü meslek grubundan konuya ilgi duyanları çağdaş müzecilik anlayışı çerçevesindeki Türkiye'den örneklerle bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Tasarımda daha önce gerçekleştirilmiş kent müzelerini incelemek, müze biliminin gösterdiği çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde Demre için en uygun modeli önermek. Bu modeli uygulamaya geçmeden önce yerleşimin kent müzesi için alt yapısını araştırarak, bilimsel bir taslak hazırlamak.

Araştırmanın Önemi

Merkezi ve yerel yönetimler insanların kuşaklar boyu ürettiği kültür birikimini korumakta geç kalıyor, kentsel bellek, kent kimliği yok oluyor. Kentlinin yaşadığı mekana yabancılaşmasını, kendini 'oraya' ait hissetmesini sağlamak giderek zorlaşıyor.

Kentlinin kentle aidiyet bağlarını güçlendirmek ve yaşadığı mekanı benimsemesini sağlamak, Kentin tarihi süreç içinde geliştirdiği kültürle bütünleşemeyen 'kentlileri, kentin kültürel özellikleriyle ve geçmişiyle barıştırmak, öncelikli bir sorumluluk.

Kentli kimliği ve kentli bilinci yaratmanın önkoşulu, kenti 'o kent' yapan tarihsel serüveni canlı tutmak, tarihsel dokusuyla, mekânlarıyla, adabı erkânıyla, ilişki biçimleriyle tanıdık hale getirmek, geçmişle bugünü birbirine bağlayıp geleceğe uzanmak. İşte tam da bu

³ Yücel 1999, 41-47

⁴ 2009 yılında Yıldız Teknik Üniversitesinde yapılan Müzecilik Çalıştayında Prof.Dr.Nevzat Çevik tarafından dile getirilmiştir.

kavşakta kent müzeleri ve arşivleri, kentin geçmişi ve kültürüyle uyumlu bir değişime katılan ve kentli bilincine sahip hemşeriler yaratma işlevi görür.

Kentliyi ortamından koparan ve geçmişe yabancılaştıran dönüşümün yıkıcı etkisini gideren önemli bir görev üstlenirler. Farklı insanları ortak bir kimlikte buluşturmaya, kaynaştırmaya ve kentleriyle barıştırmaya hizmet ederler.

Araştırmanın Kapsamı

Antalya'nın Demre ilçesinde bir kent müzesi tasarlamak ve bu müze ile bölge insanın kendi geçmişini ve kültürünü anlaması ve iyi bir yurttaş olmanın yollarını ararken, kentle yaşayanlar arasında sağlıklı bir müze köprüsü kurmaya yönelik yerleşime özel bir konsept geliştirirken, aynı zamanda Demre ziyaretçileri içinde yerleşim ve bölgeyi tanıtıcı bir yerel kent müzesi tasarlamak.

Araştırmanın Yöntemi

“*Demre Kent Müzesi*” başlıklı tez çalışmasında öncelikle Myra ve Demre'nin tarihi anlatılmış, kısaca antik kent ve modern yerleşim tanıtılmış, kent müzelerinin tanımı yapıldıktan sonra Türkiye'deki bazı kent müzelerinden örnekler verilerek Demre'de yaşayanlar ve ziyaretçileri için yerleşimi tanıtıcı bir yerel bir müze için farklı öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1.Dünya’da Müzecilik Kavramının Oluşumu ve Gelişim Aşamaları

Müze, özel olarak korumak veya ziyaretçilerin görmesi için tahsis edilen bir kapalı mekânda sergilemek üzere, geniş bir kullanım alanı içinden seçilmiş doğal yada yapay nesnelerin -sanat eserleri yada kültür, bilim ve teknikle ilgili koleksiyonların korunduğu ve sergilendiği yapı ya da yer olarak tanımlanır⁵. Müze kelimesi Latince, Müzeler (periler) mabedi demek olan “museum” veya Yunanca ‘mouseion’ kelimelerinden gelir⁶.

Antikçağ’da İskenderiye’de I. Ptolemaios’un Müzlere⁷ adadığı Mouseion isimli bir tapınak yaptırmış olması ve bu tapınakta ünlü İskenderiye Kütüphanesinin bulunuşu, aynı zamanda tapınağın, bilginlerin istediği kadar konaklayabileceği, eğitim verebileceği, araştırma yapabileceği bir bilim merkezi oluşu ‘müze’ kavramının ve müzenin niteliğinin ne olduğu konusunda ilk ipuçlarını vermektedir.

Müzenin ilk atası sayabileceğimiz Mouseion tapınağı, elbette günümüzdeki müzelerden çok farklıdır. Bu ve diğerleri, bilginin toplandığı ve gelecek kuşaklara aktarılacak için yazılıp saklandığı, sanat ve ilime dayanan okullar topluluğudur. Yine antik çağda, Atina’da ünlü ressamların yapıtlarının ‘Pinakotek’ denilen salonlarda toplandığı ve bu mekânların halka açık olduğu bilinmektedir. Pinokotek de bir anlamda sanat galerisinin atasıdır. Müzenin gelişim tarihi açısından önemli olan, antikçağ insanın sanat eserlerini ve ilim kaynaklarını toplama, koruma anlayışına sahip oluşudur.

Antikçağda okulların halka açık kurumlar olduğu, burada, ilmi ve sanatı halka ulaştırma, halkla paylaşma seviyesine de ulaşıldığını görülmektedir. Müzeciliğin temelinde, insanı, insanın çevresini anlatan, kültürel, sanatsal ya da bilimsel açıdan önemli nesnelerin önce toplanması, koleksiyonlarının yapılması, sonra da bu koleksiyonların korunması ve de sergilenmesi yatar. Müze, halka açık olan, bilginin halkla paylaşıldığı bir alandır. Farklı objeleri ya da bilgiyi toplama, biriktirme ve koruma çabası elbette insanlık açısından önemli bir seviyedir.

⁵ Arseven 1966, 22

⁶ Cruickshank 1992,63.

⁷ **Müz**; Romalılar edebiyat ve güzel sanatların ilaheleri saydıkları dokuz Müz’ün her birinin farklı bir sanat dalıyla ilişkili olduğunu ve her Müz’ün bu daldaki sanatçıları koruyup onlara ilham verdiğini düşünürlerdi.

Bilgiyi ve sanatı halka ulaştırma anlayışı, Antik çağda kendini gösterirken, Batı Dünyasında, Ortaçağda ise böyle bir yaklaşım görülmemektedir. Ortaçağda, batıda gerçek anlamda bir müzeden bahsedilemez. O dönemde kilise ve manastırlarda zengin eşya koleksiyonları vardır. Eski tapınakların hazineleri, prenslerin ve derebeylerinin kalelerinde, dışa kapalı dini grupların manastırlarında gözlerden uzak olarak toplanıp, keşfedilecekleri günü beklemişlerdir. Batıda Rönesans'a kadar sanat, tarih ve bilim kaynakları dışa kapalı bir koleksiyonculuk anlayışıyla toplanmaya devam etmiştir.

Halk için sanat eserleri sadece kiliseyi ziyaret ettiklerinde görebilecekleri bir olguydu. Uzun dönem müze tanımının bir parçası olarak görülen kütüphanelere ve kitaplara ulaşmaları ise neredeyse imkânsızdı. Rönesans dönemi düşünürleri Roma dönemi eserlerini, antik yapı kalıntılarını, elyazmalarını ortaya çıkarmaya başlamış, böylelikle, Antikçağ bilginlerinin eserlerine yeniden ulaşmışlardır. Ayrıca antik eserlere ve küçük antik objelere olan ilginin arttığı Rönesans döneminde, zamanın üst sınıflarında antik malzemeleri toplama merakını uyandırmıştır.

Başlangıçta küçük antik objelere duyulan merak daha sonra yerini sanatsal objelere ve mimariye bırakmıştır. Böylece zamanın üst sınıfları arasında bir hobi gibi başlayan koleksiyonculuk gelecekte müzeciliğin nüvesini oluşturmuştur. 14. Yüzyılda Batı Avrupa'da başlayan koleksiyonculuk mantığı, 18. yüzyılda bugünkü anlamda bilim ve kültür tarihi olarak müzecilik anlayışına dönüşmüştür. Ancak, bunun daha öncesinde Çin ve antik Roma'da özel koleksiyonların olduğu gözden kaçmamalıdır⁸.

Müzelerin sayısı 1750'lerden itibaren önemli artış göstermiş ve tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Diğer kıtalara yayılmaları bir yüzyıl daha sonradır. Öte yandan 1750'lerden bu güne kadar müzeler her açıdan değişikliklere uğramıştır. Bu süre içinde sanat müzeleri sayıca üstünlüklerini ve diğer müzelerin mümkün olduğunca benzemeye çalıştıkları bir model olma niteliklerini yitirmişlerdir. Müzeler üzerinde yapılan son istatistiklere bakıldığında müzelerin büyük bir çoğunluğunun tarih müzeleri olduğu görülür.

⁸ Bazin 1967, 27-29

18. yüzyılın ikinci yarısında, Winckelmann⁹ döneminin başında, müzelerin tarihe açılmaları antikaların ve modern sanat eserlerinin dünyevi başarıları dolayısıyla bir zaman ve mekân içinde örnek teşkil ettikleri düşüncesiyle gerçekleşti. Bu düşünce müzeciliğe farklı zamanlarda, örneğin Almanca konuşulan ülkelerde Fransa'dan daha önce girdi.

“Görsel Bir Sanat Tarihi” olarak resim sergileyen ilk müze Christian von Meckel'in küratörlüğündeki Viyana Belvedere Müzesidir. Benzer bir yaklaşım ancak bu kez ayrıntılı bir tarih felsefesine dayandırılan Berlin'deki Altes Müzesinde görülür. Öte yandan resimlere tarihsel yaklaşım Louvre'da, açılışından elli yıl sonra, 1848'de başlamıştır.

Prehistoryanın¹⁰ insanın dünya yüzündeki varlığının en eski geçmişi olduğunun kabul edildiği 19. yüzyılın ikinci yarısında tarihsel prensiplerin müzecilik dünyasına daha yaygın bir biçimde girdiğini görülür. Aynı prensipler ilk örnekleri 19. yüzyılın ilk yarısında açılan önemli kişiliklere, özellikler resamlara ait müzelerde, hanedanlar, ordular ve donanmalar, kentler için açılan birçok müzede de uygulandı. Kısaca özetlemek gerekirse, müzeler, tarihle ilk kez 19. yüzyılda ve özellikle 1850'den sonra tanışarak büyük değişikliğe uğradılar.

Yukarıdaki tarihi veriler ışığında Batı dünyası için Antikçağ ile Rönesans dönemi arasında bilginin paylaşımı açısından kayıp bir olduğu düşünülebilir. Müzeciliğin gelişmesinin Ortaçağ'da tamamen durduğu, hatta eskiden var olan bilginin kaybedilip, Rönesans'ta yeniden keşfedildiği izlenimi uyanabilir. Bu ne kadar doğru bir izlenimdir? Ortaçağ'da batıda bu kayıp dönem yaşanırken, doğu dünyasında hiçbir gelişme olmamış mıdır?

Bu soruya, “Yeniden Müzeciliği Düşünmek” adlı kitaptaki yazısında Burçak Madran şöyle bir açıklama getirir: “Doğrudan müzecilik teorisi ile ilgili kitapların batı kaynaklı olması müzeyi mekansal kurgu olarak batı uygarlığının bir parçası yapmakta, çağdaş müze

⁹ Arkeoloji'nin bilim haline gelmesinde ve Arkeoloji'ye bir metod oluşturmada en büyük katkıyı Alman J.J.Winckelmann (1717-1769) sağlamıştır. Winckelmann, o güne dek yapılan kazılar üzerine yazdığı yazılarla vebazırladığı taş koleksiyonu kataloğuyla Arkeoloji alanında çalışan ilk bilim adamı olmuştur. Bu nedenle "Arkeoloji"nin babası sayılır.

(www.dogakoleji.com/dogaArt/thread.asp?devam=true&icerik_id=639&cat_id=280 -14k -)

¹⁰ **Prehistorya;** Dip tarih ya da tarih öncesi anlamına gelen bu bölüm; insanın dünya üzerinde görülmesinden ve alet üreten bir soy haline gelmesinden; yerleşik hayata geçtiği döneme kadar olan zaman dilimi. (tr.wikipedia.org/wiki/Prehistorya - 16k -)

tanımlarının içine giren kütüphane, fen ve doğa bilimleri gibi merkezlerin erken dönemlerden itibaren Akdeniz ve Ortadoğu uygarlıklarındaki varlığını müzecilik tarihi araştırmalarında yadsımaktadır.¹¹”

Yine aynı yazıda Burçak Madran şöyle demektedir: “Müze kurumunun batı temelli bir yapılanma olarak ele alınması, tüm bu bilgilerin, dönemin kültürel üretiminin ve refahının sembolü olan sanat eserlerinin yüzyıllar boyunca kaybolduğu ve ancak Rönesans döneminde tekrar ortaya çıktığını düşünmek hata olur. Ortadoğu’da özellikle ilmi ve edebi eserlerin koleksiyonlar halinde bir araya toplandığı bilinmektedir. Bu eserlerin korunması ve faydalanılması için meydana getirilen kütüphaneler ilk olarak medrese ve camiler bünyesinde kurulmuştur. Bu kütüphaneler dönemin İslam dünyasının en değerli kültür malzemesini bir araya getirmiştir¹².” Böylece, o dönemde bir nevi bilim tarihi yapılmıştır. Bilgin ve yazarlar, eserlerinin birer nüshasını isteyenlerin okuması için -hiçbir şekilde bulundukları yerden başka yere aktarılamamak üzere- bulundukları şehrin veya mahallenin cami ve medresesine bağışlamıştır. Bu sistem bağımsız kütüphaneler kuruluncaya dek devam etmiş, bu süreçte birçok yazmalar kaybolmuş, çalınmış ve yabancı ülkelere kaçırılmıştır.

Halka açık kütüphanelerin en eskisinin Emeviler devrinde Halid bin Yezid bin Muaviye tarafından kurulduğu söylenmektedir. Burada Yunan kaynaklı (özellikle tıp ve kimya) bilim eserleri çevrilerek halka sunulmuştur. Abbasi halifesi El-Memun’un Bağdat’ta Darülhikme adıyla açtırdığı halk kütüphanesinde de Yunanca eserlerden tercümeler yaptırarak ve döneminin bilim eserlerinin yazmalarını toplatarak koleksiyonu zenginleştirmeyi amaçladığı bilinmektedir. Dönemin önemli kütüphaneleri arasında Fatimiler döneminde kurulan Kahire Kütüphanesi de vardır. 1043-44 yıllarında vezirlik yapan Ebül Kasım Ali’nin girişimleriyle kitapların tamamının ciltlenmesi ve kataloglanması sonucu Kahire kütüphanesinin gerçek bir koleksiyon niteliği taşıdığını söylemek mümkündür.

Bu noktada üzerinde önemle durulması gereken; doğuda, kütüphanelerde görülen, koleksiyonları halka açma tavrıdır. Yazmaların cami ve medreselere bağışlanmasının da gösterdiği gibi, doğuda bilgi ya da eserler azınlık, elit bir grubun tekelinde olmamış, bilgi kaynakları halkın kullanımına sunulmuştur. Batı uygarlığı ise bu seviyeye ancak Rönesan’tan sonra antik Yunan, Roma uygarlıklarını yeniden keşfettikten sonra ulaşmıştır. Hiç kuşkusuz

¹¹ Madran 1999, 18

¹² a.g.e, 4

bu keşfedişte doğu kütüphanelerinden kaçırılan kitapların, doğu bilginlerinin Antik Yunan eserlerini çevirip korumuş olmalarının payı vardır.

Rönesans dönemiyle hızlanan üst sınıfın hobisi olan koleksiyonculuk 17.yüzyılda önemli gelişmeler geçirmiştir. O dönemde koleksiyoncular milletlerarası bir birlik bile kurmuşlardı.¹³ Ancak soyluların ve zenginlerin hazine dairelerini süsleyen koleksiyonlar hala halka açılmıyor, koleksiyon sahiplerinin, ihtişamının bir kanıtı olarak yakın çevresine gösterdiği bir övünç malzemesi olmaktan öteye geçemiyordu. 17. yüzyılda koleksiyonlarda çoğunluğu antik eserler olsa da birçok farklı nesneler bir araya toplanırken; daha sonraları koleksiyoncuların özel merakını yansıtan -Yunan arkeolojisi, Roma heykelticikleri, gemi figürleri gibi- belirli konularla sınırlandırılmış koleksiyonlar da ortaya çıkmaya başladı. Bunlar bir anlamda konusunda uzmanlaşmış müzenin oluşumunun ilk safhası olarak görülebilir.

Artık, koleksiyonlar belli bir anlam birliği olmadan sadece koleksiyon sahibinin hoşuna giden birçok farklı nesneden oluşmuyor, belli bir konu birliğine sahip oluyordu.

Aynı dönemde, ihtişam yerine öğrenme ve merak hissinden doğan koleksiyonlar da baş gösterir. İtalyan hekim Ulisse Aldrovandi'nin (1552-1605) bütün tabiatı müzede toplama amacıyla kurduğu koleksiyon bunlara örnektir. İngiliz hekimi Hans Sloane (1660-1753) da kendi çalışmalarıyla ilgili bitkilerin bir koleksiyonunu yapmıştır.

Merakı birçok alana yayılmış olan Hans Sloane'un bitkilerin yanı sıra resimler, el yazmaları, paralar, madalyonlar gibi birçok farklı alandan toplam 69352 adet listelenmiş eşyası vardı. Ancak bu bilim adamlarının koleksiyonları sergilemeden çok saklama, koruma amacına göre düzenlenmiştir¹⁴.

Nesnelerin çokluğu, herhangi bir düzenin oluşturulmasını engellerken, halkın asla koleksiyonları görmesine izin verilmiyordu. Müzecilik açısından önemli bir gelişme, 1682'de bilimle ilgilenen zengin bir İngiliz; Elias Ashmole'un koleksiyonunu Oxford üniversitesine bağışlamasıdır. Ashmolean Müzesi 1683'te, tabii bilimler okulunun bir bölümü olarak açılmış, halka açık olarak düzenlenmiştir

¹³Kızılyaprak 2000, 18

¹⁴Kızılyaprak 2000, 21 -22

Ancak içindeki nesneler hakkında gezenlere hiçbir bilgi verilmiyordu¹⁵. Bu müzeyi günümüzdeki müzelerin, özellikle de ayrı bir kol olan üniversite müzelerinin ilki olarak görebiliriz. Tabii burada yine en önemli nokta, ilk defa yüzyıllar sonra, batıda bir koleksiyonun halka açık hale getirilmesidir.

18. yüzyılda koleksiyonlar özelliklerine göre ayrılmaya ve arşivlenmeye başlamıştır. 1771'de Ufizzi Galeri'deki bilimsel aletler ve doğa tarihi koleksiyonu sanat eserlerinden ayrı bir binaya taşınmıştır. Bu, günümüzdeki sanat müzesi, bilim müzesi ayrımının başlangıcıdır. Bu arada 18. yüzyıl halk müzesi anlayışının gelişimi açısından yine önemli bir dönemdir. İngiltere'de 18. yüzyılda eğitim gören insan sayısı arttığından, Hans Sloane'un koleksiyonunu İngiliz hükümeti satın alır ve 1759'da Londra'da British Museum açılır. İlk halk müzelerinden biri olan müzeyi ziyaret etmek için önceden izin almak gerekiyordu ve başvuruda bulunanlar genelde haftalarca bekletiliyordu. Bu da, o dönemde hala halk müzesi anlayışının tam olarak benimsenememiş olduğunu kanıtlar.

1789 Fransız devrimi ise birçok alanda getirdiği toplumsal değişiklikleri müzecilik alanında da getirmiştir. 1793'te, Fransa'daki Cumhuriyetçi hükümet, kralların, yöneticilerin özel koleksiyonlarının yer aldığı Paris'teki Louvre'un bir halk müzesi haline getirileceğini bildirdi. Fransız devrimiyle oluşan ulusal değerler, ulusal müze kavramının oluşmasını da sağlamıştır ve Louvre müzesi, Avrupa'nın ilk ulusal müzesidir¹⁶.

18. yüzyılın ikinci çeyreğinde Pompei¹⁷'nin bulunuşuyla kazı çalışmaları artış göstermiştir. Bu da müzeciliğin özellikle 19. yüzyılda büyük bir gelişme göstermesini sağlamıştır. Sömürgeciliğin hızla yayılmasıyla Yunanistan, Mısır, Hindistan, Osmanlı ülkelerinden getirilen eserler Avrupa'daki müzelerin koleksiyonlarının çok zenginleşmesini sağladı. Yine 19. yüzyılda gelişen tarih bilinci müzecilikte eserlerin derlenmesini de etkilemiş ve tarih müzesi kavramı ilk defa ortaya çıkmıştır. Buna ilk örnek 1795'te A. Lenoir tarafından Augustins Manastırı'nda açılan Fransız anıtlar müzesidir¹⁸.

19. yüzyılda yaşanan endüstri devrimi ise müzeciliğe yeni türler kazandırmıştır. Artan bilim ve sanayi çalışmaları önce bilim ve teknik müzelerinin sonra da endüstri müzelerinin oluşumunu sağlar. 1852'de Londra'daki müzeler grubunda bir bilim ve teknik müzesi

¹⁵ A.g.e. 24

¹⁶ Parlak 1995, 49.

¹⁷ **Pompei**; İtalya'da, Napoli'nin güneyinde, Romalılar'dan kalma arkeolojik yerleşme bölgesi. (www.thecolefamily.com/italy/pompeii/slide03.htm - 3k -)

¹⁸ Şapolyo 1936, 93

bulunuyordu. 1856'da Fransa'da Lyon kentinde ise bir sanat ve endüstri müzesi açılmıştır.¹⁰ Sanayi devriminden sonra sosyal hayatın tamamıyla değişmesi sonucu eski gelenekler ve eski zanaatlar yok olmaya başladı. Bu nedenle 20. Yüzyıla yaklaşırken halk yaşamı ve zanaatla ilgili eşyalar da toplanmaya başladı ve folklor, etnografya müzeleri oluştu. 1873'te Stokholm'de, kırsal yaşamı anlatan Nordiska Museet kurulmuştur. 1891'de yine Stokholm'de gerçek ölçekli canlandırmalardan oluşan ilk açık hava müzesi, Skansen müzesi açılmıştır. Bu gelişmelerle birlikte, 20.yüzyıla değin ortaya çıkan müze türlerini şu şekilde sınıflara ayırmak mümkün görünmektedir¹⁹.

Arkeoloji Müzeleri: Arkeologların yaptıkları sistemli kazılar sonucunda ortaya çıkarılanbuluntuların sergilendiği müzelerdir.

Etnografya Müzeleri: Geçmiş uygarlıklara ait gelenek, görenek, giysi ve gündelik hayat ile ilgili çeşitli eserlerin sergilendiği müzelerdir.

Tarih Müzeleri: Bir ülkenin, bir toplumun ya da bir kişinin tarihsel gelişimini, sistemli bir biçimde inceleyen ve açıklayan müzelerdir. Tarih müzeleri, yazılı ve görsel belgeleri bir araya getirerek hem ziyaretçilerin hem de araştırmacıların hizmetine sunmaktadır.

Güzel Sanatlar Müzeleri: Resim, müzik ve heykel gibi güzel sanat dallarında ortaya konulan yapıtların sergilendiği müzelerdir.

Açık Hava Müzeleri: Tiyatro, arena, agora gibi kapalı bir mekânda sergilenmesi mümkün olmayan yapıtlar, açık hava müzelerinde sergilenmektedir.

Bilim Müzeleri: Bilim ve teknolojinin tarih boyunca geçirdiği değişim, bilim müzelerinde sergilenmektedir.

Askerî Müzeler: Çeşitli dönemlere ait askerî malzeme ve silâhların sergilendiği müzelerdir.

Özel Müzeler: Kişi veya kuruluşlar tarafından, çeşitli konularda bir araya getirilmiş eserlerin yer aldığı müzelerdir.

¹⁹ http://www.egitim.com/cocuk/0204/d_0204.2.muzeler._index.asp?BID=&YID=3

20. yüzyılın başında Avrupa ve Amerika’da birbiri ardına açılan müzeler içinde güzel sanatlar müzelerinin ve II. Dünya Savaşı’ndan sonra da sanayide görülen gelişmeler sonucu sanayi tekniklerinin sergilendiği müzelerinin sayısının artışı özellikle dikkat çekicidir. Bir diğer belirgin artış da arkeolojik kazılara ilgi ve teşviktir ki, bunun temelinde ulus olabilme bilinci yatar. Ulusal ve tarihi değerleri inceleme, bulma ve koruma daha fazla önem kazanır ve bu da müzecilik anlayışını etkiler. Öyle ki, 20. yüzyılda müzelere olan ilginin artması ve müzelerin artan sayısı milletler arası birlikler kurulmasını kaçınılmaz kılmış, 1926’da Milletlerarası Müzeler dairesi ve 1946’da Milletlerarası Müzeler Meclisi (ICOM) kurularak müzecilikte niteliksel anlamda standartlar belirginleşmiştir.

1.2. Türkiye’de Müzecilik ve Gelişim Aşamaları

Müze ve müzecilikle tarihi ilişkileri yakın bir geçmişe dayanan Türkiye’de müzeler, öncelikle zengin tarihimizi ve kültürel mirasımızı korumayı hedefleyen, 19. yüzyılın batılılaşma çabalarının göstergesi olan çağdaş bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. Müzenin kurumsallaşmasına ilişkin bu tespit, aynı zamanda Türkiye’de müzecilik uygulamalarının biçimlenmesini de doğrudan etkileyen iki önemli kavramı vurgulamaktadır. Bunlardan biri tarihi ve kültürel mirasın “korunması”, diğeri de Batılılaşmanın göstergesi “çağdaş bir kurum” oluşturma kaygısıdır. Bugün anladığımız anlamda müzecilik kavramı, çağdaş kültürü de kapsayan yönleriyle XIX. Yüzyılın başlarında ve onu izleyen dönemde altın çağını yaşamıştır.

Ancak, ülkemizde, müzeciliğin önemi kavranmış olsa bile, gereğinin tam olarak yerine getirilmediği gözlemlenmiştir. Bu konuyla ilintili olarak Kaya Özsezgin “Müzelerimiz ve Sorunları” isimli makalesinde şunları söylemektedir; “Günümüzün sayılı büyüklükte müzeleri, içerdikleri yapıtların görkemi ve zenginliğiyle, birer kültür merkezine dönüşme aşamasını yaşarken, bu şansı yakalamak şöyle dursun, primitif temellerini kurma aşamasına bile gelmemiş olan ülkemizde müzecilik, yakın tarihlerde sınırları çizilmiş ve kapasitesi belirlenmiş, sonrada neredeyse kendi kaderine terk edilmiş yapısıyla, her tür gelişmenin uzağında kalmaya koşullanmak gibi çağ-dışı bir konuma getirilmiş ve bırakılmıştır²⁰.”

Türkiye’de müzecilik anlayışı, Osmanlı’dan günümüze kadar olan zaman diliminde Batı’daki gibi bir gelişme göstermemiştir. Batı toplumlarında daha ortaçağda varolan asillerin değerli eşya toplama merakı koleksiyonculuğu geliştirmişti.

²⁰ Özsezgin 2002, 48-50

Rönesans'ta yaşanan gelişmeler daha çok bu toplama merakını perçinleme ve toplanılan nesnelerin çeşidini değiştirmeye yaramıştır. Yaşanan sosyal değişiklikler sonucunda koleksiyonculuk sadece asil sınıfın değil zengin burjuvanın da hobisi haline gelmiştir²¹.

Batıda bazı güçlü ailelerde yüzyıllar boyunca farklı nesillerin elinde çoğalan koleksiyonlar söz konusudur. Daha sonraki dönemlerde ise bu koleksiyonların önce bağışlamalar sonucu, daha sonra da Fransız İhtilali sonrası devletin, asillerin mallarına el koyma ve Louvre sarayı örneğindeki gibi bunları halka açma çabasından dolayı, bu koleksiyonlar halk müzelerinde sergilenmiştir. Bütün bu gelişim sürecinde devletin rolü, ulusal devlet anlayışının görüldüğü Fransız İhtilali dönemi ve sonrası hariç, çok değildir. Osmanlı da ise batı ülkelerindeki gibi bir asil sınıftan söz edilemez. Osmanlı'da üst sınıfa bağlı aileler çok sıklıkla değişmiştir. Dönemin politik olaylarına göre yönetici sınıf üst sınıf ailelere müdahale etmiş bunları değiştirmiştir. Bu durumda batıda görülen türde koleksiyonların üst sınıf aileler tarafından oluşturulması da mümkün değildi. Daha da önemlisi Osmanlı'da üst sınıf sayılabilecek tabakanın hiçbir zaman batıdaki kadar ayrıcalıklı ve baskın olmamış olmasıdır. Ayrıca yönetici sınıf olan padişah ve ailesi dışında da asilzade olarak tanımlanabilecek bir sınıf yoktur. Osmanlı toplumunda batıdaki gibi yüksek sınıf farklılıkları bulunmaz.

Osmanlı'da müzecilik yönetici sınıfın girişimiyle başlamıştır. İlk serginin Sultan Abdülmecid'in isteğiyle açılmış olması da bunu gösterir. Yine müzeciliğin gelişimi de devlet eliyle, yönetici sınıfın isteğiyle olmuştur. Bundan sonraki dönemde müzecilik kültürünün ülkede henüz gelişmemesi nedeniyle Avrupalı müze yöneticilerinin kullanıldığı bir dönemdi. O yıllarda müzeciliğimizde Avrupalıların etkin olduğunu görülmüş, bu durum 19. yüzyılın sonunda değişmiştir²².

Kültür tarihi araştırmacısı Süleyman Faruk Göncüoğlu, Osmanlıdan günümüze kadar uzanan müzeciliğin gelişimini şu şekilde özetler; Anton Dethier 1881 yılında ölünce müze müdürlüğüne bir Türk'ün getirilmesi düşünülür. Sultan II. Abdülhamid (1876-1909), 2 Eylül 1882'de Osman Hamdi Bey'i müze müdürü tayin eder. Osman Hamdi Bey'in müdürlüğü döneminde müzecilik açısından önemli gelişmeler yaşanacaktır. Aslında bir Türk'ün müze yöneticiliğine getirilmesi başlı başına bir yeniliktir. Önce Çinili Köşk onarılmış, daha sonra,

²¹ <http://www.kulturtarihi.org/makale2.htm>

²² <http://www.kulturtarihi.org/makale1.htm> 156k

Sanayii Nefise mektebi kurulmuştur. Sultan II. Abdülhamid döneminde, 1884'te kabul edilen yeni Âsar-ı Âtika kanunu müzeciliğin gelişmesi açısından çok önemli olmuştur²³.

Türkiye'deki ilk müze oluşumu Mecma-ı Âsâr-ı Atika (Eski Eserler Koleksiyonu) dır; günümüzdeki İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin temelini oluşturur. Padişah Abdülmecit'in Yalova gezisi sırasında gördüğü Bizans yazıtlarını İstanbul'a getirtmesi üzerine eserler, 1846 yılında Osmanlı Devlet adamı Ahmet Fethi Paşa tarafından o güne kadar saray deposu olarak kullanılan Aya İrini'de toplatılmıştı. Koleksiyon, Sadrazam Ali Paşa döneminde düzenlendi ve 1869 yılında dönemin maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından Müze-i Hûmayun (İmparatorluk Müzesi) olarak adlandırıldı. Aynı yıl, ilk müze müdürü olarak Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden Dr. Good görevlendirildi. Ayrıca vilayetlere bir genelge gönderilerek çevrelerindeki bütün tarihi eserlerin tahrip edilmeden müzeye iletmeleri istendi²⁴.

Böylece, Âsar-ı Âtika kanunuyla günümüzde Türkiye'de çok gelişmiş olan arkeolojinin temelleri atıldı. Bu arada kazılarda ele geçen yeni eserlerle de müze gittikçe geliyordu. Sidon kazılarında ortaya çıkan İskender, Ağlayan kadınlar, Satrap, Lykia lahitleri bunlardan bazılarıdır. İskender lahdi müzeye uluslararası bir ün de getirmişti. Eserlerin sayısının gittikçe artması sonucu yeni bir binanın yapılması gerekti. Müze binasının tasarlanması işi Mimar P. Vaullary'e verildi. Bu bina ülkemizde, baştan müze binası olarak tasarlanan ilk binadır ki, Müze-i Hûmayun adıyla 1891 tarihinde açılmıştır. Açılışından kısa bir süre sonra müzede kitaplık, fotoğraf laboratuvarı ve maket atölyesi kurulur. Kazılar sonucunda getirilen yeni eserler nedeniyle 1903'te ve 1907 müzeye ek binalar yapılır²⁵.

Sultan II. Abdülhamid dönemindeki (1876-1909) bir olay o zamanın müzecilik anlayışını yansıtmaması açısından önemlidir. II. Abdülhamid, Tophane semtinde bulunan ve Fatih döneminden geriye kalan askeri topların zaman zaman eritilerek tahrip edileceğini öğrenince, gelecek Osmanlı nesillerine geçmişte yaşananları hatırlamaları ve o günün tekniği hakkında bilgi sahibi olmaları için topları koruma altına aldırarak Askeri müzeye taşıttırır. Halen bugün İstanbul müzelerinde gördüğümüz Fatih dönemi askeri toplar Sultan II. Abdülhamid döneminde koruma altına alınmış olanlardır. Yine Sultan II. Abdülhamid'in hazırlatmış olduğu fotoğraf albümleri, Osmanlı toplum hayatı, eski eserler, şehircilik, şahıs envanterlerini içeren kapsamlı bir foto-belge niteliğindedir. Bugün dahi akademik çevrelerde

²³ <http://www.kulturtarihi.org/makale1.htm> 156k

²⁴ http://tr.wikipedia.org/wiki/Mecma-%C4%B1_%C3%82s%C3%A2r-%C4%B1_Atika_M%C3%BCzesi

²⁵ <http://old.mo.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=37&RecID=903>

yararlanılan ilk kaynak özelliğini taşıyan bu fotoğraf albümleri Osmanlı'dan Cumhuriyete bilim tarihi serüveninin bir kısmını oluşturmaktadır.

Bu fotoğraf albümleri Avrupa ülkeleri ve Amerika'daki bazı müzelere ve devlet başkanlarına gönderilerek propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Yine bu dönemde, İstanbul dışında, Anadolu'daki bazı şehirlerde de müze kurma çalışmaları başlamıştı. 1902'de Konya'da, 1904'de Bursa'da yeni müzeler kuruldu. Yabancı arkeolog ve uzmanlardan yararlanılarak müze koleksiyonlarının kayıt, katalog ve sergilemeleri geliştirildi. Kısacası bu dönemde müzeciliğin saklama ve depolamadan belki de daha önemli olan, koruma, kayıt tutma, düzenli sergileme faaliyeti ülkemizde hızla gelişmiştir. Ayrıca bu dönemde Türkler tarafından birçok kazı çalışması yapılmıştır. Müze adına yapılan bu kazılar arasında Tralles (Eski Aydın), Alabanda, Boğazköy, Alacahöyük, Akalan, Sidamara, Yortan, Korikos kazıları vardır²⁶.

Osmanlı devletinde yerel değerleri koruma gibi bir kaygının olmadığına dair yaygın bir görüş olsa da, bugün eski Osmanlı coğrafyası üzerinde varlığını sürdüren yerel değerlerin güçlü duruşu bu görüşü çürütmektedir. Ama mutlak hakimiyet merkezi İstanbul, kültüre ilişkin girdilerin odağı idi. Müzecilik de merkezîyetçi bir anlayışla yönetilmiş ve İstanbul'daki kültürel değerlere uygun olarak diğer şehirlerde açılan müzeler düzenlenmiştir. Yine bu dönemde merkezîyetçi bir anlayışla çeşitli kültürel eserlerin Osmanlı coğrafyasında yer alan kültürlerin tarihi sergisi niteliğinde İstanbul'da toplanmasıyla bir Osmanlılık kimliği oluşturulmaktadır.

İstanbul'da odaklanması ve yine İstanbul'dan diğer şehirlere üst kültür aktarımı daha sonraki senelerde de gözlemlenebilir. Günümüzde hala İstanbul'un en önemli kültür şehri olmasında imparatorluklar başkenti olmasının da payı büyüktür.

Bir sanat müzesi kurulması yönündeki çalışmalar ilk kez XIX. yüzyıl sonlarında başlatılmıştır. Güzel sanatlar okulunun kuruluşuyla da yakından ilgisi olan bu girişimin sonunda bir koleksiyona başlanmış, ancak, müzenin açılışı gerçekleştirilememiştir. 1883'te açılan Güzel Sanatlar Okulu'nun öğrencilerinin eğitimini desteklemek ve bilgi görgülerini artırmak amacıyla bir resim koleksiyonu ve bu koleksiyonun sergileneceği bir resim salonu oluşturulması düşüncesi, sanat koleksiyonları için de bir başlangıç olmuş ve Elvah-ı Nakşiye olarak anılan resim koleksiyonu da bu amaçla meydana getirilmiştir.

²⁶ <http://www.kulturtarihi.org/makale2.htm>

Ancak ilk sanat müzesi, Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1937 yılında Atatürk'ün emriyle İstanbul Resim ve Heykel Müzesi olmuştur. Dolmabahçe Sarayı Veliaht Dairesi'nin Resim ve Heykel Müzesi kurulması amacıyla Güzel Sanatlar Akademisi'ne tahsis edilmesi üzerine müze koleksiyonlarının oluşturulması için hazırlıklara başlanmıştır²⁷.

1910 yılında Osman Hamdi Bey'in ölümünden sonra müze müdürlüğüne kardeşi Halil Edhem getirilmiştir. Kısa müdürlük süresi boyunca Edhem Bey, yabancı uzmanlardan da faydalanarak bilimsel yayınlar çıkartılmasına odaklanmıştır. 1912-1914 yılları arasında Gustav Mendel'in yaptığı üç ciltlik "Catalogues de Sculptures Gregues, Romaines et Byzantines" isimli taş eserler kataloğu günümüz İstanbul Arkeoloji Müzesini, zamanın Müzey-i Hümayun'ununu dünyaya tanıtan yapıt olmuştur. 1914 yılında Türk ve İslam eserleri için Evkaf-ı İslamiye Müzesi, Süleymaniye Camii'nin imaretinde açılır. Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar Okulu) başka bir binaya taşınınca, burası da müzeye verilir. Halil Edhem, geleneksel batı müzeciliği anlayışı içerisinde, bir sergi-depo mantığıyla Yakındoğu ülkelerinin eserlerini ayırarak, binayı Eski Şark Eserleri Müzesi olarak düzenletir. 1917 yılında yine önemli bir gelişme olur.

Müze dışındaki eski eserleri korumak için çalışmalar yapacak olan Eski Eserleri Koruma Encümeni, meclis kararıyla kurulur. Bu ülkedeki eski eserleri koruma anlayışının geliştiğinin bir göstergesidir²⁸.

Ayrıca bu dönemde Priene, Miletos, Efes ve Sardes kazıları başlar. Osmanlı'nın ekonomik durumunun bozuk olması ve yabancıların ülke üstünde birçok baskı unsuru bulundurması, bu zamana kadar yapılan bütün çalışmaları daha da önemli hale getirmektedir. Böyle bir ortamda müze ihtiyaçları ve binası için bütçeden para ayrılması ve kazılar için ödenek bulunması gerçekten de kolay olmamıştır. Eski eserleri koruma encümeni, günümüz Türkiye'sinin modern bilimsel anlayışının da üzerinde bir çaba ortaya koymuştur. Her eski eserin fotoğraflı katalogu hazırlanmıştır. Bugün büyük bir kısmı İstanbul Arkeoloji Müzesi bünyesinde bulunan Encümen Fotoğraf Arşivi, o dönemlerdeki müze-bilim tarihi ilişkisini en sağlıklı biçimde ortaya koyar.¹⁹ İşgal döneminde ve Kurtuluş Savaşı sırasında, çıkartılan meclis kararları dışında müzecilik alanında bir gelişme söz konusu değildir.

²⁷ Özkasım, Ögel 1995, 19-21

²⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Halil_Ethem_Eldem

Cumhuriyet döneminde ise müzecilikteki gelişmeler yeniden hız kazanacaktır. Mustafa Kemal Atatürk kültür değerlerinin korunmasına yönelik bir konuşmasında; *"Eski devirlerin boş inançlarından ve yeniden kuruluş özelliğimize hiç de uymayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelen etkilerden uzaklaşabilmek ulusal karakterimize ve tarihimize sahip çıkan bir kültür birliği ile mümkündür."* Atatürk'e göre; *"...bir millet; etkilenmekten kurtulup etkileyici duruma gelirse tam bağımsız olabilir"* demektedir. Ulusal birliğe ulaşabilmenin, tarihe ve kültürel değerlere sahip çıkmakla sağlanacağı, bir ülkenin diğer ülkelere göre üstünlüğünün savaşlarla değil, kültür ve sanatla olacağını bilinçle kavrayan Atatürk, sanata, kültüre ve dolayısıyla müzecilik çalışmalarının önemine dikkat çekmiştir. Osmanlı çok kültürlü bir devletken Türkiye Cumhuriyeti bir ulus devlettir. Bir millet oluşturma çabası içindeki devlet için en önemli kültürel araçlardan biri de müzedir. Devlet ulusal kültürü oluşturup yaymaya çalışırken, halkla köprü kurmak için müzeyi kullanacaktır. 1 Nisan 1924'te bakanlar kurulu kararıyla, Topkapı Sarayı'nın mevcut eşyası ile müze olarak ziyarete açılması kararı alınır. Burada Fransız ihtilalinden sonra Louvre'un halk müzesi haline getirilmesiyle bir paralellik vardır. Ulus devlet anlayışıyla saraylar kısmi de olsa halkın ziyaretine açılmıştır. İstanbul dışında da müzelerin açılması kararı Atatürk'ün emriyle hızla gelişir.

Cumhuriyet döneminde yapılan ilk müze binası Ankara Etnografya müzesidir. Müze binasının mimarı Arif Hikmet Koyunoğlu'dur. Bina 1930 yılında ziyarete açılır. 1925 yılında çıkarılan bir kanunla tekke, türbe ve zaviyeler kapatılır, buralardaki eşya ve eserlerin çoğu Ankara Etnografya müzesindedir. Böylece ortaya çıkan törensel ya da günlük eşyalar halk yaşamından kesitler sunmak için kullanılmıştır. Ancak Konya Mevlana Türbesi, Atatürk'ün isteği üzerine kapatılmayarak eşyası ile birlikte müze haline dönüştürülür²⁹.

Bu arada Anadolu'da birçok şehirde müzeler açılmıştır. 1923'te Ankara Arkeoloji, Antalya, Bursa, Edirne müzeleri; 1924'te Adana, Bergama müzeleri; 1927'de İzmir, Sivas Müzeleri; 1934'de Efes, Diyarbakır müzeleri; 1936'da Niğde, Kütahya, Kırşehir müzeleri; 1937'de ise İstanbul Resim ve Heykel müzesi kurulur. İstanbul'da bulunan Askeri Müze; bugün Türkiye genelinde olmak üzere Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi gibi çok yönüyle müze anlayışının en iyi uygulandığı müze örneklerinden biridir. Çekirdeğini Aya İrini'den getirilen silah ve eşyaların oluşturduğu Askeri Müze'nin geçmişi ise; Sultan III.

²⁹ <http://www.wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=12690>

Ahmed döneminden (1703-1730) itibaren başlatabilmekteyiz. İstanbul'un fethinden Sultan III. Ahmed dönemine kadar her türlü silah Ayasofya Camii'nin arkasındaki Aya İrini Kilisesi'nde korunmuştu. Bu depo 1726'da Sultan III. Ahmed'in emriyle gezilebilecek bir biçimde düzenlenmiş ve daha sonra, burası 1826 yılında gerçek anlamda bir müze haline getirilmişti. II. Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul Maçka Silahhanesi ve ardından 1955-1959 yıllarında bugünkü yeri olan eski Harbiye Kışlası'nın jimnastik hanesi'nin restorasyonunun tamamlanmasıyla ilk Askeri Müze binaları oluşmuştur.²¹ Anadolu'da açılan ulusal müzelerde yerel öğelere de yer ayrılmış ancak yerellik ulusal kültürü destekleyici bir unsurdan öteye geçememiştir. Türkiye'de müzecilik batı ülkelerindeki uygulamaların kötü örneklerini sergilemiştir. Yerel öğeleri kullanmak kültürel faaliyetleri Anadolu'da yaygınlaştırmak için de kullanılan bir yöntem olmuştur.

Ancak yerel öğelerin kullanılması yine çok kısıtlı kalmıştır. Halkın eğitiminden uzak, sergi-depo müzeler ortaya çıkmıştır. Müzelerin koleksiyonlarının çoğunluğu o şehirlerde çıkan arkeolojik kalıntılardan oluşmuştur. Bu nedenle kent müzesi değil arkeoloji müzesi konumundadırlar. Başlangıçta müzelerde tarih öğretmenleri ve folklorcular görev almaktadır. Gerçek anlamda müzecilik eğitimi almış kişiler ülkede henüz yoktur. Halkevlerinde kurulan "Müzecilik Kolları"nın eski eserleri koruma bilincini halk arasında geliştirmek açısından önemi büyük olsa da müzecilik açısından yeterli değildir. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle 1960'lı yıllara kadar müzecilik faaliyetlerinde bir azalma görülür. Yeni müze binaları yapmak için bütçeden ayrılacak para da çok sınırlıydı. Bu nedenle cami, kilise ve medrese gibi yapılardan müze binası olarak faydalanılır. Bu müzelerde ise ödenek olmadığından gerekli sergileme malzemeleri yoktur. Eski yapılar içinde eski eserleri toplayıp depolamak anlayışı devam eder. Bu da çoğu zaman sorunlar çıkarmaktadır. Eserler için yeni bina yapılmaması ve eski binaların kullanılması, eserlerin korunması için ideal ortamların yaratılamamasını sağlar. 1950 yılında Uluslar arası Müzeler Konseyi (ICOM)'ne bağlı olarak Türkiye Milli Komitesi kurulur³⁰.

Komitenin amacı müzecilik mesleğine mensup üyeler arasında işbirliğine geliştirmek ve uluslar arası işbirliği sağlamaktır ama komite kitap çıkartmak ve haber bülteni hazırlamak dışında büyük bir çalışma içinde bulunmaz³¹.

³⁰ <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/KenteBakis/GunlukYasam/GeziRehberi/Muzeler>

³¹ Özkasım, Ögel 1995,23-27

1960'lı yıllarda ise müze binalarının yapımı yeniden hız kazanır. Hemen her şehirde, tarihi ve arkeolojik bölgede veya ören yerinde birer müze yapılmaya başlanır. 1956 yılında 33 müze ve 7 müze deposu varken 1963'te 58 müze ve 12 müze deposu vardır. 1973 ise 87 müze ve 13 müze deposu bulunmaktadır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda yapılan müze binaları genellikle tip projedir. Çağdaş sergileme tekniklerinin kullanıldığı müze binalarından bahsetmek ise henüz söz konusu değildir. Ülkemizde çağdaş anlamda sergileme kullanılan ilk müze binası, 1963–1974 yılları arasında gerekli onarımları yapılan ve sergileme mekanı mimar Nezih Eldem tarafından yeniden düzenlenen Şark Eserleri müzesidir. Bu müzede Mısır, Mezopotamya ve Anadolu'ya ait birçok eser müzenin eğitim amacı da göz önüne alınarak halka sunulmuştur. 1966 senesinde ise müzecilik tarihimizde bir ilk daha gerçekleşir. O sene kurulan “Topkapı Sarayı Müzesi’ni Sevenler Derneği” Türkiye’nin ilk müze derneğidir. Burada müzecilikte sivil toplum aktif olarak ilk defa rol almaya başladığını görüyoruz. Türkiye’de müzeler Cumhuriyet’in kurulmasından bu yana, önce Fransız modelinde olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığı’na, çok partili dönemde ise Kültür Bakanlığı ve Milli Eğitim ve Gençlik Bakanlığı gibi farklı bakanlıklara bağlanmıştır. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından denetlenir, Anayasa’nın 60. ve 65. maddeleri devletin kültür birikiminden sorumlu olduğunu ve sanat ve sanatçıyı desteklediğini ifade eder. Kültür ve Turizm Bakanlığına bir kez daha değiştirilerek bağlanması müzelerin devlet yönetimi içinde yerinin, amacının ve rolünün anlaşılmadığını göstermektedir. Devlet kültür politikalarının bulunmayışı yada her hükümetle değiştiği, devletin, ülkenin kültür birikimini koruyamadığı; yurtdışına çıkartılan eserlerle örneklenebileceği gibi, müzelerdeki gerek uzman kadronun, gerekse güvenlik elemanlarının giderek azalmasıyla da görülmektedir. Ayrıca müzeler bir vizyona sahip olmadığı gibi amaç, stratejileri de yoktur. Devlet planlamalarında müzelerin iyileştirilmesine dair bir çalışma yoktur. Özel müzeler, vakıf müzeleri çağdaş müzecilikle ilgili gelişmeler gösterebilir de devletin, müzeleri kalkındırmak üzere fonları bulunmadığından bu kurumlar da kendi olanaklarına göre çalışmalarını sınırlamak zorunda kalmaktadır³².

1970'li yıllarda yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen müzeler kurulmaya devam etmiştir. Ancak 1960'lı yıllarda görülen tek tip proje uygulamaları bu dönemde de devam eder. Tip proje yapımı, farklı şehirlere uymamakta, farklı koleksiyonlar için gereken değişik mekân ihtiyacını karşılayamamaktadır. Eski yapıların müzeye dönüştürülmesine devam edilmekte, ancak var olan bir yapının bir koleksiyonun ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesinin gerektirdiği sorunlar göz ardı edilmektedir. 1980'li yıllar, ihtilal sonrası politik durağanlık, ekonomik atılım ve ülkenin özellikle Batı'ya karşı kendini kabul ettirme

³² www.evrenselbasim.com/ek/dosya.asp?id=2343

dönemidir. Bu dönemde sanatsal yaşamda hızlı bir gelişme ve üretim artışı gerçekleşmiştir. Ayrıca, kültür varlıklarının korunmasına verilen önemin de arttığı bir dönemdir. Yerel kültürlerle verilen önem de gittikçe artmış, yerellik daha çok ön plana çıkmıştır.

1980’li yılların başında ülkede müzelerin çoğunluğu Kültür Bakanlığı’na bağlıdır. Bakanlığa bağlı müzelerin toplam sayısı 120 civarındır. Bunları özerk yönetime bağlı müzeler izler; örneğin belediyelere bağlı müzeler. Ayrıca milli saraylar da Büyük Millet Meclisi’ne bağlıdır. Müzecilik açısından çok önemli olan bir grup ise 1980’lere kadar eksiktir, özel müzeler³³.

Ülkemizdeki ilk özel müze olan “Sadberk Hanım Müzesi” 1981 senesinde İstanbul’da kurulur. Tanınmış işadamı Vehbi Koç’un eşi Sadberk Hanım’ın anısına eski Azaryan yalısında açılan müze, Sadberk Hanım’ın kişisel eşyalarının sergilendiği, Anadolu’daki tarih öncesi buluntular ile Helenistik, Roma, Bizans çağlarına ait heykel, kap kaçak gibi objelerin bulunduğu, Osmanlı ve İslam eserleri ile Türk eliş, giyim kuşamı gelenekleri ile ilgili eşyaların sergilendiği üç bölümden oluşmaktadır. Sadberk Hanım müzesi ile başlayan özel müzeler, Türk müzeciliğindeki tek düzeliğin yıkılması açısından önemli olmuştur.

1990’lı senelerde vakıf müzeleri ve özel müzelerin sayısında artış gözlenirken, sanatsal ve kültürel faaliyetlerde de artış gözlenir. Sanat galerisi sayısı ve galeri sergilerinin sayısı hızla artmıştır. Belli başlı tarihi sit alanlarının ve müzelerin ziyaretçi sayısı senede milyonları bulurken aynı durum diğer müzeler için ise geçerli değildir³⁴.

Yukarıda kısaca anlatılan Türkiye’deki müzecilik serüveninden de anlaşılacağı gibi Türkiye’de müzelerin kurulma nedeninin altında Batılılaşma sevdası yatmaktadır. Bu durum başlangıçta Batıdaki değişimleri görüp tanımaya olanak sağlaması açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilse de, müzeciliğin gelişme sürecinde ivmeyi düşüren bir etken olmuştur. Bunun nedeni, XIX. yüzyıl Avrupa kurumsal formlarının yalnızca Batılılaşmanın bir göstergesi olarak algılanıp, kurumların kültürel ve sosyal yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlardan kaynaklandığı gerçeğinin benimsenmemiş olmasıdır. İşte bu nedenle Türkiye’de müzecilik kavramı tam olarak anlaşılamamış, müzeler asıl fonksiyonlarını yerine getiremeyen mekânlar olarak kalmıştır.

³³ http://www.itudergisi.itu.edu.tr/tammetin/itu-b_2005_2_1_H_Ozkasim.pdf

³⁴ <http://www.kulturtarihi.org/makale2.htm>

Bir ülkenin müzelerinin o ülkenin kimliği olduğu düşünülürse müzeciliğin sosyal ve siyasal açıdan ne kadar önemli olduğu da açıkça görülecektir. Ülkemizde müze ve müzecilik kavramı çok net anlaşılamamasından dolayıdır bekli de bir çok müzemiz mezarlıktan farksız durumdadır. Müzeleri toplumsal yaşamdan bu denli soyutlayan nedenler nelerdir? toplum neden müzeleri bünyesine kabul etmekte zorlanmaktadır? müzecilikte dünyanın neresindeyiz? Bu soruların cevapları bilinse de, bir çok çözüm önerileri sunulsa da ülkemizde bu problemin yakın zaman içerisinde çözülemeyeceği kesindir.

İKİNCİ BÖLÜM

MYRA – DEMRE’NİN TANITIMI

2.1. Topografya ve Doğa

Anadolu’nun güney – batısında, doğuda Antalya Körfezi, batıda Fethiye Körfezi, güneyde Akdeniz bulunan bugünkü Teke yarımadasına eskiçağda Likya adı verilmiştir³⁵. Myra, bu bölgenin merkezinde, Akdeniz’e uzanan ova üzerinde kurulmuştur. Myra, günümüz modern Demre İlçe merkezinde yer alır. Demre İlçesinin doğusunda ve kuzey – doğusunda Finike, batısında ve kuzey – batısında Kaş ilçeleri, güneyinde Akdeniz bulunmaktadır ve Antalya İl merkezine 147 km. uzaklıktadır.

Myra yerleşimi, Myros Çayı’nın (Demre Çayı) yüksek dağlık bölgelerden sürükleyip getirdiği alüvyonun oluşturduğu bir ova üzerinde kurulmuştur. Bugün Demre Ovası olarak anılan ova sahilinden 2 km. içeridedir ve 8 – 10 km. arasında genişliğe ve uzunluğa sahiptir³⁶. Strabon Myra’yı denizden 20 stadion (3,5 km.) uzaklıkta yüksek bir tepenin zirvesinde kurulmuş olarak tanımlar³⁷ ve büyük olasılıkla tiyatronun arkasındaki tepede bulunan akropol yerleşimini kasteder. Myra arkeolojik sit’in alan sınırları, Demre merkezinin 1,5 km. kuzeyinde bulunan tiyatroyu ve akropolü içerir. Ancak yüzeydeki arkeolojik veriler ışında, antik yerleşimin bütün Demre Ovasına yayılmış olduğu kolayca anlaşılabılır. Myra yerleşim kalıntıları, birkaçı hariç, tamamı Myros Çayı’nın taşıdığı yüksek alüvyonların altında kalmıştır³⁸, modern Demre yerleşimi ise bu verimli alüvyon toprağın üzerinde kurulmuştur.

Demre Çayı (Myros Çayı) 45 km. uzunluğundadır. Çayın ilk çıktığı noktadaki ismi Felendere’dir. Denize dökülünceye kadar yolu üzerindeki Kırış, Karapınar, Sığır, Katran ve Karadağ derelerinden birer kol aldıktan sonra, Demre Çayı adını alır. İlerideki Somaklı ve Dikmen derelerini de aldıktan sonra Akdeniz’e dökülür. Bu çay döküldüğü yerde denize dar bir boğaz ile küçük bir göl oluşturmuştur, buraya Dalaman denir ve buraya yumurtlamak için birçok balık gelmektedir³⁹.

Myra’nın limanı Andriake yerleşimi, Andrikos’un (Kokarçay) denize ulaştığı bölgede oluşan bir iç limanın kuzey ve güneyine kurulmuştur⁴⁰. Bölge “yaklaşık 10.000 yıl önce bir ada iken, 5.000 yıl önceden itibaren karasal bağlantısı oluşmuş ve derin bir koy olmuştur.

³⁵ Akşit 1967, 19.

³⁶ Çobanoğlu 2010, 67.

³⁷ Strabon XIV, 3, 7.

³⁸ Çevik 2010b, 55.

³⁹ Çobanoğlu 2010, 72.

⁴⁰ Borchhardt 1975, 64.

Sonradan nehrin taşıdığı alüvyonlar koyun ağzını kapatmıştır ve liman, bataklığa dönüşmüştür⁴¹. Bugün Çayağzı olarak anılan bölge, Demre merkezinin yaklaşık 5. km. güney – batısında bulunur.

Demre, sahip olduğu iklim koşulları, coğrafi ve toprak yapısıyla zengin bir habitata sahiptir. Bölgede Deniz Kıyısı Kumul Vegetasyonu, Maki Vegetasyonu, Orman Vegetasyonu, Yüksek Dağ Vegetasyonu ve Kaya Vegetasyonu olmak üzere beş vejetasyon tipi görülür. Deniz kıyısı kumul vejetasyonunda; kum zambağı, deniz teresi ve boğa diken, sahilden başlayıp 600 – 1000 m.'ye kadar çıkan maki vejetasyonunda; meşe, zakkum, erguvan, beyaz laden, 1000 m.'den sonra görülmeye başlanılan orman vejetasyonunda; kızılçam, karaçam, sedir bölgede en yoğun bulunan bitkilere örnektir⁴².

Demre'nin iklim koşulları ve doğal bitki örtüsü birçok hayvan türleri için de uygun bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Özellikle 100 hektar alana sahip Çayağzı'nın kükürtlü – sodalı özelliğindeki sulak alanında Hasırotu, Kargı, Sukamışı ve Koyungözü gibi sucul bitkilerin yoğun olarak yayılış göstermesi, bataklık ve su kuşlarının beslenme, dinlenme, korunma ve kuluçka yapmasına imkan sağlamaktadır. Bölgenin kuzey ve güneyinde yaygın olan maki vejetasyonu, özellikle ötücü kuşlar, sürüngenler ve kemirgenler için uygun yaşam alanlarıdır. Andirake Limanı'nın da içinde bulunduğu Çağ Ağzı 1998 yılında Demre Belediyesi tarafından “Noel Baba Kuş Cenneti” olarak ilan edilmiştir. Demre’de 46 familyadan 168 kuş türü tespit edilmiştir. Bu Türkiye’de yayılış gösteren 502 kuş türünün %33.47’sini oluşturmaktadır⁴³.

Eskiçağlarda Myra bugün ise Demre olarak anılan bölge, Orta Likya'nın en büyük nehri, verimli arazisi, korunaklı topografyası ve doğal limanı ile büyük uygarlıkların ve birçok canlı türünün doğup yaşamasına olanak sağlamıştır.

2.2. Likya ve Myra Tarihi

Likya bölgesinin İ.Ö. 2. bindeki adının “Lukka”, burada yaşayanların ise “Trimmili halkı” olduğu Mısır ve Hitit metinlerinden bilinmektedir⁴⁴.

Likya bölgesinde pre-historik döneme ait en erken arkeolojik izler Kuzey Likya bölgesinde bulunan Elmalı Yaylası ve çevresinde görülür. Bu bölgede bulunan Semahöyük ve

⁴¹ Çevik 2010b, 71.

⁴² Gökçeoğlu, Ünal 2011, Baskıda.

⁴³ Erdoğan ve diğ. 2011, Baskıda.

⁴⁴ Bean 1998, 22.; Çevik 2002, 10.

Hacı Musalar gibi höyüklerde yapılan kazılarda İ.Ö. 3. bine tarihlenen buluntular ortaya çıkmıştır⁴⁵.

Kyaneai, Patara, Tlos, Ksanthos, Arykanda, Limyra ve Gürses kentlerinde bulunan taş baltalar Merkez Likya’da, en az Tunç Çağından itibaren yerleşimin olduğunu göstermektedir⁴⁶. 2007 yılında “Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmaları” kapsamında Gagai kentinde yapılan yüzey araştırmalarında, bir mağarada ilk tunç çağına ait seramik bulunmuştur⁴⁷. Bu seramik buluntusu ile erken döneme ait yaşanmışlığın Likya’nın genelinde olabileceği düşünülebilir.

Likya kıyılarda birçok doğal liman izlenimi veren korunaklı koylar ve sahiller bulunmaktadır. İ.Ö. 14. yüzyıla ait Kaş açıklarındaki Uluburun Batığı ve İ.Ö. 13. – 12. yüzyıllara tarihlenen Gelidonya Burnu Batığı, Tunç Çağı denizcilerinin de bu limanlardan haberdar olduklarını göstermektedir. Batıklar Tunç Çağı Likya’sının Doğu Akdeniz ticaretindeki varlığını göstermektedir, ancak bölgenin deniz ticaretinde ne kadar aktif olduğunu gösterecek kanıtlar henüz bulunmamaktadır⁴⁸.

Ksanthos, Patara, Limyra ve Rhodiapolis gibi yerleşimlerde İ.Ö. 8. yüzyıldan öncesine tarihlenen seramikler bulunmuştur⁴⁹. Bulunan bu objeler bölgenin Grek kolonizasyonu öncesinde yerleşim olduğunu göstermiştir.

İ.Ö. 546 yılında Persler ve Lidyalılar arasında yapılan savaşı Pers kralı Kyros’un kazanması ile birlikte⁵⁰ Likya’da bütün Anadolu gibi Pers hakimiyetine girer. Persli General Harpagos’un komutasındaki ordu İ.Ö. 545 yılında Likya’yı ele geçirmek için Kaunos yolu ile Telmessos’dan, yani batıdan Ksanthos ovasına iner. Ksanthos ovasında meydana gelen savaşta Harpagos Likyalıları mağlup ederek bölgeyi Pers egemenliğine dahil eder. Likyalılar bu savaşla bağımsızlıklarına ve milletlerine ne kadar bağlı bir halk olduğunu göstererek ün kazanır. Ünlü tarihçi Herodotos’un anlattığına göre Ksanthos ovasında toplanan, Pers güçlerine göre az sayıdaki Likya ordusu savaşı kazanamayacaklarını anladıklarında, kadınları, çocukları, hazineleri ve köleleri Ksanthos kalesine doldurarak kaleyi ateşe verir ve daha sonra tüm ordu düşmanın üzerine saldırarak hepsi can verir⁵¹. Bu savaş ile birlikte ilk kez Likya bölgesi başka bir milletin egemenliği altına girer.

⁴⁵ Bayburtluoğlu 1993, 119.; Çevik 2002, 10.

⁴⁶ Tekinalp 2000, 36.; Çevik 2002, 10.

⁴⁷ Çevik-Bulut 2008, 2,11.

⁴⁸ Tekinalp 2000, 37.

⁴⁹ Çevik 2008a, 11.

⁵⁰ Herodot I, 80 – 92.

⁵¹ age., 176.

Likya bölgesi siyasi, politik olarak Pers hakimiyetine girmiş olsa da, Persler İ.Ö. 5. yüzyıldan itibaren bölgeyi yerel yöneticilerin “*dinast*” idaresine bırakılmıştır. Yerel yöneticilerin idaresi altında geçen İ.Ö. 5. yüzyılını başıyla İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarına kadarki sürece dinastik dönem denir. Bilinen ilk dinast Ksanthos’lu Kuprllı, son dinast ise Limyra’lı Perikles’dir⁵².

Myra’da bulunan arkeolojik kalıntılarda bu tarihten itibaren görülmeye başlar⁵³. Kentin nekropol alanında bulunan, İ.Ö. 5. ve 4. yüzyıllara tarihlenen kaya mezarları, şuan için bölgedeki en erken arkeolojik verilerdir. Ancak bu kaya mezarlarının nicelik ve nitelik bakımından Likya Bölgesi’ndeki en zengin örnekleri sunması, kentte bu tarihlerden önce de yerleşim olduğunu düşündürür. Ayrıca kentin topografyasının yerleşim açısından çok müsait olması da bu düşünceyi destekler.

Büyük İskender’in Anadolu’daki Pers hakimiyetine son vermek için başlattığı seferlerde (İ.Ö. 334), Halikarnasos’taki savaştan sonra Likya bölgesine yönelir (İ.Ö. 333). Likyalılar İskender’e karşı koymaz, hatta onu bir kurtarıcı gibi karşılar⁵⁴. Büyük İskender’in ölümünden sonra (İ.Ö. 323) Likya, kendisini Mısır’ın kralı ilan eden General Ptolemaios’un egemenliğine girer ve Ptolemaios hanedanlığının kontrolü İ.Ö. 3. yüzyıl boyunca sürer⁵⁵. Yüzyılın sonlarında Ptolemaios hanedanlığının zayıflamaya başlamasıyla Likya bölgesi İ.Ö. 197’de Seleukos hanedanlığının yönetimine geçer. Seleukos kralı III. Antiokhos İ.Ö. 197 yılında Likya’yı ele geçirmek için düzenlediği ve bizzat katıldığı seferde, Andriake Limanı’na gelir ve Andriakos Çayı’ndan (Kokarçay) geçerek Myra’yı zorluk yaşamadan zapt eder⁵⁶.

Seleukos hanedanlığının bölge üzerindeki egemenliği İ.Ö. 189’da Roma ile yaptıkları savaşa kadar devam eder. Bu savaştan sonra Roma Cumhuriyeti ile III. Antiokhos arasında yapılan Apameia antlaşması ile Likya Rodoslulara verilir⁵⁷. Daha önce hiçbir yabancı yönetimin egemenliğine boyun eğmemiş olan Likya bu duruma sert bir direniş gösterir ve 22 yıl boyunca Rodoslulara karşı baş kaldırır⁵⁸. Bölgede yaşanan kaos ortamına son vermek için İ.Ö. 167 yılında Roma, Likya’nın üzerindeki Rodos hakimiyetini kaldırır ve bölge tekrar bağımsızlığını kazanır⁵⁹.

⁵² Akşit 1967, 112 – 122; Bean 1998, 25 – 26; Çevik 2002, 12 – 14.

⁵³ Çevik – Bulut ve diğ 2011.

⁵⁴ Akış 1967, 124.

⁵⁵ Akşit 1971, 35 – 43.

⁵⁶ age., 52.

⁵⁷ age., 56.

⁵⁸ age., 57 – 64.

⁵⁹ age., 65 – 67.

Rodos hakimiyeti son bulduktan sonra, Likya'nın bağımsızlığı İ.Ö. 167'de Roma Senatosunca tanınır. Aynı yıl Likya Kentleri "Likya Federasyonu" adı altında resmi birleşik devletlerini oluştururlar. Likya Birliği olarak anılan bu federasyon hakkında Strabon ayrıntılı bilgi vermektedir. Strabon, oy verme hakkına sahip 23 şehir olduğunu ve en önemli altı şehrin üç oy hakkına sahip olduğunu anlatır. Üç oy hakkına sahip önemli şehirler arasında Myra da bulunur⁶⁰.

İ.Ö. 1. yüzyıldaki Roma iç savaşları sırasında Brutus ve Cassius, Octavian ve M. Antonius ile yapacakları savaş öncesinde para ve asker toplamak amacıyla Likya'ya seferler düzenler. Bu seferler sırasında İ.Ö. 42'de Brutus'un komutanı Lentulus Spinther aynı amaçla Andriake limanına gelir. Myra, komutanın kente girişini engelleyebilmek için Andriake limanının ağzını zincirle kapatır. Myra'nın kendi rızasıyla teslim olmayacağını anlayan komutan, Andriake limanındaki zinciri kırar ve kenti işgal eder⁶¹. İ.Ö. 42'de Brutus ve Cassius ile Octavian ve M. Antonius arasındaki Philippi savaşını Octavian ve M. Antonius'un kazanmasından sonra, M. Antonius Roma'nın Doğu eyaletlerinin kontrolünü alır. Likya bu dönemde Roma hâkimiyetine katılmayan tek bağımsız bölge olarak özgürlüğünü korur. Bu bağımsızlık İmparator Claudius'un İ.S. 43'de Likya'yı Pamphilya ile birleştirerek bir Roma eyaletine dönüştürmesiyle son bulur⁶². İmparator Neron döneminde kısa bir süreliğine Likya Birliği'nin bağımsızlığı tekrar ilan edilse de, İmparator Vespasianus'un birleşik eyaletleri kalıcı kılmasıyla bu bağımsızlık son bulur⁶³.

Roma komutanı ve İmparator Tiberius'un evlatlığı Germanicus ve karısı Agrippina'nın İ.S. 18'de Andriake'ye yaptıkları ziyaretin anısına limana heykelleri dikilmiştir⁶⁴. Aziz Paulus üçüncü misyonerlik seyahati (İ.S. 53 – 57) sırasında Likya'nın en kalabalık ve zengin kentleri olan Myra'ya ve Patara'ya gelir⁶⁵. Aziz Paulus İ.S. 60 yılında, bu kez Kudüs'te çıkarttığı karışıklıkların hesabını vermek üzere Roma'ya götürülürken, Andriake limanında gemi değiştirmiştir⁶⁶.

Myra İ.S. 2. yüzyıldan itibaren metropolis unvanı ile anılmaya başlar⁶⁷. Bizans Çağı ile birlikte Myra özel bir statü kazanır. Bölgenin en önemli azizi Nikolaos İ.S. 4. yüzyılda dini

⁶⁰ Strabon XIV,III,3.

⁶¹ Akşit 1971, 99 – 108.

⁶² age., 119.

⁶³ Bean 1998, 30.

⁶⁴ Çevik 2002, 110.

⁶⁵ Tekinalp 2000, 43 – 44.

⁶⁶ Çevik 2010b, 57 – 58.

⁶⁷ age., 58.

öğretileri Myra kentinde yayar, kilisesini bu kentte kurar ve burada ölür. II. Theodosius Döneminde (İ.S. 408 – 450) Myra, Likya'nın hem dini, hem de siyasi başkenti ilan edilir.

İ.S. 7. ve 8. yüzyılda Likya Bölgesi yoğun Arap akınlarına maruz kalır. İ.S. 646'da Araplar'ın, Abu'l Avar yönetiminde bir donanma ile Finike önünde kazandığı zafer, Akdeniz'in bu bölgesinde Arap egemenliğine yol açan önemli bir savaştır⁶⁸. İslam ve Bizans savaşlarının en büyüğü yine Finike bölgesinde yaşanır. İ.S. 641 – 652 yılında Zat ül – Savari deniz savaşında Bizans donanması ağır bir yenilgiye uğratılır ve İmparator II. Konstans (İ.S. 641 – 668) yaralı bir şekilde Sicilya'ya kaçarak canını kurtarabilmiştir⁶⁹.

9. ve 10. yüzyıllarda Arap akınlarının azalmaya başlamasıyla bölgede tekrar imar faaliyetleri başlamış olsa da, 12. yüzyılda Türklerin gelişiyle bölgedeki Bizans hakimiyeti son bulur. Teke Aşireti'nin Hazar bölgesinde gelip Likya'ya yerleşmesiyle bölgenin adı değişir ve Teke olur. Selçuklu devletinin yıkılmasıyla birlikte bölgeye Menteşeoğulları egemen olur. 1390 yılında Osmanlı Sultanı Beyazıt bölgeyi Osmanlı Devletine dahil eder⁷⁰. 1174 yılında Myra Türkler tarafından işgal edilir. 15. yüzyılda Myra Metropoli kentinin ismi piskoposlar listesinden silinir. 17. yüzyılda Myra hala piskoposluk bölgesidir ancak merkez olma özelliği Meis adasına geçmiştir⁷¹.

Demre 1904 yılında Eynihal adıyla köy statüsünü alır. 6 Haziran 1968'de dört köyün birleşimiyle Belediyelik, 4 Temmuz 1987'de Kale adıyla İlçe olur. İlçe 2005 yılında Demre adını alır⁷².

Myra hakkında antik çağa ait tarihsel verilerin az olmasına karşılık, klasik çağa ait kaya mezarlarının nicelik ve nitelik bakımından bölgedeki en zengin örnekleri sunması, Likya Birlik Federasyonu içerisinde en çok oy hakkına sahip altı kentten bir tanesi olması, Roma çağına ait tiyatronun ve hamamın büyüklüğü, Andriake limanının ve granariumun varlığı, Myra'nın bu süreç içerisinde de Hristiyanlık çağına olduğu gibi önemli bir kent olduğunu gösterir. Kent, Hristiyanlık çağı ile birlikte Likya Bölgesinin dini ve siyasi başkenti olur.

⁶⁸ Tekinalp 2000, 49.

⁶⁹ Çevik 2002, 15; Güçlü 2011.

⁷⁰ Çevik 2002, 16.

⁷¹ Tekinalp 2000, 54 – 55.

⁷² Güçlü 2011.

2.3. Myra – Andriake ve Çevresinin Arkeolojik Özellikleri⁷³

Demre İlçe sınırları içinde yirmi üç adet antik yerleşim tespit edilmiştir. Bunlarında bazıları Myra territoriumu'nun içinde savunma amaçlı, bazıları kırsal özellikte çiftlik yerleşimleri, bazıları dini, bazıları ise kent özelliği gösteren yerleşimlerdir. Bunlar arasında en büyük yerleşim Myra'dır. Bugün antik kente ait yapıların neredeyse tamamı alüvyon altında gizli kalmış olsa da, yüzeydeki yerleşimler Myra'nın büyüklüğü hakkında fikir vermeye yeterlidir. Kente ait en erken kalıntılar Demre merkezinin yaklaşık 1,5 km. kuzeyinde bulunan klasik çağa ait kaya mezarlarıdır. Likya'nın en önemli simgelerinden bir tanesi olan kaya mezarlar nicelik ve nitelik bakımından bölgedeki en zengin grubu oluşturur. Bu kaya mezarlarının hemen yanında, mezarları ile arasında yaklaşık 400 yıllık zaman farkı olan Roma tiyatrosu bulunur. Tiyatro 11.500 kişi kapasitesiyle Likya tiyatroları arasında en büyüğüdür. Roma Dönemine ait diğer yapılar tiyatronun güney – doğusunda bulunan tuğla hamam ve tiyatronun batısında bulunan anıt mezardır. Bizans Çağına ait, sadece Myra ya da Likya için değil bütün Ortodoks Hristiyanlığı için önemli olan yapı, St. Nikolaos Kilisedir. Myra ve Andriake 2010 kazı sezonunda gün ışığına çıkartılan, çatı kiremitlerine kadar sağlam, kapısında Hz. İsa, Hz. Meryem ve Hz. Yahya'nın bulunduğu “*deesis*” sahneli freskosu olan şaphel ile Bizans Çağına ait yapılara bir yenisini daha eklenmiştir⁷⁴.

Myra ve Andirake yol kavşağında bulunan Nymphaion (Anıtsal Çeşme) Likya Bölgesinde nadir görülen antik çağ yapılarından. Myra'nın limanı Andriake'deki en erken tarihli yapı kentin güney tepesinde yer alan Hellenistik kuledir. Bu çalışmanın da konusunu oluşturan Andriake Granariumu, tüm Anadolu'daki en korunmuş Roma Dönemi yapılarından biridir. Limandaki diğer Roma Dönemi yapılarına örnek olarak, ticari agora (plakoma), büyük sarnıç, liman tesisleri ve iki hamam gösterilebilir. Bizans Çağı yapılarına örnek olarak ise altı kilise ve 2009 kazı sezonunda keşfedilen Likya'nın ilk sinagog'u⁷⁵ gösterilebilir.

Andirake limanının hemen kuzeyinde Sura yerleşimi bulunur. Sura antik çağdaki meşhur Apollon kehanet merkezlerinden bir tanesidir. Yerleşimdeki İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen lahitler ve kaya mezarları, Roma Çağına ait Apollon Surios Tapınağı ve Bizans Çağına ait kiliseler oldukça korunmuş durumda günümüze ulaşmıştır.

Günümüzde Kaleköy olarak anılan Simena Türkiye'deki sadece denizden ulaşılabilen nadir yerleşimlerden biridir. Çayağzı'ndan her gün kalkan tekneler turistleri bu küçük Likya

⁷³ Myra ve Çevresi antik yerleşimlerin ayrıntılı bilgisi için Bkz. Çevik 2010; Çevik 2011; Çevik – Bulut ve diğ. 2011.

⁷⁴ Akyürek 2011, Baskıda.

⁷⁵ Çevik ve diğ. 2010, 36 – 65.

kentine götür. Simena’da en yoğun yapı grubunu kaya mezarları ve lahit mezarlar oluşturur. Kentin tepesinde bulunan ortaçağ kalesi ve bu tepenin yamacında kayaya oyulmuş minik tiyatro günümüze ulaşmış diğer yapılardır. Simena’daki antik çağ yapılarının birçoğu günümüzde değişik amaçlar için kullanılır, bu ilginç yapılaşma ve kentin dar sokakları oldukça egzotik bir görüntü oluşturur.

Andriake’den (Çayağzı) tekneyle ziyaret edilebilen diğer bir bölge Kekova Adasıdır. Yerleşime ait yapıların büyük bir kısmı şiddetli depremler nedeniyle sular altına gömülmüştür. Antik yapılarının bir kısmı karada bir kısmı ise deniz altında olması ilginç ve dikkat çekici bir görüntü yaratır ve birçok turist bu ilginç görüntüyü izleyebilmek için bölgeyi ziyaret eder. Kekova Adasında denize batmamış ve kısmen korunmuş olan bir kilise yapısı bulunur. Adanın batısında ise birçok yerleşim kalıntısı görülür.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Demre İlçe sınırlarında yirmi üç adet antik yerleşim tespit edilmiştir. Burada, yirmi üç yerleşim arasından, turistlerin en çok ziyaret ettiği beş yerleşimi kısaca tanıtmaya çalıştık.

2.4. Modern Demre

Eynihal adıyla 1904’de köy statüsünü alan bölge 6 Haziran 1968’de dört köyün birleşmesiyle Belediyelik, 4 Temmuz 1987’de Kale adıyla ilçe olur. Bugünkü adını ise 2005 yılında alır. Bugün Demre İlçesine bağlı dokuz köy, bir belde, merkez ilçeyle birlikte iki belediye mevcuttur. İlçenin dokuz köyüne bağlı yirmi tane mezrası vardır.

Nüfusu

31 Aralık 2007 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Demre İlçesinde 12.545 erkek, 12.264 bayan olmak üzere toplam nüfus 24.809’dur. Genel nüfusun toplam 15.762’si İlçe merkezinde, 9.047’si ise köylerde ikamet etmektedir. İlçedeki seralarda çalışmak üzere yılın belirli mevsimlerinde başka bölgelerden gelen insanlarla bu rakam neredeyse ikiye katlanmaktadır⁷⁶. İlçenin 2009 yılındaki toplam nüfusunun da 24.664 kişi olduğu belirtilmektedir⁷⁷.

Ulaşım

Deniz kıyısında ve limana sahip olmasına rağmen Demre İlçesine sadece otomobille ulaşılabilir. Otomobil yolları geniş, asfalt ve rahattır. Antalya’nın batısında, Finike ve Kaş

⁷⁶ <http://www.antalya.gov.tr/ilcemiz-hakkinda.html>.

⁷⁷ Çobanoğlu 2010, I. Cilt, 261.

İlçelerinin arasında yer alan Demre, Antalya'ya 147 km., Dalaman Havalimanına 200 km. uzaklıktadır. Özellikle Nisan ve Kasım ayları arasında yoğun turizm bölgeleri olan Kemer'e 97 km., Kaş'a 40 km. mesafededir.

Ekonomisi

Demre ekonomisinin temeli tarıma dayalıdır. Alüvyon kaplı verimli ovanın üzerinde kurulu olması ve uygun iklim şartları nedeniyle turfanda sebze yetiştiriciliği ve turuncgil üretimi oldukça yaygındır. Bölgede toplam 11.200 dekar alanda meyvecilik, 11.315 dekar alanda ise sebzecilik yapılır. Meyvecilikte en büyük üretim zeytin ve turuncgilde, sebzecilikte ise biber ve domatestedir.

Tarımla birlikte turizm bölge ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Demre'nin tarihsel ve dini özellikleri bölgede kültür ve din turizminin gelişmesini sağlamıştır. Myra'nın antik dönem kalıntıları ve özellikle St. Nikolaos kilisesi her yıl ortalama 500.000 turisti bölgeye çeker. Çayağzı'ndan günü birlik kalkan Kekova ve Simena yat turları da bölge ekonomine büyük katkı sağlar. Demre Türkiye'nin en fazla günü birlik ziyaret edilen yerleşimlerinden biridir. Aşağıda son dört yılın Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ören yerleri istatistiği verilmiştir.

Tablo 1: 2007 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiği

Ören Yerleri	Yerli ve Yabancı Ziyaretçiler		İndirimli Grup Girişi	Ziyaretçi Toplam	Elde Edilen Gelir Tutarı
	Ücretli	Ücretsiz			
Aspendos	114.499	57.069	144.177	315.745	1.144.990,00
Perge	43.338	26.738	162.954	233.030	433.380,00
Phaselis	91.964	24.855	26.714	143.533	488.035,00
Noel Baba Ören Yeri	105.814	44.587	325.113	475.514	529.070,00
Patara	72.000	21.650	800	94.450	144.000,00
Xanthos	11.363	2.740	2.281	16.384	23.590,00
Simena	18.631	3.636	4.034	26.301	93.155,00
Myra	109.489	40.397	314.563	464.449	547.445,00
Termessos	17.896	942	2.894	21.732	89.480,00
Karain	4.861	8.353	0	13.214	9.722,00
Olympos	137.365	270.776	677	408.818	274.730,00
Arykanda	2.438	1.033	0	3.471	5.179,00
Limyra	636	141	0	777	1.494,00
Alanya Kalesi	197.551	37.328	15.202	250.081	987.775,00
Ehmedek Kalesi	9.261	4.993	0	14.254	47.380,00
Alanya Kız Kulesi	25.000	5.300	0	30.300	50.000,00
Selge	3.609	108	12	3.729	10.122,00
Side Tiyatrosu	38.351	23.163	1.288	62.802	216.410,00
Ören Yerleri Toplamı	1.004.066	573.809	1.000.709	2.578.584	5.095.957,00

Tablo 2: 2008 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiği

Ören Yerleri	Yerli ve Yabancı Ziyaretçiler		İndirimli Grup Girişi	Ziyaretçi Toplam	Elde Edilen Gelir Tutarı
	Ücretli	Ücretsiz			
Aspendos	96.555	56.642	220.407	373.604	1.137.375,00
Perge	36.362	25.179	173.604	235.145	426.785,00
Phaselis	93.184	21.580	39.893	154.657	589.265,00
Noel Baba Müzesi	67.280	37.362	379.805	484.447	438.200,00
Myra	68.378	34.187	388.041	490.606	456.495,00
Xanthos	11.782	5.312	2.444	19.538	29.321,00
Simena	20.128	3.938	5.242	29.308	127.490,00
Patara	73.880	7.680	1.863	83.423	252.160,00
Termessos	18.622	2.041	2.188	22.851	118.070,00
Karain	4.262	8.667	282	13.211	10.449,00
Olympos	148.090	81.750	472	230.312	370.930,00
Arykanda	2.992	1.045	0	4.037	7.622,00
Limyra	289	174	0	463	578,00
Alanya Kalesi	189.755	36.798	99.432	325.985	1.334.530,00
Ehmedek Kalesi	11.748	5.456	0	17.204	78.635,00
Alanya Kız Kulesi	34.215	2.722	0	36.937	69.380,00
Selge	4.144	0	51	4.195	9.856,00
Side Tiyatrosu	58.620	21.354	1.677	81.651	417.725,00
Ören Yerleri Toplamı	940.286	351.887	1.315.401	2.607.574	5.874.866,00

Tablo 3: 2009 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiği

Ören Yerleri	Ücretli Ziyaretçi	Ücretsiz Ziyaretçi	İndirimli Grup	Müze Kartlı Ziyaretçi	Ziyaretçi Toplamı	Ören Yeri Geliri
Aspendos	76.429	47.166	158.192	14.348	296.135	1.146.435,00
Perge	31.195	16.703	169.626	3.002	220.526	467.925,00
Phaselis	82.885	26.851	39.147	4.095	152.978	663.080,00
Noel Baba Müzesi	42.312	26.937	313.883	3.096	386.228	423.120,00
Myra	43.273	23.320	318.391	2.104	387.088	432.730,00
Xhantos	17.193	2.376	2.435	245	22.249	51.579,00
Simena	20.364	5.637	4.646	529	31.176	162.912,00
Patara	63.150	6.686	1.928	1.056	72.820	315.750,00
Termesos	17.047	5.000	2.462	150	24.659	136.376,00
Karain	4.325	8.648	564	148	13.685	12.975,00
Olympos	112.674	23.925	315	2.385	139.299	338.022,00
Arykanda	2.246	289	0	0	2.535	6.738,00
Alanya Kalesi	154.377	17.007	46.417	3.816	221.617	1.543.770,00
Ehmedek Kalesi	8.615	6.211	0	215	15.041	86.150,00
Alanya Kız Kulesi	16.853	1.969	0	161	18.983	50.559,00
Selge	2.639	0	155	0	2.794	7.917,00
Side Tiyatrosu	52.873	15.126	8.417	2.458	78.874	528.730,00
Ören Yerleri Toplamı	778.290	264.698	1.066.578	37.809	2.147.375	6.523.968,00

Tablo 4: 2010 Yılı Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Ören Yerleri İstatistiği⁷⁸

Ören Yerleri	Ücretli Ziyaretçi	Ücretsiz Ziyaretçi	İndirimli Grup	Müze Kartlı Ziyaretçi	Ziyaretçi Toplamı	Ören Yeri Geliri
Aspendos	77.090	54.523	237.118	16.185	400.664	1.156.350,00
Perge	30.537	22.518	222.790	11.627	290.668	458.055,00
Phaselis	88.050	11.676	57.982	27.135	188.644	704.400,00
Noel Baba Müzesi	37.042	30.220	359.812	14.964	445.462	370.420,00
Myra	41.898	26.837	343.383	12.257	426.436	418.980,00
Xhantos	22.500	1.792	3.265	6.200	34.149	67.500,00
Simena	21.061	2.843	4.782	4.873	34.213	168.488,00
Patara	85.200	12.791	2.242	28.061	129.649	426.000,00
Termesos	22.400	2.629	355	2.019	27.493	112.000,00
Karain	7.243	8.954	0	5.544	22.011	21.729,00
Olympos	137.525	41.868	660	8.920	191.791	412.575,00
Arykanda	1.874	157	66	635	2.734	5.622,00
Alanya Kalesi	170.721	42.892	98.267	15.953	333.313	1.707.210,00
Ehmedek Kalesi	7.061	4.713	137	1.267	13.215	70.610,00
Side Tiyatrosu	52.782	57.333	10.058	23.116	146.507	527.820,00
Ören Yerleri Toplamı	802.984	321.746	1.340.917	178.756	2.686.949	6.627.759,00

⁷⁸ <http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/belge/1-63048/kultur-turizm-istatistikleri.html>.

“2007 yılından itibaren Antalya İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü’nden alınan istatistikler Demre İlçesinin Antalya’da en çok turistin ziyaret ettiği  ren yeri olduğunu göstermektedir. Demre yüksek ziyaretçi sayısına sahip olmasına rağmen turizm açısından hak ettiği yerde değildir. Bölgeye gelen ziyaretçiler çevredeki turizm beldelerinden gelen günü birlik ziyaret ilerdir. Bunu en büyük sebebi bölgede turizm için uygun tesislerin olmamasıdır. Çok geniş, güzel bir sahile ve temiz bir denize sahip olmasına da rağmen Demre deniz ve güneş turizmden bu nedenle yararlanamamı tır.⁷⁹ ”

⁷⁹ Bkz:  eng l 2011, 21 “Myra’nın Limanı Anriake’de Bulunan Granarium’un M zele tirilmesi” yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT MÜZELERİ

Son yarım yüzyılda kentlerimizi çok yıprattık. Yerlerinden yurtlarından kopup büyük umutlarla gelenler de, kaç kuşaktır buralara kök salmış yerliler de hoşnut değil kentlerinden. Ne yeni gelenler aradıklarını bulabiliyor, ne de eskiler yurt bildikleri mekânlara aşına artık. Kimi kentler kırdan akan nüfusun baskısı karşısında şaşkın, kimileri de uzak diyarların dillerini dinlerini bilmedikleri insan kalabalıkları karşısında çaresiz.

İş, yemek, konut yetiştirilemiyor, çevre sorunlarıyla baş edilemiyor, kentsel hizmetler niteliksizleşiyor, tarihsel doku kayboluyor, rant baskısına karşı durulamıyor, insan dokusu ayrışıyor, insan adacıkları arasındaki uçurum büyüyor...

Yine de kimse kentten vazgeçemiyor. Karmaşanın çekiciliği, rengârenk çeşitliliği ve içinde barındırdığı gizil güç, umudu ve hayal gücünü besliyor; ‘her şeyin mümkün olduğu o yer’ insanları kendine çekmeye ve kucaklamaya devam ediyor. Sorunlar üst üste yığılırken, insan aklı da çözüm arayışlarını sürdürüyor. Ne var ki, acil önemlinin önüne geçiyor, merkezi ve yerel yönetimler sorunlar sarmalında, kentlerin kuşaklar boyu ürettiği kültür birikimini korumakta geç kalıyor, kentsel bellek yitip gidiyor, kent kimliği yok oluyor. Kentlinin yaşadığı mekâna yabancılaşmasını, kendini ‘oraya’ ait hissetmesini sağlamak giderek zorlaşıyor.

Kentlinin kentle aidiyet bağlarını güçlendirmek ve yaşadığı mekanı benimsemesini sağlamak, günümüzün en çapraşık sorunlarından biri. Bugün çoğu kentin, insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biri olan güven duygusunu karşılamaktan giderek uzaklaştığı açık. Tanımadığı, kendini yabancı hissettiği, anlamlandıramadığı, kodlarını çözemediği kentsel bir ortamda yaşamak, çoğu kentli için önemli bir huzursuzluk kaynağı. Kentin tarihi süreç içinde geliştirdiği kültürle bütünleşemeyen ‘kentlileri, kentin kültürel özellikleriyle ve geçmişiyle barıştırmak, öncelikli bir sorumluluk.

Kentli kimliği ve kentli bilinci yaratmanın önkoşulu, kenti ‘o kent’ yapan tarihsel serüveni canlı tutmak, tarihsel dokusuyla, mekânlarıyla, adabı erkânıyla, ilişki biçimleriyle tanıdık hale getirmek, geçmişle bugünü birbirine bağlayıp geleceğe uzanmak. İşte tem da bu

kavşakta kent müzeleri ve arşivleri, kentin geçmişi ve kültürüyle uyumlu bir değişime katılan ve kentli bilincine sahip hemşeriler yaratma işlevi görür⁸⁰.

Kentliyi ortamından koparan ve geçmişe yabancılaştıran dönüşümün yıkıcı etkisini gideren önemli bir görev üstlenirler. Farklı insanları ortak bir kimlikte buluşturmaya, kaynaştırmaya ve kentleriyle barıştırmaya hizmet ederler⁸¹.

3.1. Dünyadaki Kent Müzeciliği

Çevik'in Antalya Kent Müzesi Derneği Kurucu Başkanı olarak yazdığı ilk yazdığı davetiyede Kent Müzesi için şunlar geçiyor: Sanayi Devriminin ardından hızlı yok oluş sürecinde ortaya çıkan etnografya, folklor ve yerel tarihçilik Kent Müzelerine altlık olmuştur.

Kent müzelerinin 19. yüzyılın sonlarında ABD'de ortaya çıkması bir rastlantı değil, hiç kuşkusuz. Dünyanın farklı coğrafyalarından kopup gelen, farklı dil, din, ırk ve geleneklere sahip göçmenlerin yerleştiği uçsuz bucaksız boş topraklarda, bu insan topluluklarını kaynaştırmak, birbirine benzemeyen bu insanları ortak bir kültürde harmanlamak gerekiyordu. Kent müzeleri ve arşivleri, bu amaçla yaratılan kurumlardan biriydi. Ortak bir geleceği kuran insanlar, bu süreçte yaşadıklarını unutmamak ve unutturmamak, kendilerinden sonra gelenlere buraların sahibi olduklarını kanıtlamak, onlara ortak bir geçmiş sunabilmek için kent müze ve arşivlerini ürettiler. Kent müzeleri, farklı kökenlerden gelen insanları bütünleştirmenin ve onlara ortak bir kimlik kazandırmanın aracı oldu⁸².

Eski dünyada ise aynı yüzyılda, ulus devletlerin güçlendirilmesi süreci devam etmekte, yurttaşlık bilincini geliştirme ve insanları ülke geçmişiyle bütünleştirme gereksinimi ağır basmaktaydı. Avrupa'nın ünlü müzeleri, arşivleri ve kütüphaneleri böyle bir önceliğin sonucunda gelişti. O yıllarda, binlerce yıllık geçmişe sahip yerleşik kentlerin türdeş kentlilerinin kent müzelerine gereksinimi yoktu.

20. yüzyılın ikinci yarısında katılımcı yerel yönetim anlayışının öne çıkmasıyla, kent müze ve arşivleri de önem kazandı. Kentlerde yaşanan değişim ve gelişimin sergilendiği ve paylaşıldığı kentsel hizmet kurumları olarak farklı bir işlev kazandılar. Kent müzeleri, kentin geçmişiyle bugünü birbirine bağlayan, geleceğe uzanan bir bütünlükle, kentlinin gelişim sürecine katılmasını, kentine sahip çıkmasını sağladı.

⁸⁰ Knowles 2001,14-18

⁸¹ Semel 2008,33-39

⁸² Kahn 2001, 20-25

Böylelikle kent müzelerinin kapsamı, içeriği, işlevleri, etkinlikleri çeşitlendi. Geçmiş kültürlerin belge ve objelerini derleyen, sergileyen, depolayan durağan mekânlar olmanın ötesinde, bilgi üreten, paylaşan, çoğaltan devingen ortamlara dönüştüler; canlı, dinamik, eğitici, geleceği birlikte üretmeyi özendiren mekanlar olarak geliştiler.

Kent müzesi anlayışı, kentin geçmişini, tarih boyunca üretilen değerlerini dikkate alan bir değişimin altyapısını oluşturmayı hedef aldı.

21. yüzyılla birlikte dünyanın küreselleşmenin etkisi altına girmesiyle de, yeni zihin haritaları, bilindik değerlerin yeniden tanımlanmasına yol açtı. Artık dünyanın her köşesinde yaşayan insanlar, gezegenin çok uzak köşelerindeki diğer insanlardan haberdar olmaya, ilgi duymaya başladı. Kùltürler arasındaki bu etkileşim, bir yandan tek tip küresel değerleri dayatır, farklı kùltürleri birbirine benzeme tehlikesi ile karşı karşıya bırakırken, bir yandan da farklı kùltürlerin özgün kimlikleri ve değerleri çekicilik kazanmaya, insanların merakını uyandırıyor.

Özgünlüğünü koruyan, farklılıklarını tanıtabilen ve duyurabilen kentler ilgi odağı ve çekim merkezi oldular ve bu ilgiden kaynak aktarmayı başardılar. Kentler, benzerlerinden farklılaşma çabasına girerken, özgünlüklerini simgeleyen “konsept”ler geliştirerek, moda deyimiyle “markalaşma” yarışına katıldılar. Kent müzeleri bu anlamda da kentlerin farklılıklarını, kültürel zenginliklerini sergileyecekleri mekanlara dönüştü.

3.2. Türkiye’de Kent Müzeciliği

Türkiye’de, dünyadaki gelişmelerden nasibini aldı. Çoğu kez geriden de olsa gelişmeleri yakalamaya çalıştı. 1930’larda Halkevlerinde⁸³ etkinlik gösteren müzecilik kolları, çok değerli çalışmalarını ne yazık ki sürdürememiş, arkalarında iz ve malzeme bırakmadan yitip gitmişti. Oysa 20. yüzyılın ikinci yarısında ivme kazanan kentlere akış, kentlerimizin doğal ve kültürel varlıklarını yitirmelerine, kentlilerin kent kültürünü kazanamamasına ve toplumsal kimliğine yabancılaşmış kuşaklar yetişmesine neden olmaktaydı.

Kentlerin, hazırlıklı olmadıkları bir yüküle şaşkına döndükleri bu dönemde, kentsel dokunun çöküşüne tanık olundu. Kentlerde, önünü görebilme ve geleceği tasarlayabilme güçleşti. Kentlere gelenlerin ‘yeni hemşeri’ olma şansı zayıfladı, insanlar ‘getirdikleri ile gördükleri arasında bocalama’ yaşadı.

⁸³ Çeçen 1990, 79-98

Kentlerin bellekleri, ‘insanların kentte niçin yaşadığının’ temel göstergesidir. Bellek kaybını önlemenin yolu, kentlerin geleneksel dokularının yaşatılmasıdır.

Kentin her noktasında, evinde, sokağında, mahallesinde, çarşısında pazarında, her yaş ve her kültür grubundan insanlar birbirleriyle ve kentle ilişkilerini güçlendirecek biçimde yaşayabiliyorlarsa, o kentte yaşam henüz diriliğini yitirmemiş demektir.

Ulusal, uluslar arası, siyasi, askeri ve diplomatik gelişmeler kuşkusuz insanlık tarihinin bir parçasıdır, ama sıradan insanın faaliyetleri ve çevresi de aynı şekilde insanlık tarihinin bir parçasıdır. İster bellek, ister tarih nitelemesi yakıştırılsın, geçmişe ilişkin iyi bir kavrayış ulusal ve uluslar arası gelişmeleri olduğu kadar yakınımızda olup bitenleri de bilmeyi ve tanımayı gerektirir. Kişinin kendi geçmişi, kendi topluluğu ve ailesinin geçmişi o kişi üzerinde daha önemli bir etkiye sahip olmuştur. Bu geçmişi öğrenmek, kişinin belleğini güçlendirebileceği gibi, yaşamı üzerindeki etkileri anlamakta kendisine yardımcı olabilir. Yakınımızdaki tarihle ilgilenmek, içinde bulunduğumuz çok değişik durumlarla nasıl baş edeceğimiz konusunda düşünme olanağı verir. Geçmiş yıllarda, bir ailede, örgütte, kentte ya da toplulukta neler olduğunu ortaya çıkarmak, içinde bulunulan koşulların kökenini ortaya koyar ve değişimin nedenlerini açıklayabilir. Belirli bir süre içinde koşulların nasıl bir evrim geçirdiğini incelemek bakış açısı ve aydınlık getirebilir.

Yerel tarih/kent tarihi araştırmalarında "mekân" vazgeçilmez bir konudur. Mekânı oluşturan öğeler ve o mekânın zaman içerisindeki gelişimi yaşanan geçmişin parçalarıdır. Bir başka deyişle, bu öğeler kentin belleğidir. Kentler, yapılar ve o yapılarla bir bütün oluşturan sokaklar, meydanlar gibi kentsel öğelerden oluşur. Yapılar, yaşamın mekâna yansıyan somut belgeleridir. O coğrafyada yaşayan toplulukların yaşam biçimleri, gelenekleri, alışkanlıkları, ilişkileri, tasarımları, içinde yaşadıkları mekânların analiziyle açığa çıkmaktadır.

Sicil ve vakıf kayıtları, seyahatnameler gibi özgün kaynaklardan yararlanılarak incelenen mimarlık yapıtları, yerel tarihin sadece mekânsal yüzünü değil, sosyo-ekonomik ve kültürel boyutunu da aydınlatır.

Belli insanların belli bir zamanda ve yerdeki bilinen hikâyesi olarak tanımlanan yerel tarih, artık üniversitelerin tarih programlarına da girmiştir. Yerel tarih sadece mikro düzey ile ilgilenmez, genel tarihin global ve evrensel ölçekte yaşanan olay ve olgularının sonuçlarının değerlendirilmesine de katkı sağlar. İnsanlığın yaşadığı tarihsel serüvenin en yakın

noktasından başlayarak izlenmesi gerektiği düşüncesi, yerel tarihi inceleme ve öğrenme isteğinin bir açıklaması olabilir.

Yerel tarih yazımında kaynaklarla ilgili sorunlar başlıca iki grupta toplanabilir:

1-) Doğrudan kaynaklara ilişkin sorunlar (belgelerin belirli bir dönemde yığılması ve ya azalması, zamana ve mekâna göre değişmesi gibi.)

2-) Kaynak bilgisine ve kullanımına ilişkin sorunlar (belge türlerini çözümleyebilme, belgeye ulaşabilme, kalıtsal materyalin kullanımı, karşılaştırma gibi.)

Yerel tarih yazımının en çok uygulanan biçimi, kent tarihi yazımıdır. Bir parça kentlilik bilincini de gerektiren bu tür tarih yazımı, Türkiye'de oldukça geç başlamıştır. Kent, kimliğini sadece kendi fiziksel sınırları ile betimleyemez. Kente kent olma, farklı olma veya benzer olma özelliklerini kentin alt coğrafyası veya üst coğrafyası verir.

Türkiye'nin her köşesinde büyüklü küçüklü kentler kent müzelerini oluştururken, kentlerinin geçmişini, kentlilerinin yaşamlarını, kentin her türlü birikimini, kentlerini diğerlerinden farklılaştıran özellikleri anlatma çabası içindeler. Kent müzeleri, bir anlamda görsel tarih yazımını gerçekleştirirken, kent tarihiyle ilgili mevcut eksiklerin belirlenmesini ve tamamlanmasını da harekete geçiriyor, bu çabaya süreklilik kazandırıyorlar.

Kentli bilincini oluşturma, aidiyet duygusu yaratma, eğitim, turizm ve tanıtım işlevlerinin yanında, elimizden kayıp giden her şeyi derleme toplama, sınıflama ve koruma işlevini üstleniyorlar.

Küreselleşme, ekonomik ve toplumsal değişimler, insanlarda yeni kimlik arayışlarına yol açarken, kent müzeleri bu arayışa cevap veriyor; her kent bir kent müzesi açarak kendi kimliğini tanımlamaya çalışıyor.

Kent müzeleri, kültürel kimliğimizi dünden bugüne, bugünden de yarına taşıma görevi üstlenen bir eğitim işlevini yerine getiriyor. Çünkü kültür, geçmişin birikimini geleceğe aktaran, ülkenin kimliğini zenginleştiren, ülke kalkınmasına katkı sağlayan, dünyanın ortak mirasına katkıda bulunan toplumsal bir sermayedir. Kültür, her türlü bilginin, becerinin ve deneyimin kuşaklardan kuşaklara aktararak zenginleşmesiyle var olur. Bu aktarımın en

önemli aracı da eğitimidir ve eğitim kültürün sürekliliğinde önemli bir araç olduğu kadar oluşumunda da bir yapıtaşdır⁸⁴.

Artık çağdaş anlamda kent müzelerinin, kentin önde gelenlerinin eşyalarının sunulduğu, etkileşimsiz, anlatısız, depo-sergilerle dolu kent koleksiyonları olmadığını biliyoruz. Kent müzeleri, iletişim ve eğitim işlevine ağırlık veren, koleksiyonlarını ve görsel malzemelerini anlatılarla destekleyen, ileri teknolojinin olanaklarından yararlanan, geçici sergi ve etkinliklere öncelikli yer veren, dinamik birer kültür merkezi işlevi kazanıyorlar. Kent müzesi, kentin tarihsel sürecini, ortaya çıktığı günden başlayarak günümüze kadar yaşanan süreci kapsarken, o kentin insanlarını da içine alan, gündelik hayattaki gelenekleri ve bunların dönüşümünü kapsayan, somut olmayan kültürel mirası yansıtan bir biçimde kurgulanmalıdır.

Kentte yaşayan her din, dil, ırk ve kültürel grubun kent tarihindeki yerini ve etkisini kucaklamalı, kentin eski ve yeni sakinleriyle tüm kent nüfusunu ve kentteki bütün toplum kesimlerini temsil etmelidir. Hızla kaybolan konulara öncelik vermeli, yaşayanların anılarını da derlemelidir. Kent tarihinin de çağdaş yöntemlerle yazılmasına ivme kazandırmalıdır.

Kentin tarihini, yeni verilerle geliştirilebilecek şekilde sürekli sergilerle anlatırken, ziyaretçilerin ilgisini canlı tutan, tematik ve değişken sergilere de yer vermelidir. Müze, sergi katalogları, broşürler ve web sayfasıyla desteklenmelidir. Sergilenmeyen eserler depolarda tutulmak yerine, arşivlerde değerlendirilmeli ve belli aralıklarla sergilenmelidir.

Tarih hazinesi Türk kentleri çağdaş kent tarihi müzelerini hayata geçirerek, kent kimliğini ve kentlilik bilincini pekiştirmeye, ulusal ve evrensel kültür mirasının yaşatılmasına, giderek artan bir ivmeyle katılıyorlar. Her yeni gün farklı bir kentten gelen yeni bir haber, bir kent müzesi girişimi, umutları güçlendiriyor.

Ancak şüphesiz ki Kent Müzeleri bazı riskleri de içinde barındırabilir. Özellikle kozmopolit yerleşimlerde yerel unsurlar abartılmamalıdır. Çevik, Antalya Kent Müzesi için kaygısını şöyle dile getirmiş: Kent Müzeleri yerelliği abartıp, kentin sahiplerini azaltmasın. Yaşlı yerlilerden kentimizin geçmişini çıkarırken, yaşayan gençlerden yabancılık hikâyeleri üretmesin. Bu nedenle Kent Müzesinin en önemli sektörü sanırım uyum-kaynaştırma merkezleridir. Kozmopolit, yerlisiz bir metropolde karışık kaynaklı insanları kaynaştırmanın yolunu da Kent Müzelerinden başkası zor bulur. Burada ölümcül bir çelişki kendiliğinden

⁸⁴ Atagök 1995, 66-69

doğar. Her gelenin öz kültürünün korunduğu, ortak simgeler etrafında renklilik korunmaya çalışırken, diğer taraftan da herkese ortak kent kültürünü benimsetmeye çalışmak⁸⁵.

Bu girişimin en önemli sonucu, dışarıdan gelen ve çoğunluğu oluşturan ‘‘sonradan Antalyalıların’’kendilerini dışlanmış hissedecek olmalarıdır. Oysa bu dışarıdan gelenler bugünün metropol Antalya’sının yaratılmasında en büyük pay sahipleridir. Ancak bunların gelişi ve kalışı öyküleri yerel hikayelerin öncelikli olduğu bir düzende sıra bulmayacaktır⁸⁶.

3.2.1. Türkiye’den Kent Müzesi Örnekleri

Türkiye’de ilk defa 2001 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan Kent Müzesi faaliyetleri günümüze kadar büyük bir ivme kazanarak, hızla ülkemizin çeşitli bölgelerinde kurulmaya devam etmektedir. Bu çalışma sırasında toplam 8 adet Kent Müzesine yer verilmiştir.

Bunlar sırasıyla; Bursa Kent Müzesi, İzmir Kent Müzesi, Kayseri Kent Müzesi, Edirne Kent Müzesi, Mardin Kent Müzesi, Kütahya Kent Müzesi, İnegöl Kent Müzesi, Kumluca Kent Müzesi,

3.2.1.1. Bursa Kent Müzesi

“Bursa Kent Müzesi’nin” hedefi, yaklaşık 7000 yıllık geleneksel Anadolu ve Osmanlı kültürünün oluşumu ve gelişimi sürecinde öncü kent kimliğini taşıyan Bursa’da kentlinin ve kenti ziyaret eden turistlerin bu birikimi görerek ve hatta yaşayarak öğrenebileceği bir kent müzesi oluşturmak ve özellikle çocuk ve gençlere hemşerilik bilinci aşılamak olmuştur.

Özellikle ipekçilik ve dokumacılık merkezi olarak ün yapan Bursa aynı zamanda hanları, kaplıcaları, türbeleri, hamam ve çeşmeleri ve Cumhuriyet dönemine ait birçok özgün yapıyla da eşsiz bir tarihi mirasa sahiptir.

Kent merkezindeki Cumhuriyet Dönemi üç yönetim yapısından biri olan Eski Adliye Binası, 1926 yılında Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından yapılmıştır (Res. 1). Adliye Binası’nın toplam 2010 m2 alanı olup, bodrum+2 kattan oluşmaktadır. 1. Ulusal Mimarlık Dönemi özelliği taşıyan yapı, Adliye Makamının yeni binasına taşınmasıyla boşaltılmıştır. Alanın imar planında kültür alanı olarak belirlenmiş olması ve de kent merkezinde, Atatürk Anıtı’nın hemen arkasında kolay erişilebilir bir noktada konumlanmış olması nedeniyle, yapının Kent

⁸⁵ Çevik 2008b,56

⁸⁶ Çevik 2008b,55

Müzesi olarak restore edilmesi fikri doğmuş ve Maliye Hazinesi'ne ait yapının kullanım hakkı Aralık 2001'de Büyükşehir Belediyesi'ne geçmiştir.

Yapının röleve, restitüsyon ve restorasyon projeleri Büyükşehir Belediyesi Tarihi Çevre Koruma Bürosu'na hazırlanmış ve Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca onaylanmıştır.

Bursa Kent Müzesi kapsamında; Bursa kentinin tarihi, coğrafi, kültürel, sosyal, ekonomik, ticari ve turistik yapısına ilişkin bilgi ve belgeler, görsel sunum, obje ve animasyonlarla tanıtılmaktadır (Res.2).

Müzedde Bursa'da yaşamış altı Osmanlı padişahının balmumu heykelleri bulunmaktadır (Res.3). Ayrıca, müzede yer alan kentin topografik maketi sayesinde, ziyaretçiler Bursa surları ve külliyeler, hanlar, hamamlar, camiler gibi anıt eserler hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler (Res.4).

Müzenin bodrum katında yer alan 'Tarihi Esnaf Sokağı'nda; Bursa'nın geleneksel ticaret hayatı 'Arabacı, Nalbant, Saraç, Semerci, Yemenici, Bıçakçı, Bakırcı-Kalaycı, Tenekeci, Marangoz, Keçeci, Sepetçi, Şekerci, Kebapçı, İpek-Tekstil-Havlucu' özgün dekor ve canlandırmalarıyla tanıtılmaktadır (Res.5).

Tüm katlardaki koridorlar, geçici sergi mekanı olarak kullanılmakta, böylece değişen temalar müzenin sürekli izlenen bir mekan olmasını sağlamaktadır.

Müze bütünündeki sergileme, ağırlıklı olarak üzerlerinde tanıtım metinleri, resimler ve foto blok canlandırmaların yer aldığı panolar ile yapılmaktadır (Res.6). Ayrıca bazı seksiyonlarda çeşitli maket, canlandırma, bilgisayar destekli bilgilendirme ve obje teşhiri de kullanılmaktadır (Res.7).

Sergileme mekânları haricinde müzenin zemin katında ziyaretçilerin dinlenebileceği bir kafeterya, hediyelik eşya satış birimi ile birinci katında ise araştırmacıların yararlanabileceği Bursa Belgeliği, küçük ölçekli bir kütüphane, periyodik okuma salonu, dia ve multivizyon gösterileri ile küçük toplantıların yapılabileceği çok amaçlı bir salon ve yönetim birimleri yer almaktadır (Res.8).

Müzenin giriş avlusunda bulunan amfi tiyatro; konser, dinleti gibi etkinlikler yapılmasına olanak sağlamakta, dış mekânda sergi düzenlemeleri yapılmaktadır (Res.1).

Zemin Kat

Müzeden içeri adım attığınız anda, Bursa'nın tarihine tanıklık etmeye başlıyorsunuz. Zemin kat, kronolojik bir Bursa gelişimi sunuyor. “Uygarlıklar Kenti Bursa” bölümünde, Bursa'daki ilk ayak izlerini takip edebilir; Prusa Kalesi'nin fethini ve bir imparatorluğun doğuşunu görebilir, Osmanlı'nın ilk başkenti Bursa'nın Osmanlı Dönemi'nin sonuna kadar yaşadığı tarihsel olaylara tanıklık edebilirsiniz (Res.9).

Bu bölüm, Kurtuluş Savaşı'nın bitmesi ile birlikte sona eriyor. Bursa için yepyeni bir dönem başlıyor...

“Çağdaş Bursa”, Cumhuriyet dönemi boyunca Bursa'nın çağdaş bir kente dönüşmesini ayrıntılarıyla sergileyen bir bölüm. Atatürk ve Bursa, Bursa'yı Bursa Yapanlar, Mimari Yapı gibi konuları içeren bu bölümde, bir ” Büyükşehir”in adım adım doğuşunu izleyebilirsiniz⁸⁷.

1.Kat

Birinci kat sizi yaşayan Bursa'ya davet ediyor. Geçmişten günümüze eğlence ve yemek kültürü, perdemize yansıyan Karagöz ve Hacivat'ın öyküsü, Bursa'nın hayat verdiği ünlüler, doğumdan evliliğe kadar, bazıları giderek yok olan, bazıları hala tüm canlılığıyla yaşanan gelenek ve görenekler; giyim-kuşam, barınma, dinsel yaşam, eğitim, spor, komşuluk ilişkileri, kısacası yaşam biçimi...

Burası, belki de Bursa'yı en iyi yansıtan bölüm (Res.10). Çünkü kentler, insanlarıyla birlikte var. Kentleri tanımak için, kent ruhunu oluşturan en önemli öğelerden biri olan kentlileri de yakından tanımak gerekiyor. “Yaşam ve Kültürüyle Bursa”, Bursa'nın toplumsal ve kültürel yaşamını, geçirdiği değişmelerle birlikte, ayrıntılarıyla sunuyor⁸⁸.

Bodrum kat

Bodrum katta bulunan tematik galeri “El Sanatları Çarşısı” adını taşıyor. Bu galeri 18. yy.da Bursa'ya gelen Avrupalı seyyahların çektiği dönemin Bursa fotoğrafları kaynak edinilerek hazırlanmıştır (Res.11). Koridor şeklinde düzenlenmiş olan galeride tamamen dükkan canlandırmalarına yer verilmiştir. Bursa'nın yok olmak üzere olan el sanatları yemenici, bıçakçı, şekerci, marangoz, semerci, bakırcı, çinici vb. dükkanları aslına uygun olarak canlandırmalarla teşhir edilmektedir.

⁸⁷ www.bursakentmuzesi.com/zeminkat

⁸⁸ www.bursakentmuzesi.com/birincikat

Ziyaretçi bu galeride hem Bursa ve çevresindeki yok olmaya yüz tutmuş el sanatları ile ilgili bilgi edinirken hem de eski bir çarşıda gezmenin duygusal tecrübesini yaşamaktadır⁸⁹.

EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Bursa Kent Müzesinde Eğitim Çalışmaları

Ara-Bul-Yaz

İlköğretim okullarının 1. ve 2. kademe öğrencileri için hazırlanmış olan bu bulmacada; müzedeki her galeri için hazırlanmış soru ve cevap kağıtları bulunur. Arkadaşlarıyla birlikte müzeyi ziyarete gelen öğrenciler gruplara ayrılarak istedikleri galerinin bulmacasını, ilgili galerideki panolardan yardım alarak çözerler. Bulmacayı ilk bitiren gruba “Bursa Bilgisi” isimli kitap hediye edilir. Diğer gruplar ise, Bursa Kent Müzesi stikerlerini almaya hak kazanırlar.

Hazine Avı

1-Kent Müzesi’ne gelen iki grup öğrenci müzeyi müze rehberleri eşliğinde 45 dk. dolaşarak kent tarihi hakkında eğitim alırlar.

2-Dolaşan iki gruptan seçilen 3 er öğrenci (toplam 6) ile yarışılır. Bu 3 öğrenci Bursa Kent Müzesi’nin 3 katında tek tek görevlendirilir. Görevlendirilen öğrencilere müze rehberleri eşlik eder.

3-Her kat için ayrı ayrı hazırlanmış 10 adet ikiz soru mevcuttur. Sorular yeşil ve beyaz kağıtlarda müzenin çeşitli yerlerinde saklanmıştır. Bu ikiz soruların içerikleri aynı fakat yerleri farklıdır. Kağıtların üzerinde numaralar bulunur numaralar sıra ile değildir Örneğin; öğrenci 1. sorudan sonra 2 numaralı soru kağıdını bulur ve ona cevap verir, cevabın bulunduğu yerde 3. soru kağıdı bulunur ve böylece devam eder. Her öğrenci kendi katındaki sorulardan sorumludur. .

4- Kattaki 10. soru bir alt kattaki galeriye aittir. Öğrenci bu soru kağıdını aşağıda bekleyen (kendi grubundan olan) diğer öğrenciye ulaştırır. Ve yarışma bu şekilde en alt kattaki 3. öğrencinin 10. sorusuna kadar devam eder.

⁸⁹ www.bursakentmuzesi.com/bodrumkat

5- 3. öğrencinin 10. sorusu hazineyi bulmaya yöneliktir. Sorunun cevabının bulunduğu yerde kazanan gruba ait hediyeler bulunur.

6- Öğrencilerin grupları, yarışmacı arkadaşlarına motive edici sloganlar söyleyerek en alt katta yarışmanın sona ermesini beklerler.

7- Soruları en çabuk bitirerek hazinenin yerini bulan öğrenci ve grubu yarışmayı kazanır.

Küçük Rehber Projesi

Proje çalışanları tarafından seçilen pilot okullardaki rehber öğretmenlerle görüşülerek okullara projenin tanıtımı yapılır. Onların seçeceği ilköğretim okullarının 4.-7. sınıflarından birer öğrenciye Bursa Kent Müzesi’nde 2 haftalık (9 saat) rehberlik eğitimi verilir. Eğitim süresi sonunda öğrencinin kendi sınıfı müzeye davet edilerek eğitim alan öğrenci tarafından müze gezdirilir. Gezi sonunda Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından imzalanmış olan Bursa Kent Müzesi Gönüllüsü Sertifikası öğrenciye takdim edilir. Bu sertifika ile gelen öğrenciler müzeyi ücretsiz olarak dolaşabilirler.

Ben Bir İpek Böceği Olsam... (resim yarışması)

7-12 Yaş arası ilköğretim öğrencileri arasında düzenlenecek olan resim yarışması ile bu yaş grubundaki öğrencilerin ipekböceğinin yaşamı hakkında bilgi sahibi olması ve yaratıcılıklarını kullanarak, kısa ama ilginç olan ipekböceğinin yaşam öyküsünün onların gözüyle değerlendirilmesine yönelik Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen bir resim yarışmasıdır.

Öğrenciler Bursa Tarihini Araştırıyor

Yerel Tarih Yarışması: Lise öğrencilerinin yaşama bakış açılarının bilimsel bir anlayış çerçevesinde değerlendirilmesine olanak sağlamak, elde edilen sonuçların kamuoyuna aktarılması ile gençliğin kent sosyal yaşamından soyutlanamayacağını ortaya koymak amaçlarına yönelik olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen bir yarışmadır.

Yarışma “Öğrenciler Bursa Tarihini Araştırıyor” başlığı altında, “Yerel Tarih” teması çerçevesinde düzenlenir. Gelenekselleştirilerek her yıl yinelenmesi düşünülen yarışma, ilk aşamada Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan liselerin öğrencileri arasında gerçekleştirilmiştir.

Çocuk Bülteni

Bursa Kent Müzesi'ni ziyaret eden ilköğretim öğrencilerine gezi sonrasında Çocuk Bülteni verilir.3 ayda bir yayınlanan çocuk bülteninde müzenin gündeminden haberler, sanat eleştirisi soruları, bulmacalar, müzedeki objelerden birkaçının tanımları bulunmaktadır.

Karagöz Hacivat Kukla Yapımı

Bursa Kent Müzesi'nin workshop odasında gerçekleştirilen çalışmaya ilköğretim 1. kademe öğrencileri katılırlar. Odada bulunan boyalarla önce kukla parçaları boyanıp kesilir ve kalın bir kartona yapıştırılıp tekrar kesilir. Kağıtlar işaretli yerlerinden delinip iplerle tutturulur. Elde edilen Karagöz, Hacivat kuklaları Eğitim Çalışmaları Panosu'nda öğrencilerin isimleriyle birlikte sergilenir.

Karagöz Hacivat Çizgi Çalışması

Bursa Kent Müzesi'nin workshop odasında gerçekleştirilen çalışmaya ilköğretim 1.kademe öğrencileri katılırlar. Odada bulunan numaralandırılmış çalışma kâğıtlarının üzerinde 1 den başlayarak tüm sayılar takip edilip son sayıya kadar ulaşıldığında ortaya Karagöz veya Hacivat resmi çıkar. Bu çalışma kâğıtlarının üzerlerine öğrencilerin isimleri okul ve sınıfları yazılarak müze arşivine kaldırılır.

Sokak Oyunları Şenliği

5 ayrı ilköğretim okulunun 1. kademe öğrencilerinden çocukların katılımıyla gerçekleşen şenlik günümüzde yerini bilgisayar oyunlarına bırakan sokak oyunları ile yarışılan bir turnuvadır.

Proje, hızla gelişen teknolojiyle değişen yaşam koşullarında unutulmaya yüz tutmuş eski sokak oyunlarının tekrar gündeme getirilerek yaşatılmasını sağlamak, böylece çocuklar arasındaki sosyal iletişime katkı bulunmayı amaçlamaktadır.

Kent Müzesi'nde Benim Bir Bölümüm Olsaydı...(resim yarışması)

İlköğretim 1. kademe öğrencilerini kapsayan bu yarışma; çocukların yok olmasından korktuğu, yüzyıllar boyunca saklayarak gelecek nesillere aktarmak isteyeceği, kendisine ait ya da yaşadığı dünyayla ilişkili nesneleri, canlıları, kişileri vb. gibi varlıkları hayalinde oluşturup resmetmesini amaçlamaktadır.

Adımı Sen Koy Oyunu...

Çocuklarda merak uyandırarak müzedeki objeleri farklı bakış açıları ile değerlendirebilmelerini sağlamak, disiplinler arası çalışmayı öğretmek ve objeyle öğrenciyi yakınlaştırarak heyecan uyandırıp bağ kurmasını sağlamak amacıyla hazırladığımız oyun aynı zamanda, az da olsa müzelerin çalışma sistemini öğretip müzeciliğe karşı ilgi uyandırmak hedefini taşımaktadır. Oyun 2 aşamadan oluşur. 1. aşamada öğrencilere müzeden çeşitli objeler dağıtılarak bu objelerle ilgili bir veri tabanı oluşturması istenir. Bu bir anlamda müzedeki bir çalışanın envanter hazırlığı gibidir. Ellerindeki objenin niteliklerini ölçerek, tadararak, dokunarak hangi malzemeden yapıldığını, ölçülerinin ne olduğunu yani objenin nicel özelliklerini anlatması istenir. Daha sonraki aşamada ellerindeki objeyi kimlerin kullanmış olabileceği, hangi dönemde nasıl kullanıldığı yada ne işe yaradığı, adının ne olduğu ile ilgili fikir yürütmesi istenerek, öğrencinin objeyi tanımlaması istenir. Gerçeğe en yakın cevabı veren ya da en çok yorum yapabilen grup oyunu kazanır⁹⁰.

3.2.1.2. İzmir Kent Müzesi - APIKAM

İzmir tarihi bir ölçüde yangınlar ve doğal afetler tarihidir. İzmir'in adeta varlık sebebi olan ticareti durma noktasına getiren, önemli miktarda can ve mal kaybına neden olan yangınlara karşı alınan önlemlerin, 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren örgütlü bir yapıya kavuştuğu gözleniyor. 1922 yangınına geçiren İzmir'de, belediyenin Cumhuriyet döneminde üzerinde önemle durduğu konulardan biri itfaiye oldu⁹¹.

20 Mart 1924 tarihinde çıkartılan bir kanunla, itfaiye hizmetlerinin belediyelerce yürütüleceği kararlaştırılınca, sigorta kumpanyaları itfaiyelerinin yönetimi de İzmir Belediyesine geçti (Res.12).

1930-32 yılları arasında inşa edilen bina erken cumhuriyet dönemi mimarisinin etkilerini taşımaktadır. Binanın mimarı Mesut Özok'tur. Neredeyse tamamen yanmış bir kentin gelecekte aynı yıkımı yaşamaması için, dönemin kıt kaynaklarından ayrılan tahsisatla yapılan ilk yatırımlardan birisi de itfaiye binası olmuştur. Bu bakımdan İzmir kentinin yangınlar ve sonuçlarından etkilenen tarihini hatırlatan bir sembol olarak görülebilir. Bu nedenle yapım amacı bakımından işlevini tamamlamış olsa bile, yeniden işlevlendirilerek kentle bütünleşen varlığını devam ettirmesini sağlamak, önemli bir girişim olmuştur (Res.13).

⁹⁰ www.bursakentmuzesi.com/etiket/dramaegitimi

⁹¹ www.apikam.org.tr/index.php?p=3

1932'den 2001 yılı sonuna kadar aralıksız yetmiş yıl itfaiye merkezi olarak hizmet veren bina, şimdi kentin hafızası anlamına gelen arşiv ve görsel tarihi demek olan müzeye ev sahipliği yapıyor. Binanın restorasyon çalışmaları 8 Şubat 2002 tarihinde yapılan bir törenle başlatıldı ve 2004 yılı Nisan ayı başına kadar sürdü.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi ve Müzesi, tefriş, donanım ve sergi çalışmalarının tamamlanmasından sonra 10 Ocak 2004 günü yapılan törenle açıldı⁹².

Türkiye'de bir ilk olan ve açıldığı günden beri büyük ilgi gören kurum aynı zamanda İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin de arşivi. Bir anlamda, hem resmi bir kurum hem de kamusal hizmet veren dışa dönük bir kentsel kültür birimi olma özelliklerini taşıyor. Kentsel hizmet üretme bakımından yeni bir anlayışı da temsil eden Kent Arşivi ve Müzesi'nin ortaya çıkması için büyük emek ve destek veren merhum belediye başkanının, özel ilgi ve katkısı düşünülerek kurumun adı İzmir Büyükşehir Belediye meclisinin 06.07.2004 tarihli ve 05.59 kararı ile **Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)** olarak değiştirilmiştir⁹³.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal ve Kültürel İşler Daire Başkanlığı'na bağlı bir müdürlüktür. Günümüz dünyasında belediye hizmet anlayışında görülen kökten değişim, yeni hizmet birimleri yaratmayı beraberinde getirdi. Bu değişim sonunda kent arşivleri ve müzeleri, kentsel hizmet kurumu olarak algılanmaya ve değer görmeye başladılar. Kültürel hizmet üretimi, bilinçli kentli oluşumunun ön koşuludur. APİKAM, kentin belleğini oluşturmak yanında çeşitli sergilerle ve diğer etkinliklerle İzmirliilerin kentsel aidiyet bağlarını güçlendirme amacı doğrultusunda çalışmaktadır.

Kurum, iki ana birimden oluşmuştur: Arşiv ve Müze.

Kent Arşivi; İzmir'in geçmişten getirdiği birikimi yansıtan her türlü materyali derlenmiş ve tasnif edilmiş olarak barındırmayı amaçlamaktadır. Ancak arşiv, sadece bir belge deposu değildir. İzmir kent arşivinde toplanan malzeme bilimsel yöntemlere göre tasnif edilmekte ve bilgisayar teknolojisinin bütün imkanları kullanılarak araştırmaya açık hale getirilmektedir.

İzmir'in yaşamış olduğu uygarlıklar silsilesi, Osmanlı döneminde ulaştığı büyük birikim düzeyi ve imparatorluğun dünya ekonomisi ile entegre olabilen bir kaç kentinden birisi oluşu, bu kenti uluslararası bir kimliğe kavuşturmuştur. Dolayısıyla kurulan arşivin

⁹² www.apikam.org.tr/index.php?p=5

⁹³ www.apikam.org.tr/index.php?p=7

tarih, sanat tarihi, mimari, etnografya, arkeoloji vb. sosyal bilimler bağlamında uluslararası entelektüel ilginin adresi olması hedeflenmektedir.

Arşivin belirttiğimiz bu özelliği sayesinde, İzmir'in tarihsel olarak ilişkide bulunduğu Venedik, Floransa, Cenova, Dubrovnik, İskenderiye, Marsilya, Londra, Amsterdam ve Rotterdam gibi pek çok kentle akademik ilişki kurma şansı olabilecektir. Belge değişimi, ortak projeler, kongre ve sempozyumlar İzmir ile söz konusu kentler arasında sürekli bir bağ oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Akademik diye nitelenebilecek bu ilişkinin üzerine, iş adamlarının anlaşmaları ve belediyeler arasında kurulacak işbirliğinin getireceği katkıları da vurgulamak gerekmektedir.

İzmir Kent Arşivi, eski İtfaiye binasının ikinci katında bulunmaktadır. Bu katta arşivin araştırma salonu ve teknik birimler ile gerçekleştirilecek projelerin hazırlık çalışmalarını yürüten görevlilere ait ofisler yer almaktadır. Araştırma salonunda, her biri arşiv veri tabanına bağlı olan özel olarak tasarlanmış 24 adet bilgisayarlı çalışma masası yer almaktadır. Araştırmacılar, bu salonda arşivlenmiş olan belgelere ve fotoğraflara ulaşabilmektedir (Res.14).

Kent arşivinin en önemli özelliği sahip olduğu teknik alt yapısıdır. Derlenen malzemenin tamamı mikrofilm ve dijital kayıtlama yoluyla saklandığından, araştırmacılar malzemenin aslı üzerinde çalışmayacaklardır. Bu amaçla belgeyi aynı anda hem mikrofilm hem de dijital olarak bilgisayara kayıtlayabilen hybrid kameradan yararlanılmaktadır. Kamera, soğuk ışıklıdır ve optik okuyucu özelliği taşıdığı için, çekim sırasında belgelere zarar vermemektedir.

Hybrid kamera, Türkiye'de sadece Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve İzmir Kent arşivinde bulunmaktadır. Bu kameraya ek olarak, çeşitli arşivlerden getirilen mikrofimleri tarayarak bilgisayara aktaran bir mikrofilm konvertör cihazı da arşivin teknik donanımı arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla bütün arşivsel malzeme, bu makineler aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılmaktadır.

Araştırmacılar, anahtar sözcükler veya değişik arama yollarıyla, ana bellekte bulunan verileri konuları açısından kısa sürede tarayabilecek ve tespit edebileceklerdir. Aradıkları belgeleri ister CD ortamına kayıtlayabilecek veya isterse bilgisayar çıktısı olarak edinebileceklerdir. Tahmin olunacağı üzere araştırmayı sonuçlandırma süresi, büyük bir hız kazanacaktır. Böylece İzmir Kent arşivinde araştırma yapmak için mutlaka arşive gelmek gerekmemektedir.

Arşive üye olan herkes, dünyanın her yerinden, evinden veya ofisinden bilgisayar aracılığı ile arşivin web sayfası üzerinden veri tabanına ulaşarak istediği belgeleri alma imkânına sahiptir. Kent arşivindeki teknik alt yapı, kesintisiz güç kaynağı ile korunmaktadır.

Araştırma salonu, çok amaçlı olarak tasarlanmıştır. Salon, aynı zamanda konferans ve toplantı salonu olarak da kullanılmaktadır. Ayrıca araştırma salonunda açık raf sistemiyle çalışan bir kütüphane de bulunmaktadır. Kütüphane, merhum İzmir belediye başkanı Ahmet Priştina'nın ve gazeteci-tarihçi-yazar Orhan Koloğlu'nun değerli bağışlarının yanı sıra İzmir Kent Kitaplığı'nın yayınları ve İzmir hakkında temel başvuru eserlerinin yer aldığı yaklaşık 11.000 kitaptan oluşmuştur⁹⁴.

Kent Müzesi; kentin tarihini görsel olarak sunan bir birimdir. Kent arşivinde üretilecek olan bilginin kullanıldığı sergilerle, İzmir halkının kent bilincine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, arşiv ve müze birbirini tamamlayan birimler olarak düşünülmelidir. Kent tarihi ve kültürünün en geniş ve en parlak paylaşımına sahip vitrininin Kent Müzesi olduğu, son yıllarda dünya genelinde kabul edilen bir çıkarım olarak dikkat çekiyor. Bu müzeler kentsel belleğin gösteri sahnesidir. Dolayısıyla Kent Müzesi sadece teşhir mekanı değil; aynı zamanda kültürel etkileşim ve yönelimin hakim olduğu bir kamusal alandır. Üstelik bu kamusal alanın nasıl düzenleneceğine karar vermek ve onu değiştirmek isteğe bağlıdır. İstenildiğinde yeniden düzenlenebilir; sergilerin amaç ve hedef kitlesine göre tekrar değiştirilebilir.

Okunur müze adıyla tanımlanan türün benimsenmesi sonucu; müzeyi sürekli değiştirme imkânı, hayallerimiz kadar genişleyebilmektedir. Bu nedenle İzmir Kent Müzesi, durağan bir obje müzesi olarak değil, sınırsız sayıda ve formda sergi yapılabilmesi olanağına sahip bir "okunur müze" olarak tasarlanmıştır. İzmir Kent Müzesi'nin açılış sergisi "Kent ve Ticaret" temasını işlemektedir. Müze haftanın yedi günü sabah saat 08:30'dan akşam saat 18:00'a kadar açıktır.

Tüm bunların yanı sıra APIKAM'da yetmiş kişilik bir drama-toplantı salonu da bulunmaktadır. Müze ziyaretçileri, APIKAM'ın giriş katında bulunan bu salonda sergiyi görsel olarak izleyebileceklerdir.

Salon; ilköğretim ve lise öğrencilerince oynanacak olan dramaların sergileneceği bir drama salonu olmanın yanı sıra, konferans ve video salonu olarak çok amaçlı olarak işlevlendirilmiştir (Res.15). Salon, özel konferans ve paneller için de tahsis edilebilir. Aynı

⁹⁴ www.apikam.org.tr/index.php?p=12

katta kitap-hediyelik eşya bölümlerinden başka, arşive kazandırılan malzemenin ilk ayrımının yapıldığı ön tasnif odası da yer almaktadır. Hediyelik Eşya ve Kitap Satış biriminde, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı yayınları ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan çeşitli objeler satışa sunulmaktadır (Res.16).

3 bin 592 m² arazi üzerine 1024 m² metrekare kullanım alanı bulunan APİKAM binasının bir kısmı, İzmir Milli Kütüphane koleksiyonunda bulunan 1440 cilt Osmanlıca ve yaklaşık 8000 cilt Latin alfabesiyle basılmış gazete, 5000 el yazması eser için tahsis edilmiştir. Tüm bu tarih mirası, sabit ısı ve nem altında korunmaktadır. Bu kısımda bir de Milli Kütüphane araştırma salonu bulunmaktadır⁹⁵.

APİKAM'ın avlusunda, menüsünü ağırlıklı olarak İzmir yemeklerine ayıran restoran, Ege Bölgesi ve İzmir'in zengin mutfak kültürünü ziyaretçilerine tattırmaktadır.

Belge Grupları

Her şeyden önce var olan arşivlerde İzmir ve çevresiyle ilgili belgeleri seçerek derlemek gerektiği açıktır. Bundan dolayı İzmir ve Ege Bölgesi'nin canlı tarihi demek olan ve Osmanlı Devleti'nden intikal eden kadı defterlerinin mikrofilmlerinin alınması yoluna gidilmiştir.

Ankara Milli Kütüphane'de bulunan İzmir ve Ege Bölgesine ait 1834 adet mahkeme defteri mikrofilmler halinde alınmış ve dijital kayıtları tamamlanmıştır. Bu, kabaca 100.000'den fazla belge demektir.

İzmir Milli Kütüphane koleksiyonunda bulunan gazete, el yazması ve süreli yayınların mikrofilm ve dijital ortama aktarılması devam etmektedir. Bu seride 1440 cilt Osmanlıca ve yaklaşık 8000 cilt Latin alfabesiyle basılmış gazete bulunmaktadır. El yazması eserlerin toplamı ise 5000 cilde ulaşmaktadır. Yabancı ülkelerin arşivlerinde bulunan ve gerçekten zengin olan belge birikimi takas yoluyla İzmir Kent Arşivi'ne kazandırılacaktır⁹⁶. Marsilya Ticaret Odası Arşivi, Venedik Devlet Arşivi, İngiltere'de bulunan (Public Record Office, Foreign Affairs) arşivler ve diğer Avrupa belgeliklerindeki, İzmir'e ilişkin belge ve kayıtların mikrofilmleri alınacak ve Kent Arşivi'nde araştırmacıların hizmetine sunulacaktır. Bunların çalışmaları da başlatılmış; Venedik Devlet Arşivi ve İskenderiye Arşiv yönetimleri ile bağlantı kurulmuştur.

Kent Arşivi'nin materyal kaynaklarının en önemlisi de İzmirililerdir. İzmirililer ellerinde bulunan belge, fotoğraf vb. arşiv malzemesinin isterlerse asıllarını Kent Arşivi'ne bağışlayabilirler ya da materyalin aslını vermek istemeyenler, bağışladıkları materyalin mikrofilme veya dijital ortama alınması ve asıllarının sahiplerine iade edilmesi yöntemini seçebilirler. Böylece

⁹⁵ www.apikam.org.tr/index.php?p=32

⁹⁶ www.apikam.org.tr/index.php?p=19

kaybolmaya mahkûm olan pek çok özel arşiv kurtarılmış olacağı gibi, kentin hafızasının önemli bir bölümü de yeniden oluşturulabilme yoluna girmiştir.

TASNİF ÇALIŞMALARI

Koleksiyon Oluşturma Politikası

Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'nin koleksiyon sağlama politikası, İzmir ve Ege Bölgesi'nin idari, mali, hukuki, sosyal ve kültürel malzemelerini derleme üzerine kurulmuştur. Bu malzemeler temel olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ürettiği belgelerin sistematik aktarımının yanı sıra, ellerindeki malzemeyi İzmir halkıyla paylaşmak isteyen kişi ve ailelerin, özel ve sivil toplum kuruluşlarının bağışlarıyla, kültürel ve akademik alanda faaliyet gösteren yerel-ulusal-uluslararası kuruluşların işbirliği ve özel protokol anlaşmalarıyla sağlanır.

Ön Tasnif

Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi, derlediği malzemelerin kalıcı bilgi ve araştırma değerine sahip olması gerektiği düşüncesinden hareketle, saklanması ve tasfiye edilmesi gereken malzemeleri detaylı bir ön tasnif süzgecine tabi tutar.

Arşiv koleksiyonlarının varlığını oluşturacak bu temel uygulama, 29 Eylül 1988 tarih 3473 sayılı "Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Malzemenin Yok Edilmesi Hakkında Kanun" hükümlerine uyularak yetkili ve arşiv personelinin mutabakatıyla sonuçlandırılır.

Düzenleme (Provenans) ve Tanımlama

Malzemelerin düzenlenme işlemleri, arşiv uygulamalarında profesyonel olarak benimsenen Provenans Sistemi'ne yani belgenin olduğu doğal düzene göre gerçekleştirilir. Daha basit bir ifadeyle, farklı kaynaklardan gelen aynı türdeki belgeler bir araya getirilmek yerine onu üreten birim, aile ya da kuruma verilen fon adı altında düzenlenir.

Fonlarına ayrılan belgelerin sınıflandırılması uluslararası kurallar çerçevesinde hazırlanmış aynı zamanda gelişme ve iyileştirilmeye açık hiyerarşik bir sıra ve kodlama sisteminde verilen "**IPTC Kodları**"na⁹⁷ göre yapılır. Kitapların sınıflandırılmasında Dewey Onlu Sınıflandırma Sistemi uygulanır.

Malzemeler sınıflandırıldıktan ve fiziki özellikleri yazılım programına işlendikten sonra, kağıt

⁹⁷ International Press Telecommunications Council

belgelerin ön yüzlerine, defter ve kitapların içlerine kurum aidiyet mührü basılır. Mührün vurulması sakıncalı materyaller için, materyalin görünen uygun bir yerine, zarar vermeyecek yapıştırıcı içeren etiket üzerine basılı mühür tatbik edilir.

Dijital ve Mikrofilm Kopyası Alma

Düzenleme ve tanımlama işlemi biten fon grupları, aynı anda hem mikrofilm kopyalarının alındığı hem de bilgisayar ortamına aktarıldığı hybrid kamera servisine gönderilir. Bunun yanısıra arşive mikrofilm olarak gelen malzemelerin de mikrofilm scan servisinde bilgisayara aktarımları sağlanır.

Yerleştirme

Bu aşamada tiplerine göre arşiv malzemeleri toz, ışık, ısı, nem gibi fiziksel şartları hazırlanmış depolara kaldırılır.

Arşiv Programına Aktarma

Dijital kopyaları alınan arşiv malzemelerinin görüntüleri, Sun Solaris Unix işletim sistemi üzerine kurulan Oracle 9i⁹⁸ veri tabanına göre modüler olarak hazırlanmış yazılım programına aktarılır.

Eşleştirme

Programa aktarılan görüntüler, daha önce tanımları yapılan koleksiyon özellikleriyle eşleştirilir. Varolan hatalar ve eksiklikler düzeltilir.

İçerik Çalışmaları

Genel ve fiziksel özellikleri tanımlanmış malzemelerin kullanıcı tarafından erişimlerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak açısından özet ve indeks bilgileri kaydedilir.

Yararlandırma

İzmir Büyükşehir Belediyesi birimlerinden alınacak arşiv malzemesi, cari olduğu dönemde gizli kabul edilmiş ve halen bu özelliklerini koruyorsa, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'ne devredildikten sonra da gizli kalır. Bu durum, koleksiyonlarını bağışlayan bağışçıların

⁹⁸ Bir tür veritabanı sistemi

araştırmacılara açılma süresi hakkındaki özel isteklerinde de geçerlidir. Arşiv malzemesinin gizliliklerinin kaldırılması ve kullanıma sunulması, malzeme İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden devredilmişse, ilgili birimlerin izni alındıktan ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlık Makamı onayladıktan sonra; bağışçılar tarafından devredilmişse, bağışçının talep ettiği tarihte Ahmet Piriştina Kent Müzesi ve Arşivi yönetimi tarafından gerçekleştirilir.

Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'nin yetki ve sorumluluğuna geçmiş olan arşiv malzemesinin aslı hiç bir sebep ve suretle kurumdan veya İzmir Büyükşehir Belediyesi hizmet binalarından dışarıya verilmez. Ancak devlete, gerçek ve tüzel kişilere ait bir hizmetin görülmesi, bir hakkın korunması ve ispatı gerektiğinde usulüne göre örnekler verilebilir veya mahkemelerce tayin edilecek bilirkişi veya yetkililerce yerinde incelenebilir.

Araştırmacılar araştırmaya açık belge ve materyallere internet ağı aracılığıyla ulaşabilecekleri gibi bizzat Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'ne gelerek araştırma salonunda bulunan intranet ağı üzerinden de erişebilme imkanına sahiptirler. Her iki durumda da araştırmacı kendisinden istenen abone kayıt bilgilerini vermek zorundadır.

Değerlendirme

Hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı, kullanıcılarına yönelik hizmetin verimliliği, koleksiyonunun güncelleştirilmesi ve ileriye dönük planların gerçekleştirilmesi için ölçüm ve incelemelerin yapıldığı servistir.

Stok Kontrolü ve Envanter Sayımı

Materyallerin bulunduğu yeri doğrulamak, kaybolmuş veya ödünç verilmiş belgeleri tesbit etmek ve arşivdeki fonların durumunu denetlemek için stok kontrolü ve envanter sayımı yapılır. Bu kontrol, kayıt numaraları ele alınarak, Ocak ayının ilk Pazartesi ve Çarşamba günleri arasında (Çarşamba günleri dahil) kurumun araştırma salonu kapatılarak, arşiv depolarında gerçekleştirilir⁹⁹.

APIKAM açılış sergisi üç ana bölümden oluşuyor.

- 1- İzmir Tarihi, M.Ö. 3000- M.S. 1933
- 2- Kent ve Ticaret, 1838-1933
- 3- Yangınlar ve Kent

⁹⁹ www.apikam.org.tr/index.php?p=28

Birinci ve üçüncü bölümlerin gelecek zaman içinde malzeme ve görsel açıdan zenginleştirilmesi düşünülse de, sabit sergi alanı olarak işlevlendirilmişlerdir. Her şeyden önce birinci bölümün sabit İzmir Tarihi olmasını belirleyen, ikinci bölümün tematik sergi alanı olmasıdır. Değişik konularda geçici sergiler yapmaya ayrılmış olan bu alana geçilmeden önce, kalıcı bir İzmir Tarihi sergisi bulunması hem tematik sergi konularını anlama hem de ziyaretçilerin İzmir hakkında genel bilgi edinmesini sağlayacaktır. İzmir Tarihi'ne ayrılmış olan bu alandaki sergi İzmir'in mitolojik döneminden başlayarak kentin serüvenini; yeniden kuruluşunu, Roma ve Bizans İmparatorluğu çağlarını, Türklerin eline geçmesini işlemektedir. Bu süreçte kentin tarihindeki kırılmalara, kültürel dönüşümlere ve kentin kimliğini oluşturan başat öğelere vurgu yapılmaktadır.

İkinci bölümdeki geçici sergi alanının konusu ise, İzmir'in en temel özelliklerinden olan ticaret ve liman kent özelliklerini kavrayan "Kent ve Ticaret 1838-1933" temasına ayrılmıştır.

İzmir'in XIX. yüzyıla girerken ticaret dengeleri içindeki yeri, 1838 Serbest Ticaret Antlaşması'nın kente etkisi, yabancı sermaye yatırımları, kentteki çok kültürlülüğün simgesi mabetler ile sosyal ve kültürel yaşam başlıklarında anlatılmaya çalışılmıştır. Bu başlıklar altında toparlanan tema, ilgili olduğu alt başlıklarla da desteklenmiştir. XX. yüzyıla girerken Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı sorunların kente yansması sürecinde yaşananlardan sonra ilan edilen Cumhuriyet kutlamaları ile yine kentin ticari birikimine gönderme yapan 1. İktisat Kongresi'ne ait vurgulamalar tematik alanın sonuna işaret etmektedir. Kent Müzesi, APIKAM'ın zemin katında yer almaktadır. Kent Müzesi, kentin görsel tarihini yansıtan ve belirli zaman aralıkları ile yenilenen sergilerin düzenlendiği kültürel bir alandır. Müzedeki sergiler, günümüz dünyasındaki müzecilik anlayışlarını gözeterek "Okunur Müze" tarzında tasarlanmakta; bunun yanı sıra objelerle de zenginleştirilmektedir.

Üçüncü bölüm ise; kentin yangınlar bağlamında yaşadığı geçmişe ayrılmıştır. Bu alanın da, sabit sergi olarak düzenlenmesinin sebebi İzmir Kent Arşivi ve Müzesi'nin eski itfaiye binasında hayata geçiyor olmasıdır. Kendisi de kentsel bir belge olan binanın yeni işleviyle donatıldığı zamana kadar geçirdiği süreç bu bölümde aktarılmaktadır.

Kent ve Sağlık Sergisi

Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APIKAM), “Kent ve Sağlık” temasını içeren, yeni bir serginin hazırlıklarını tamamladı. “Daha sağlıklı bir dünya için yeni yollar ve herkes için sağlık” teması ile EXPO 2015 için Milano ile yarışan İzmir, müzede tarihten bugüne İzmir’in sağlık alanındaki ilklerini sergilemektedir.

APIKAM, dünyanın ilk tıp merkezi Bergama Alliaoni’yi de müzeye taşıdı. Alliaoni ile özdeşleşen su perisinin heykelinin de yer aldığı bölümde, Alliaoni’nin birebir benzeri kuruldu.

Süleyman Ferit Eczacıbaşı’nın kurduğu ilk eczane olan ve İstanbul’a götürülen Şifa Eczanesi, Eczacıbaşı ile yapılan özel bir protokol ile aslına uygun olarak sergide yerini alıyor. Eczacılar Odası’nın katkılarıyla, Altın Damla Kolonyası, Ferit Kuvvet Şurubu, reçeteler, dönemin belge ve objeleriyle Türk eczacılık tarihini gözler önüne seren Şifa Eczanesi’nde o dönemlerde ilacın nasıl yapıldığı da uygulamalı olarak müzede yer alıyor (Res.16).

3.2.1.3. Kayseri Kent Müzesi

Dijital bir müze ve bilgi merkezi olan Kent ve Mimar Sinan Müzesi, özelliği bakımından dünyada sınırlı sayıdadır, Türkiye’de ise ilk olarak Kayseri’de kurulmuştur. Hayırsever işadamı Kadir Has’ın katkılarıyla Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılmıştır¹⁰⁰.

Tesis 6 katlıdır. Giriş kat Kent Müzesi, birinci kat Mimar Sinan Müzesidir. Üst katlarda lokanta, kafe, seyir terası gibi bölümler bulunmaktadır. Kent hakkında bilgi almak isteyenlerin bilgilendirilmesi, Kayseri doğumu dünyaca ünlü mimar Sinan’ın ve yapıtlarının tanıtılması amaçlanmaktadır. Kent müzesi bölümü 400 m² lik bir alanda kurulmuştur. Video prodüksiyonlar, dokunmatik kiosklar ve 5 m. Çapındaki Kayseri şehir maketi ile kentin tanıtımı yapılmaktadır (Res.17).

Kent ve Mimar Sinan Müzesi’nde haftanın 7 günü ziyaretçi kabul edilmektedir ve giriş ücretsizdir. Müzeye gelen ziyaretçinin giriş bankosunda giriş kaydı “Müze Giriş Kontrol Sistemi” programı ile yapıldıktan sonra, isteğe göre Türkçe veya İngilizce ses cihazı ve kulaklık verilmektedir. 82 ekran monitörlerde, 12 ayrı bölümde 6’şar dakikalık video prodüksiyonları, tercihinize göre Türkçe veya İngilizce olarak kulaklıklardan

¹⁰⁰ www.kayserikentmuzesi.com.index.php.3nfsr31

dinleyebilmektedir. Ziyaretçi hangi monitörün önünde ise, o sunuma ait sesi duymaktadır. Monitörlerdeki sunuların sesleri “Müze Seslendirme Sistemi” ile gerçekleştirilmektedir (Res.18).

Kayseri bilgi kiosku, kent hakkında detaylı bilgiler içermektedir. Ekran dokunarak bilgilere ulaşılabilir ve bu bilgileri yazdırabilirsiniz. Kent Müzesi’nin ortasında 5 m. Çapında Kayseri Kent Maketi yer almaktadır. Maketin dış kenarına 3 adet dokunmatik kiosk yerleştirilmiştir. Maket Kayseri kent merkezinin mevcut yapılarını göstermektedir. Önemli yerler farklı renkte yapılmıştır. Bu kiosklerde “Kent Rehberi” programı çalışmaktadır. Ziyaretçiler ekrana dokunarak Kayseri ile ilgili öğrenmek istediği rehber ve tanıtım bilgisini alabilmektedir (Res.19).

Kent rehberi kioskunda; Harita, Resmi Kurumlar, Kültür, Sağlık, Eğitim, Ulaşım, Ekonomi, Konaklama, İlçeler ve Spor gibi konular bulunmaktadır. Kent rehberi kioskunda şehirdeki otel veya diğer önemli yerler hakkında bilgi alıp harita üzerinde yerini görebilirsiniz (Res.20).Uydu fotoğrafı üzerinden ulaşım yollarını öğrenebilirsiniz. Kayseri plan ve uydu haritası üzerinde inceleme yapabilirsiniz. Binlerce firmanın adresini öğrenebilirsiniz.

Sunumu Yapılan Konular

- Kayseri Tarihi
- Tarihi Eserler
- Coğrafya ve Nüfus
- Kent ve Eğitim
- Sanayi Şehri Kayseri
- Modern Kayseri
- Kayseri Mutfağı
- El Sanatları
- Doğal Güzellikler
- Konut Mimarisi ve Bağ Kültürü
- Erciyes

MİMAR SİNAN MÜZESİ

Mimar Sinan'ın önemli eserlerinin maketleri

Süleymaniye Külliyesi, Selimiye Külliyesi, Edirnekapı Mihrimah Sultan Külliyesi, Lüleburgaz Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi, Haseki Külliyesi, Kayseri Kurşunlu Camii ve Mağlova Kemer. “Mağlova Kemer” maketi sabit olup, diğerleri dairesel olarak hareket etmektedir.

Ziyaretçiler, maketlerin veya monitörlerin önünde durarak kulaklıklarıyla sunuları Türkçe veya İngilizce olarak dinleyebilmektedir. Mimar Sinan Bilgi Kiosku'nda; Camiler, Hamamlar, Kervansaraylar, Külliye, Köprüler ve Diğer Eserler bölümleri yer almaktadır. Mimar Sinan'ın eserlerine dair fotoğraflara ve çizimlere ekrana dokunarak ulaşabilirsiniz (Res.21).

- Sinan'ın Sanatı ve Eserleri
- Osmanlı Coğrafyasında Mimar Sinan
- Mimar Sinan'ın Hayatı
- Sinan ve Süleymaniye
- Sinan'da Sivil Mimari
- Sinan ve Selimiye

Konuları anlatılmaktadır.

3.2.1.4. Edirne Kent Tarihi Müzesi

Edirne Kent Tarihi Müzesi, maddi kültür öğelerini toplayan ve izleyiciye gösteren müzelerden farklı olarak; soyut tarihi somut ifadelerle dönüştüren ve halkı izleyici olmaktan, müze kullanıcısı olmaya yönlendiren çağdaş bir deneyimdir. Kent Müzesi, Edirne'nin yaşadığı tarihi serüveni canlandıran, geçmişin kültürel birikimini bugünle buluşturan, Edirnelinin kentle ilişki kurmasını, kentine bağlanmasını teşvik eden bir olgudur.

Edirne Kent Tarihi Müzesi, paylaşılmış geleneklerden ve ortak tarihten gelen zaman ve mekân duygusunu geliştirmeyi amaçlayan, kentin geleceği için faydalı olacak uğraşılarda rol üstlenmeyi planlayan bir kuruluştur¹⁰¹.

Müzedeki ziyaretçiye kentle ilgili bir çıkış noktası verilmekte, anahtar bilgi ve nesneler gösterilmektedir. Kurulma çalışmaları devam eden arşiv ve bilgi işlem merkezinde, ziyaretçilerin bilgi ve belgeleri dijital ortamda temin edebileceği, bilimsel araştırmalar yapabileceği bir veri tabanı programı oluşturulmaktadır. Bilginin depolandığı bu müze, ziyaretçiye bilgi arayışına teşvik edecek, tarih bilincini geliştirme ve bunu gelecek kuşaklara aktarmada rol üstlenecektir.

Edirne'nin tarihöncesi çağlardan günümüze uzanan öyküsünün yazı ve fotoğraflarla anlatıldığı Kent Tarihi Müzesinde; bu topraklar üzerinde yaşayan insanların yarattıkları uygarlık birikimi, kültürel miras, kentli insanın yaşam tarzı, gelenekleri ziyaretçiye aktarılmakta ve kente farklı bir bakış açısı kazandırılmaktadır.

Hafız ağa Konağı; Bir Kültür Mirası

Hafız ağa Konağı, Edirne'nin tarihsel ve kültürel yaşamında özel bir yere sahiptir. Anıtsal mimari eserlerin bulunduğu tarihi kent dokusu içinde yer alan konağın ilk sahibi Hafız ağa dönemin siyasi olayları içinde yer almış bir kişiydi. Osmanlının son döneminde siyasi gelişmelere de tanık olan Hafız ağa Konağı İttihat ve Terakki cemiyetinin gizli toplantılarına ev sahipliği yapmıştı.

Hafız ağa'dan sonra konağın mülkü oğlu Bekir Kovankaya'ya; 1940 yılında, onun çocukları Mehmet ve Fatma Derviş'e, 1967'de de Fatma Naciye Kovankaya'ya geçmiştir

¹⁰¹ www.tarihiKentlerBirliGi.org/.../yerelKimlikDetay.asp?sayi

(Res.22).

Varislerince 1989 yılında Abdurrahman Akgün'e satılan Hafız ağa Konağı, 2000 yılının Kasım ayında Edirne Valiliği ve T.B.M.M. Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığının ödeneğiyle satın alınmıştır (Res.23).

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun onayladığı Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon projeleri ÇEKÜL Vakfı tarafından yaptırılmıştır. Edirne Valiliği binanın restorasyonu, tüm mimari öğeleri aslına uygun olmak üzere, büyük bir titizlikle 14 ayda tamamlamıştır (Res.24).

3.2.1.5. Mardin Kent Müzesi

"İnsanlığın Kültür Mirası" olarak da tanımlanan Mardin'de 12.000 yıllık tarihi birikimi ile Subari, Sümer, Babil, Akad, Mitani , Asur, Pers, Roma, Bizans, Emevi, Abbasi, Hamdani, Selçuklu, Artuklu, Karakoyunlular, Akkoyunlular,ve Osmanlı'lar gibi birçok eski uygarlıklara ev sahipliği yapmış, farklı kültürleri, dinleri ve dilleri içinde harmanlamış, yoğurmuş dünyanın sayılı "SİT" şehirlerindendir.

Doğal güzelliklere, tarihi sergileyen eşsiz zenginliklere ve önemli kültürel varlıklara sahip olan, Mardin, birçok eski uygarlıklara beşiklik yapmış gizemli bir şehirdir. Binlerce yıl öncesine dayanan tarihin akışı içerisinde çok zengin bir mozaiktir. Mardin şehrinin tarihi ve kültürel dokusu onu dinler tarihi açısından da önemli kılmaktadır.

"Tarihin Tanığı" Mardin'de inanç ve kültür turizminin gelişmesini sağlayabilmek için "Kentin Kimliği İle Yeniden Buluşması" konusundaki çalışmalara çok önem verilmektedir. Son yıllarda büyük gayret ve çalışmalar ile Mardin'i Tarihin derinliklerinden gelen tarihsel kimliği ile geleceğe taşımak olmalıdır.

Bu kapsamda kentin özgün kimliğinin yaşatılması konusundaki Valiliğin yapmış olduğu çalışmalara başta ÇEKÜL Vakfı olmak üzere birçok kamu kuruluşları yanında sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar önemli destekler vermişlerdir¹⁰².

¹⁰² www.mardin.gov.tr/turkce/kentmuzesi/kentmuzesi.asp

Ulusal ve uluslararası boyuttaki girişimlerin ve gelişmelerin olumlu sonuçlara ulaşması yolunda sürdürülen çabaları "İnsanlığın Ortak Mal Varlıklarına Saygı" anlayışı olarak görüyor ve ülkemiz için onurlu bir katkı olarak değerlendiriyoruz.

Bu süreçte, Mardin merkezinde çok önceki yıllarda "Süvari Kışlası", 2003 yılına kadar da "Vergi Dairesi Binası" olarak kullanılan ve mülkiyeti Maliye Hazinesine ait olan iki katlı, koruma altında bulunan tarihi yapının, VAK-SA vakfının destekleriyle "SAKIP SABANCI MARDİN KENT MÜZESİ VE DİLEK SABANCI SANAT GALERİSİ"ne dönüştürülmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsisi yaptırılmıştır (Res.25).

Tarihi yapının "SAKIP SABANCI MARDİN KENT MÜZESİ VE DİLEK SABANCI SANAT GALERİSİ"ne dönüştürülmesi için fikir projeleri çalışmaları ÇEKÜL Vakfı tarafından tamamlanmıştır (Res.26).

"Müze Şehir" Mardin'de "SİT" alanı içerisinde ve şehir merkezinde bulunan tarihi yapının VAK-SA Vakfı imkânı ve destekleriyle restorasyonunun gerçekleştirilerek çok önemli ihtiyacı karşılayacak olan "SAKIP SABANCI MARDİN KENT MÜZESİ VE DİLEK SABANCI SANAT GALERİSİ"ne dönüştürülmesi, Mardin'in özgün özellikler içeren kentsel kimliğinin yeniden ortaya çıkarılması çalışmalarına anlamlı, önemli ve örnek bir katkı sağlayacak, destek verecektir (Res.27).

3.2.1.6. Kütahya Kent Tarihi Müzesi

Kütahya Belediye Başkanlığı tarafından restore edilerek, fonksiyon kazandırılan tarihi Germiyan sokağında bulunan Şapçızade ve Karaca Konakları, tefrişatları tamamlanarak Kent Tarihi Müzesi olarak faaliyet vermeye başladı. Sosyal dayanışmayı artırmanın, kardeşlik duygusu ile acıyı, sevinci paylaşmanın en önemli göstergesi Kentlilik Kimliğimizi güçlendirmekten geçmektedir. Kütahyalı olma, Kütahya'nın hemşerisi olma bilincini güçlendirecek, gelecek nesillere aktaracak olan mekân “Kent Tarihi Müzesi” olmalıdır¹⁰³. Kent Tarihi Müzesinde yapılan bilgilendirme toplantısında verilen bilgilere göre; Kütahya Belediyesi Kent Tarihi Müzesine ev sahipliği yapacak olan Pirlar Mahallesi, Germiyan Sokakta bulunan ve 1912 yılında yaptırıldığı kitabesinden anlaşılan Şapçızade ve Karaca Konakları Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan Özel Müze izni ile Kent Tarihi Müzesi olarak hazırlanmıştır (Res.28).

Kent Tarihi Müzesi içerisinde idari bürolar, bilgi, dokümantasyon ve arşiv bölümü ile müze atölyesi bölümleri bu konakta yer alacaktır. Bahçesinde; dünya’da Çini Sanatının merkezi olan Kütahya’nın geleneksel ata sanatının üretim aşamaları yer almaktadır. Kent Tarihi Müzesi’nin zemin katında; Tarih öncesi dönemden başlayarak, Hitit, Frig, Roma, Bizans, Selçuklu, Germiyan, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetine ait bilgi ve belgeler, fotoğraflar bulunmaktadır (Res.29).

1.Katta; Kütahya’da kaybolmaya yüz tutan mesleklerden olan demirci, bakırcı, kalaycı, keçeci, sepetçi, dülgere, bıçakçı, semerci, nalbant, saraç, kunduracı gibi meslek gurupları, bölümler halinde mankenlerle ve fotoğraflarla canlandırılmış bunlara ait alet ve edevatların orijinallerine ait dükkânlar bulunmaktadır (Res.30).

2.Katta; Kütahya’daki ev yaşamı ve konaktaki odaların iç mekanları, günlük hayat canlandırılmıştır. (Gelin, düğün, kına, selamlık, giysiler, yatak odası, mutfak ve halı dokumacılığı vs.) yer almaktadır. Müze binası yanında bulunan konakta ise Kütahya kentine ait belgeler ve bilgiler arşivlenecek ve isteyen araştırmacıların hizmetine sunulacaktır¹⁰⁴.

¹⁰³ www.kulturvarliklari.gov.tr>...muzecilikfaaliyetleri>ozelmuzeler

¹⁰⁴ www.kutahya.bel.tr/birimler/kurumsal/faaliyet.html

3.2.1.7. İnegöl Kent Müzesi

İnegöl Belediyesi tarafından 10 Ocak 2009 tarihinde açılan İnegöl Kent Müzesi, İnegöl'ün merkezinde İshakpaşa Külliyesi'nin hemen yanında çınarlar altındadır. Kentin kültürel, tarihsel, sosyal ve ekonomik zenginliğini tanıtmak ve geleceğe taşımak amacıyla açılan İnegöl Müzesi'nde;

“İnegöl'ün,15 milyon öncesine dayanan fosillerinden başlayarak günümüze kadar geçirdiği evreler kronolojik olarak sunulmuştur. Müzenin en çekici yanı İnegöl'ün yaşam kültürünü yansıtan bölümleridir. Müzede özellikle oylat, ipek böcekçiliği, tütün, İnegöl köftecisi ve mobilyacılık bölümleri dikkat çekmektedir (Res.31).

Kent müzesi binası yaklaşık 1000m2 üzerine olup içerisinde kent ve ticaret, İnegöl tarihi, İnegöl yaşam eşyaları ve arşivi dinlenme ve sergi salonu olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır¹⁰⁵.

¹⁰⁵ www.bursa.bel.tr/birimler/kurumsal/faaliyet...html

3.2.1.8. Kumluca Kent Müzesi

Kumluca Kent Müzesi 2008 yılının Ekim ayında Kumluca Belediyesi tarafından oluşturulmuş olup, 50. Yıl Kültür Merkezinin içerisinde hizmet vermektedir(Res.32). Müze içerisindeki eserler Kumluca'da yaşayan hayırsever vatandaşlar tarafından bağış yoluyla temin edilmiştir. Bir yıl içerisinde yaklaşık olarak 150.000 kişinin ziyaret ettiği Kumluca Kent Müzesi içerisinde yaklaşık olarak 3000 parça eser bulunmaktadır.

Müze girişinde halk müziği çalgıları ziyaretçileri karşılamaktadır. Eski Kumluca evlerinin dış kapı kanatları üzerindeki dövme demir kapı tokmakları görülmeye değer eserler arasında sayılabilir(Res.33). Erkek ve kadınların ayrı ayrı kullanımına ayrılmış olan, kalın ve ince sesler çıkaran bu tokmaklar, gelenekler doğrultusunda bezenmiş aynaların üzerinde yer alır.

1950 ile 1970 yılları arasında kullanılan radyolar ve plakçalarlar mevcuttur. Bunların yanında ise taş plak çalan gramofon bulunmaktadır. Büro malzemeleri ve eski paraların bulunduğu bölümde ise 1950 ile 1980 yılları arasında kullanılmış daktilolar, fotoğraf makineleri, facit hesap makineleri manyetolu ve çevirmeli telefonlar yer almaktadır(Res.34).

Bir diğer bölümde ise 1900 ile 1970 yılları arasında kullanılan tarım aleti düven ve ulaşım aracı olarak kullanılan kağnılar minyatür olarak sergilenmektedir. Anadolu kadınının el emeği göz nuru, ipek üzerine yapılmış yaklaşık 120 yıllık iğne oyaları da müzeye ayrı bir renk katmaktadır(Res.35). Ayrıca müze içerisinde Anadolu'daki tüm vilayetlerde kullanılan giyim- kuşam kültürü küçük maketler vasıtasıyla tanıtılmıştır. Üstelik bu küçük maket bebeklerin üzerinde kullanılan kumaşlar kendi yöresinden elde edilerek üretilmiştir(Res.36).

Kumluca Kent Müzesi içerisinde yer alan başka bir bölümde demirciliğin öyküsü anlatılmış, yaklaşık 200 yıllık bir demirci körüğü kullanılarak küçük bir demirci atölyesi kurulmuştur. Arka fonda müzeye bu demirci körüğünü bağışlayan ustanın 50 yıl önceki ve şimdiki fotoğrafları yerleştirilerek unutulmaya yüz tutmuş bu mesleği Kumluca Kent Müzesi içerisinde yaşatmaya çalışılmıştır(Res.37).

Seramik çalışmaları olarak müzede 3 ayrı teşhir alanı bulunmaktadır. Bunlardan ilki köy yaşantısını, ikincisi Mevlevileri, son olarak da Mehteran takımını, küçük minyatürler ile anlatmaya çalışmıştır.

1892 den 2008 yılına kadar Kumluca'da geçen zaman fotoğraflar ile anlatılmaya çalışılmış. Yıllar içerisinde yerleşim üzerinde olan çarpıcı değişiklikler müze ziyaretçileri tarafından son derece ilgi çekici bir hale getirilmiştir(Res.38).

Kumluca'da 1970'li yıllarda kullanılan ilk matbaa makinesi sergilemenin en dikkat çekici eserlerinden biridir(Res.39). 17 Aralık 1973 yılında basılan ''Kumluca'nın Sesi'' gazetesini bu makine tarafından basılmıştır. Ayrıca yerel basın tarihi ile ilgili küçük bir sergi alanı yine bu kısımda oluşturulmuştur(Res.40).

1945 ile 1970 yılları arasında ilçede tek olan ve birçok insanın fotoğrafını çeken elektriksiz ve şarjsız olan sadece gün ışığı ile çalışan büyük boyutlardaki Kumluca' ya gelen ilk fotoğraf makinesi yine müze içerisinde sergilenmektedir¹⁰⁶. Diğer tüm eserler gibi bu fotoğraf makinesi de halkın bağışlaması yoluyla elde edilmiştir(Res.41).

Ayrıca 2 adet büyük boy LCD ekran ile Kumluca'nın ve Antalya'nın 3 farklı dilde tanıtımı yapılmaktadır(Res.42).

Son bölüme gelindiğinde ise sergilemenin asıl unsurunu oluşturan Yörük kültürü yansıtan ''Yörük Evi'' teması işlenmiştir(Res.43).

¹⁰⁶ Adanalı 2008,51-52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEMREYE KENT MÜZESİ ÖNERİSİ

1) Konunun Önemi ve Gerekçesi

Binlerce yıl önce burada yaşayan insanlar vardı. Myra kentinde yapılan kazılarda ele geçen bulgulardan sonra tarihin birçok döneminde önemli bir yerleşim bölgesi olduğu kanıtlanmış olan Demre, birçok kültürün yan yana, sırt sırta, üst üste geldiği bir kenttir.

Bugün geline nokta ise “yarınlara ne bırakacağız” sorusunu sorduracak koruma gelmiştir. Hızlı gelişme Demre’nin özelliklerini önlenemez bir şekilde yıkmakta ve yok etmektedir. Eğitimin, kültürün ve sanatın toplumsal gelişmede rantın arkasında kalması, Demre’nin kaçınılmaz parçalanmasına neden olmaktadır. Özellikle Osmanlı’nın son dönemi ve Erken Cumhuriyet dönemi mimarisi, sanatı ve yaşamına ilişkin veriler hızla yok olmaktadır.

Hiç olmaması gerekirken yeşil alanlar, tarım alanları ve özellikle sit alanları tek tek bu rantın dışları arasına gererek ezilip gitmektedir. Bilinen tarihi 2500 yıl öncesinden başlayan bu yerleşimde burada yaşamış, Likyalıların, Romalıların, Bizanslıların, Rumların, Ermenilerin, Arapların, Selçukluların, Osmanlıların, kökleri tam olarak bilinmeyen Anadolu kavimlerinin ve sayamadığımız tüm kültürlerin birleşmesinden oluşan bu mozaik yapıyı korumak ve yarınlara bırakmak zorunluluktur.

Demre’nin korunması gerekli kentsel sit alanlarından biri Myra Kenti diğeri Andriake Limanıdır. Andriake turizm potansiyeline, otel ve pansiyon olarak katılamamış, ancak tekne turları ile var olmaya çalışırken, programsız uygulamalar nedeni ile turizme fazla katkı katmadığı gözlenmektedir. Bunun yanı sıra kent halkına kapalı, sadece belli bir kesime açık hale gelmiştir.

Fakat Myra henüz bu kirlilikten uzak, potansiyel kültür alanı olarak durmaktadır. Her ne kadar imar adı altında, uygulanan planla sit alanı küçülmüş ve çevre sınır bozulmuşsa da Tiyatro ve Kaya mezarlarının bulunduğu kısım hala tüm güzelliğiyle durmaktadır.

Önerilen ve olması istenen Kent Müzesi bu alanda yaşayan, belgeleyen, teşhir edilen turizme büyük katkısı olacak. 21 Yüzyıla yakışan ideal bir müze olacaktır.

Bu tespitlerden yola çıkarak,

- a) Kurulacak müze aracılığı ile, Demrelilerden ile iyi bir yurttaş yaratmak,
- b) Demre antik kültürünü, etnografya ve folklorunu korumak ve yaşatmak,
- c) Demre ve çevresinin ekonomisinin yükselmesine katkıda bulunmak,
- d) Demre'nin dünya ölçeğinde bilinirliğini arttırmak,
- e) Bölgede yaşayan çocuk ve gençler için sosyal bir rekreasyon alanı yaratmak,
- f) Turizmin gelişmesine katkıda bulunmak,
- g) Konu ile ilgili dolaylı-dolaysız çalışanlara ekonomik katkı sağlamak gerekliliği bu çalışmanın yapılmasının gerekçeleridir.

2) Konunun Aktörleri

a) İlgili Sorumluları

- Myra – Andriake Kazı Başkanlığı
- Belediyeler
- Valilik
- Kültür Bakanlığı Müdürlükleri, (Rölöve, Kurul, Müze, Kültür) Bölge Müdürlüğü.

b) Katkı Koyacak Resmi ve Sivil Toplum Kuruluşları

- Demre Kaymakamlığı
- Demre Belediyesi
- Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Müdürlükler
- Üniversite
- Vakıflar Bölge müdürlüğü
- Meslek örgütleri
- Demre halkı
- Kent Müzesi Gönüllüleri
- Basın yayın kurumları
- Yerel Turizmciler
- Tarihi Kentler Birliği

3) Önerilen Çözümler ve Sergiler

- a) Kent Müzesi için kamulaştırma yapılması.

- b) Sivil ve Dini mimarlık örneklerinin restore edilmesi ve her biri belli konuda teşhir ve tanzim edilmesi. (İstanbul Soğuk Çeşme Sokağı, Safranbolu, Şirince,Beypazarı vb.. örnekler verilebilir)
- c) Oluşturulabilecek Sergiler
 - Basın-yayın
 - Geçmiş uygarlıklar
 - Sanatçılar ve ustalar
 - Kent çevresinin florası ve ekolojisi
 - Yörenin folkloru ve etnolojisi
 - Geleneksel mimarlık
 - El sanatları
 - Deniz ve deniz ürünleri
 - Kentin yemek kültürü
 - Turizm
 - Bunun gibi konu başlıkları altında sergiler düzenlemek.

4) Yapılacak İşler

- a) Bu konuda Kent Müzesi Gönüllüleri Derneği kurulmalıdır.
- b) Resmi kurumsal bir alt yapı oluşturulmalıdır.
- c) Arşiv çalışmaları yapılmadığı. Sergide kullanılacak eserleri yerel halktan ödüllü yarışmalar düzenleyerek toplanabilir.
- d) Sözlü tarih projeleri yapılmalıdır.
- e) Derneğe, yerel yönetimlerin sahip çıkması, arşiv ve araştırmaları için bir yer tahsis etmelidir.
- f) Kent Müzesi Gönüllüleri Derneği Yönetim Kurulu-Koordinatörlüğünde tüm ilgililerin (kurum,kuruluş, yerel yönetimler, muhtarlar,..vs.) birlikte çalışmalıdır.
- g) Derneğin ileri safhalarda enstitüye dönüştürülmelidir.

5) Bütçe ve Kaynaklar

İl Özel İdare, Yerel Yönetimler, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Özel teşebbüs, dış kaynaklar(AB Projeleri).

4.1. Demre Kent Müzesi Faaliyet Önerileri

1) GÖRSEL SANATLAR SANATÇILAR USTALAR SERGİSİ

- Geçmişten günümüze tüm sanatçıların saptanması özgeçmişleri, yapıtları fotoğraf ile destekli belgelenmesi, yayına hazırlanması.
- CD'ler hazırlanıp, çoğaltılıp satışa hazırlanması.
- Bilinen ilk uygarlıktan bu yana tüm sanatçıların saptanması.
- Tiyatronun, kaya mezarlarının, ele geçen buluntuların vb.. minyatür maketlerinin yapılması satışı vs.

2) GEÇMİŞ UYGARLIKLAR SERGİSİ

- Kent içindeki kentsel sit alanlarının belgelenmesi, kronolojik sıra ile sergilenmesi
- Kent içindeki arkeolojik sit alanlarının belgelenmesi, kronolojik sıra ile tanıtılıp sergilenmesi.
- Klasik dönemden günümüze Demre'de yaşamış olan uygarlıkların, CD'lerin kataloglarını hazırlanıp satışa sunulması.

3) ETNOĞRAFYA EL SANATLARI SERGİSİ

- Halı, kilim, çadır, yün boyama, desen motif envanter çalışması belgelenmesi sergilenmesi.
- Giysilerin, (kıyafetler, içlikler,baş örtüleri, başlıklar, oyalar, aksesuarlar,vs)
- Ev eşyaları (yastık, yorgan, çarşaf, örtü, vs..)

4) SOSYOLOJİ SERGİSİ

- Kentin sosyolojik yapısının saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi, yayına hazırlanması.
- Bölgenin sosyolojik yapısının saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi, yayına hazırlanması.

5) EDEBİYAT BASIN YAYIN SERGİSİ

- Demre hakkında yazılmış, bilinen en eski kitap, yayın, basım ve bilgiye ulaşmak.
- Günümüze kadar yayınlanmış tüm kitap ve basımları toplamak, olmayanları tekrar basım yapmak, kronolojik sıralamak sergilemek satışa hazırlamak.
- Katalog yapmak, mikrofilme almak.
- CD'ler hazırlamak, çoğaltıp satışa sunmak.
- Mevcut matbaa makinelerini saptamak, tarihsel geçmişini belgelemek, sergilemek, yayına hazırlamak satışa sunmak.

- Bölgenin basın kuruluşlarını saptamak, tarihsel geçmişini belgelemek, sergilemek, yayına hazırlamak, satışa sunmak.
- Demre Dergisini yayına hazırlamak.
- Mevcut matbaa makinelerini saptamak, tarihsel geçmişini belgelemek, sergilemek, yayına hazırlamak satışa sunmak.

6) *MİMARLIK SERGİSİ*

- Mimarlık örneklerinin tipolojisinin yapılması belgelenmesi, sergilenmesi, maketlerle desteklenmesi, minyatür örneklerinin yapılarak satışa sunulması.
- Mimarlıkta kullanılan malzemelerin ve detaylarının tespiti, belgelenmesi, sergilenmesi.
- Taş ocaklarının, mermer yataklarının, tespiti, belgelenmesi, sergilenmesi, yayına hazırlanması.
- Kullanılan ahşap türlerinin saptanması belgelenmesi.
- Kullanılan taş türlerinin saptanması belgelenmesi.
- Konutlarda iç mekanlarda kullanılan malzeme ve mobilyaların saptanması belgelenmesi.

7) *DENİZ VE ÜRÜNLERİ SERGİSİ*

- Demre ve çevresindeki deniz ve deniz yollarının saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi, yayına hazırlanması.
- Deniz ürünlerinin saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi,(balık, mavi yengeç, bitki..vs)
- Gemicilikle ilgili bilgilerin saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi.

8) *FLORA VE EKOLOJİ SERGİSİ*

- Demre ve bölgenin florasının saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi.
- Demre ve bölgenin faunasının saptanması, belgelenmesi, sergilenmesi.
- Endemik türler sergisi.
- Çevre dağların araştırılması.
- CD'ler hazırlamak, çoğaltıp satışa sunmak

9) *YEREL YÖNETİM KONUK EVİ*

- Geleneksel sivil mimarlık örneği yapılarının restorasyonu yapılarak özgün etnografik objelerle tefriş edilmesi.
- Yerel yönetimin (Kaymakam, Belediye Başkanı) yurt içi veya yurt dışında gelen konuklarına özgün kahve seremonisi yapılması.

10) LOKANTA

- Yerel ve yöresel yemeklerin yapılıp satılması, gerek halk gerekse turistler için hizmete açılması.

11) TÜRK KAHVHANESİ-KIRATHANESİ

- Geleneksel Türk kahvesinin verilmesi.
- Kitap geleneklerinin okunduğu kıraat edilmesi.
- Yerel ve yöresel içeceklerin satılması turizme açılması.

Halkın ilgisinden uzak, toplumun kıyısında kalmış taşradaki müzelerimizin sorunları çoğalarak devam etmektedir. Bunlardan ancak birkaçı kendini yenileme ve geliştirme başarısı gösterebilmiştir. Derledikleri koleksiyonları, nesneleri bazı maket ve resimleri تنها bir ortamda sergilemenin dışında genel olarak ilgiye değer bir etkinlik yapamaz durumdadırlar. Bu temel bir sorundur. Artık müzelerin etkili koruma, iletişim, kültür, eğitim merkezleri olarak yapılandırılmaları gerekiyor.

Son 10 yıl içerisinde klasik müzecilik anlayışı kökten değişmiş özellikle Kent Müzeciliği önemli bir ağırlık kazanmıştır. Çağdaş, demokratik kitle eğitimini hedefleyen birer kültür kurumu işlevini görmektedirler. Yeni bir kentsel dönüşüm dizisinin merkezi durumuna geldiklerinden söz edilebilir. Katılımcı bir müzecilik anlayışını benimseyen Kent Müzeleri tarihi malzemenin toplanmasına, korunmasına gereken önemi veriyor, öte yandan müzelerin adeta kutsal bir tapınağa dönüşmesini, yalnızca araştırmacıların, bilim, kültür ve sanat insanlarının inceleme yaptıkları birer mekân olarak kalmalarını eleştiriyor.

Tarihi kimliği ile kültürel süreçlerle var olan, yaşatılan özgün değerleriyle Demre Kent Müzesini ve kent arşivinin kurulmasını hak etmektedir. Böylesine zengin kültürel birikimi korumak, daha güzel bir bugün ve gelecek kurmak adına öncelikle kapsamlı bir projesinin hazırlanması zorunludur. Önemli olan, Kent Müzesi Projesinin yanı sıra düşünmeden gerçekleştirilmesidir. Burada belirtmek gerekir ki Kent Müzesi ve arşivi için ilk kurumsal planda amaç, işlev ve temel ilkeler ortaya konmalıdır. Bu girişimin karmaşık ve uzmanlık gerektiren bir süreç olduğu asla unutulmamalıdır.

Çalışmamın başında da bahsettiğim gibi müzeler artık günümüzde soğuk, insanların ilgisini çekmeyen ya da sadece belirli bir kesime hizmet eden alanlar olmaktan çıkmışlardır. Çağdaş müzecilik kapsamı içerisinde değerlendirildiğinde Kent Müzeleri kentin en önemli

birleştirici unsurlarıdır. Örneğin Demre'nin yaklaşık 40 km doğusunda yer alan Kumluca Kent Müzesi açıldıktan sonra 1 yıl kadar kısa bir süre içerisinde yaklaşık 150.000 kişinin ziyaret ettiği bir çekim merkezi haline gelmiştir. Ancak; Kumluca Kent Müzesi'ni, müzecilik kriterleri içerisinde değerlendirildiğinde, müze için ayrılan alanın küçük olması, müze trafiğinin uygunsuz oluşu, sergilemenin üst üste durmasına sebep olmuştur.

Yeterli personelin bulunmayışı eserler hakkında bilgilendirme açısından eksik kalmıştır. Tüm bunlara rağmen Kumluca Kent Müzesi bir kompleks halinde (50. Yıl Kültür Merkezi) değerlendirildiğinde Restaurant, sinema, nikah salonu, seyir terası, tiyatro, şenlik alanı ve kafeteryası ile Kumluca için gerçek bir çekim merkezi haline gelmiştir(Res.44). Böylelikle yöreye hem bir katma değer kazandırırken, aynı zamanda bölge insanının geçmişle bağının kopmamasını sağlayan, eğitici ve keyifli bir alan oluşturulmuştur.

Demre için iyi bir model olduğunu düşündüğüm Kumluca Kent Müzesi örneği iyice incelenmeli burada görülen eksiklikler göz önünde bulundurularak çalışmalara başlanmalıdır. Yılda yaklaşık 500.000 insanın ziyaret ettiği Demre'ye, Kent Müzesinin çok yakışacağını düşünmekteyim. Müzenin inşa edileceği alan Demre'nin yerel unsurlarını en iyi şekilde anlatacak şekilde tasarlanmalıdır.

Demre-Kaş karayolunun üzerinde bulunan sanayi gerçekten buraya yakışmamaktadır(Res.45). Sadece Demre'ye gelen ziyaretçiler için değil aynı zaman da Kaş ve Kalkan tarafına gidenler içinde büyük bir görüntü kirliliği oluşturmaktadır(Res.46). Ancak unutulmamalıdır ki bahsettiğimiz bu alan arkeolojik sit sınırları içerisinde yer almaktadır. Hemen yanı başında bulunan Roma dönemi çeşme binası ile birlikte planlanarak, koruma-kullanma dengesi göz önünde bulundurularak bu alan düşünülebilir(Res.47). Ayrıca Myra-Andriake Kazı Başkanı Prof. Dr. Nevzat Çevik Demre Sanayi'sinin taşınması ve bu alanla ilgili çeşitli öneri ve girişimlerde bulunmuştur.

Aynı karayolunun hemen karşı tarafında bulunan, Andriake liman kentinin giriş kısmını oluşturan ve bugün futbol sahası olarak kullanılan alan ve devamında ki eski hayvan barınaklarının olduğu alanda yine Demre Kent Müzesi için adına ve amacına uygun bir mekânda işlerlik kazanması açısından son derece etkili olacaktır(Res.48). Ayrıca hazırlanacak olan Kent Müzesi binası mimari proje yarışması düzenlenerek, Kazı Başkanlığının, Üniversitenin, Demre Belediyesinin, Demre halkının, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı

kurumlarda görev yapanların oluşturacağı bir komite tarafından Demre'yi en iyi yansıtan proje seçilerek bölgeye yakışan bir kompleks inşa edilmedir.

4.2. Demre Kent Müzesinin Gerekliliği

Kent müzeleri yaşadığımız toprakların sahip olduğu kültürel birikimin gelecek nesillere aktarılması için kurulması gerekli olan bir iletişim olgusudur. Kent müzeleri, diğer ülkelerde “Kent Tarihi Müzesi”, “Belediye Müzesi” veya “Kent Gelişimi Müzesi” gibi isimlerle adlandırılmaktadırlar.¹⁰⁷

Kent müzeciliğinde benim tercihim geçmişin sergilenmesidir ki geçmişine ait her çeşit tarihî materyalin Demre’de fazlasıyla var olduğuna inanıyorum. Demre’nin böyle bir birikimi var, ama ne yazık ki belgeler toplu hâlde elimizde mevcut değil. Bazılarının tercihi ise okunur müze de denilen, teknolojik imkânlarla, çizimlerle ve grafiklerle yapılan sergilerdir. Müzelerin tanıtımı önemlidir. Müzelerin tanıtılabilmesi için elbette kataloglar ve CD’ler şarttır. En önemlisi ise uygun bir mekân, özel eğitilmiş insanlar ve arşivlerdir. Arşivlerin de bilirdikilerce desteklenmesi şarttır.

Dünyada 19. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan kent müzeleri kendilerini yenilerken biz hâlâ Demre’de bir kent müzesine sahip değiliz. Uluslararası Müzeler Konseyi’nin aldığı karar gereği Kent Müzeleri Koleksiyonları ve Faaliyetleri Uluslararası Komitesi (CAMOC) ilk kuruluş konferansını 2005 yılının Nisan ayında Moskova’da gerçekleştirdi.¹⁰⁸ Kent müzeleri, kentlerin taşıdığı önemi ortaya çıkaran ve kentlerin sahip olduğu mirası anlamalarını sağlayan tarihi yazmanın birer köprüsüdürler.

Kent müzeleri bulundukları ülkelerin değerini ortaya çıkarttıkları gibi kentleri de değiştirebiliyorlar. Kent müzeleri bir eğitim ve kültür kurumu olmalarının yanı sıra kentlerin tarihî silüetini, kültürel, sosyal, ekonomik zenginliğini, hatta mahallelerin birikimlerini ortaya koyan, kentlilik bilincini de geliştiren ve kente sahip çıkılmasını sağlayan bir işleve sahiptir.

Kentini bilmeyen de elbette ona sahip çıkamamaktadır. Üniversitelerimize bu konuda büyük görevler düşüyor. Geçmiş ve gelecek arasında yaşamın tüm alanlarına köprü kurmak ve tarihsel mirasımıza sahip çıkmak hepimizin görevidir. Kent müzeleri, kentlerin gelişimine perspektiflerle ışık tutmaktadır.

¹⁰⁷ Birkan 2001,235-254

¹⁰⁸ www.camoc.icom.museum/about/index.php

1920’li nesli kaybettik. 1930’lu yıllarda doğan insanlar da yaşamın bir gereği olarak yavaş yavaş aramızdan ayrılıyorlar. Bu nedenle geç olmadan, bu kişilerden bizim istifade etmemiz lazım. Sözlü tarih projeleri yapılmalıdır.

Gerçekleştirilen arşivler yeterli değildir. Arşivlerin bilirkişilerce de desteklenmesi gerekir. Hatta bu kişilerden kentin geleceği için alınacak imar ve yapılanma kararları konusunda dahi istifade etmemiz gerekmektedir.

Zira geçmişin özeleştirisini yapmadan yarını planlamak mümkün değildir. Hikâyesi olmayanın geçmişi de olmaz. Kent müzeleri olmazsa bundan on sene sonra Demre’nin tarihini kim bilecek, kim hatırlayacak?

Bugün kent müzeleri ise müzeciliğin en canlı olduğu alandır; çünkü çağımıza damgasını vuran kent olgusu çok canlıdır. Bu gerçek ışığında, kuram ve uygulamadaki yeni gelişmeleri ele alarak tezimi Demre’de kuracağımız kent müzesi açısından bir egzersiz olarak tasarlamak istedim. Özellikle şu anda sürmekte olan projelere bakmaya, kuramsal olarak da bugün gelinen aşamayı tartışmaya çalıştım. Bir kent müzesinin bugün kurulmasıyla on yıl önce, 30 yıl ya da 130 yıl önce kurulması arasında çok fark var. Bir yüzyıldır koleksiyon toplamış bir kurumla, bugün sıfırdan başlayacak bir kurum arasında veya ulus devletin başat olduğu bir dönemde kurulan bir müze ile kentlerin ülkelerin önüne geçtiği globalleşme çağında kurulan bir müze arasında anlayış ve yaklaşım olarak da, içerik olarak da farklar var.

Uluslararası Kent Müzeleri Birliği¹⁰⁹,nin 3-5 Kasım 2005 tarihlerinde Amsterdam’da düzenlediği dördüncü konferansın adı, “Sivil Diyalog Merkezleri Olarak Kent Müzeleri?” (City Museums as Centres of Civic Dialogue?) idi.¹¹⁰ Konferans boyunca şu soruya cevap aradılar: Hızla değişen kente karşı kent müzesinin yaklaşımı ne olacak? Günümüzde kent müzelerinin birer sivil diyalog merkezi olarak algılanması ve işlev görmesi söz konusuydu artık.

Bu noktaya nasıl gelindi? Objenin tek ilgi kaynağı olması nedenlerden biri. Objenin sonu değil tabii. Ancak geçmişi bugüne ve yarına taşıyan ileticiler olarak objeler tek kaynak değil artık. Görseller, filmler, canlandırma ve diğer sanal temsiller devrede. Özellikle de kent müzeleri için bu kaçınılmaz bir durum. Çünkü kent, son yüz yılın global olgusu. Bugün dünyanın yüzde ellisi kentlerde yaşamakta ve bu gelişme sıra dışı bir hızla gerçekleşmekte. Kent müzesinin kilit rolü bu gerçekten kaynaklanıyor. Kentsel değişimin hızı geçmişle ilişki

¹⁰⁹ International Association of City Museums – IACM

¹¹⁰ Proceedings of the Fourth Conference of the International Association of City Museums, Amsterdam, 3-5 November, 2005.

kurma yeteneğimizi körelttiği, sürekliliği yok ettiği ölçüde müzenin rolü önem kazanmaktadır. Bu sadece eğitsel değil, aynı zamanda toplumsal ve psikolojik bir roldür. Hızlı toplumsal ve ekonomik değişim içinde kimlik duygusu geliştirmeyi müzeler daha fazla üstleniyor; ancak kent müzeleri sadece geçmişti aktarmıyor, aynı zamanda çağdaş kent yaşamını topluyor, kaydediyor ve yorumluyor.¹¹¹

Kentin geçmişini, bugününü ve olası geleceğini anlamak ve değerlendirmek, belki de geleceğin tasarlanmasına katkıda bulunmak için önemli bir platform sağlıyorlar. Bugün doğrudan objelere ve müze koleksiyonlarına bağlı olmayan tarihsel ve çevresel konuların kentin gündeminde olduğuna tanık oluyoruz. Bundan öte kentsel koleksiyonların temsiliyetten uzaklaştığını görüyoruz. Çünkü kitlesel üretim ve kitlesel tüketim koşullarında, o değişim hızında temsilin kolay olmadığı ortada. Öte yandan, saklama ve sergileme mekânlarının sınırları da zorlanıyor. Ama bir yandan da eskiden olmayan pek çok deneysel ve eğitsel tekniğin kullanılması yaygınlaşmakta. Bu açıdan müzenin ne söylediği, ne muhafaza ettiğinden daha önemli hâle geliyor.¹¹²

Yani koleksiyonun büyüklüğünden çok, ne tür malzemeye sahip olduğu, bunun sergilerde nasıl ve ne sıklıkta değerlendirildiği ve açıklamalarla ne şekilde sunulduğu önem kazanıyor.

Kenti etkinleştirmek, kent müzelerinin asal özelliklerinden biridir.

Yukarıda söylediğim gibi doğrudan objelerle ve müze koleksiyonlarıyla bağlantılı olmayan tarihsel ve çevresel konuların müzenin gündemine girmesiyle de güçlenen ve giderek ağırlık kazanan bir gelişme bu. Kent sakinlerinin müzeye ve müzenin de kente ve kent sakinlerinin hayatına katılmasını, aralarındaki aktif etkileşimi ifade ediyor. Kent müzelerinin kenti ve kent yaşamını iyileştirmeye katkıda bulunabileceğinin altını çiziyor.

Daha demokratik olan bu paylaşımcı yaklaşımı sanat performanslarından tartışma forumlarına uzanan geniş bir yelpazede yorumlamak mümkün. Bu yaklaşım ayrıca müze için yepyeni ortaklıkların kapısını açıyor. Bakıyorsunuz belediye, konut idaresi, iş yerleri, müzenin projelerinde bir araya gelmişler.

Ülkemiz ekonomisine turizm yoluyla büyük katkılar sağlayan Demre'nin "Demre Kent Müzesi" ile daha büyük bir ivme kazanacağı düşüncesini taşıyorum.

¹¹¹ Aygen 2007,49-54

¹¹² Erkanal 1988,1-7

Demre, coğrafi konumunun ve geçmiş yüzlerce kuşağın emek birikiminin ve oluşturduğu yaşam biçiminin sonucu olarak övülmeye değer bir tarihsel birikime sahiptir. Sivil ve dini mimari örnekleri Demre’de yaşamış çeşitli uygarlıkların sanat ve zanaat dallarındaki ulaştıkları ustalık gerçekten göz kamaştırıcıdır.

Ilıman bir iklimin, çeşitlenmiş ve bereketli toprakların, uzun süre büyük ticaret yolları üzerinde bulunmanın ve farklılıklarla uzun süre birlikte yaşamayı öğrenmiş olmanın sağladığı maddi ve manevi kültür zenginliği aynı zamanda tarihsel zenginliğine büyük bir derinlik katmaktadır.

Bu zenginliği çeşitli ülkelerden ziyaret etmeye yılda yaklaşık 500.000 kişi gelmektedir. Demre son derece büyük bir kültür emanetinin üzerinde konumlanmış durumda kendi içerisinde bir potansiyel barındırmaktadır.

Böylesine zengin bir kültürel emaneti korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak ve daha iyi bir bugün yaratmak her yurttaşın görevi olmalıdır.

- Kendine güvenen, sorumlu, aktif, katılımcı yurttaşlardan oluşan sağlam bir topluluk oluşturabilmek
- Çağdaş, demokratik kitlelerin eğitimi ve toplumsal değişimin daha ılımlı biçimler içinde gerçekleşmesine katkıda bulunan kitlelerin, karşılıklı anlayış ve saygı çerçevesinin yaygınlaşabilmek.
- Müzelerin obje odaklı değil, insan odaklı, demokratik, katılımcı bir kurum olabileceğini gösterebilmek.
- Demre’de sergi, konferans, sempozyum, konser, bilim, sanat, eğitim ve çeşitli etkinlikler için hali hazırda herhangi bir modern anlamda mekan oluşturmak.
- Halkı güncel tartışmalar ile örgütleyerek, yaratıcı katkılar yapmalarını hem çocuk ve gençlerin hem de yetişkinlerin eğitiminde önemli roller üstlenebilmek.
- Yaşadıkları çevreyi tanıyan, güncel ihtiyaçları için tarihsel birikimi yok etmeyi düşünmeyen, bulundukları ortama aidiyet duygusu geliştirebilmiş bilinçli kentliler yetiştirebilmek.
- Kent belleğinde Demre ile ilgili araştırma yapanlara veri tabanı hazırlamak kent belleği bölümündeki bilgileri araştırmacıların hizmetine sunabilmek.
- Demre’de birlikte yaşama kültürüne katkıda bulunarak projeler geliştirip sunabilmek ve kentin geçmiş zenginliklerinden faydalananarak üretim yapabilmek.
- Bölgeye dışarıdan gelenlere Demre’nin değerlerini tanıtmak ve turizm açısından tanıtımına katkıda bulunmak.

- Demre Kent Müzesi olarak kültür ve sanat etkinlikleri yaparak, Demrelilere var olan zenginliklerini göstermek.
- Ulusal ve uluslar arası kültür kurumları ile ortak etkinlikler yapabilmek.
- Türkiye ve dünya kent müzeleri ile ilişki içinde bulunarak, bilgi alışverişinde bulunmak.

Kısacası Demre’de kurulacak olan kent müzesi kentin kültürel, tarihsel, sosyal ve ekonomik zenginliğini tanıtmak ve yarının kentlilerine yol gösterebilmek için bu amaç doğrultusunda, Demre ile ilgili her türlü belge, eşya, kitap, görsel malzeme, ses ve görüntü kayıtlarını bünyesinde bulundurmmalıdır. Bu verilere dayalı olarak tematik ve kronolojik, geçici ve sürekli sergiler düzenlemeli, dünyada uygulanan modern müzecilik anlayışını Demre’de uygulamak için bir kent müzesine ihtiyacı bulunmaktadır.

4.3. Vizyonu ve Misyonu

A- Yaşadıkları çevreyi tanıyan, güncel ihtiyaçları için tarihsel birikimi yok etmeyi düşünmeyen, bulundukları ortama aidiyet duygusu geliştirebilmiş bilinçli kentliler yetiştirebilmek

B- Kentte yaşayanlara ve kent dışından gelenlere Demre'nin değerlerini tanıtmak.

C- Kentlilik bilincinin oluşmasına yardımcı olmak

D- Kent belleğinde Demre ile ilgili araştırma yapanlara veri tabanı hazırlamak kent belleği bölümündeki Bilgileri araştırmacıların hizmetine sunmak

E- Etkinlikler salonunda yapılacak organizasyonlarla;

1- Demre'de birlikte yaşama kültürüne katkıda bulunarak projeler geliştirip sunmak. Kentin geçmiş zenginliklerinden faydalanarak üretim yapmak

2- Demre ile ilgili konferans, panel, dinleti, film gösterileri düzenlemek ve sunmak

F- Kentin turizm açısından tanıtımına katkıda bulunmak

G- Geçici sergi mekanlarında sunulacak konulu sergiler ile kültür sanat değerlerini tanıtmak

H- Demre Kent Müzesi olarak kültür ve sanat etkinlikleri yaparak, Demrelilere var olan zenginlikleri sunmak

I- Ulusal ve uluslar arası kültür kurumları ile ortak etkinlikler yapmak

J-Dünya Kent müzeleri ile ilişki içinde bulunarak, bilgi alışverişinde bulunmak

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Müzeler, sosyal tarihin olduğu kadar, siyasi ve ekonomik tarihin izlerinin de toplandığı, derlendiği, değerlendirildiği ve geniş kitlelere sunulduğu mekânlardır. İçeriğini oluşturan koleksiyonlarıyla yerellik, ulusallık ve küresellik denkleminde tarihin somut anlatımının sunulduğu yerlerdir. Müzenin mekânsal yapısı içinde, eğitim amaçlı görsel malzemeler, bilginin çıkış noktasını oluşturan nesneler ve ulusların bilimsel ve medeni seviyelerini gösteren objeler yer alır. Güzel sanatların bir alt dalı olarak müze, aynı zamanda halkın estetik seviyesinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak bu noktada vazgeçilmeyecek bir ilkeyi dikkate almak gerekir. Müzedeki mekânsal düzenlemeler ile sabit ve geçici sergiler anlamlı bir akademik düzey gerektirmektedir. Bu yüzden ancak özerk bir müze, geçmiş başarı ve hataların bugüne etkisini nesnel bir yaklaşımla sunabilir. Müzeler için bilimsel mantık ve bilimsel özerklik en temel koşuldur.

Bilgi toplumunda ortaya çıkan ekonomik ve demografik değişimler ile, toplumsal tarih anlayışındaki gelişmeler müzelerin yorumlanmasına farklı boyutlar getiriyor. Kent adına yapılacak pahalı bir yatırım olan bu düzenleme sorumluluk taşıyan titiz, ciddi ve şeffaf bir hazırlığın ürünü olmalıdır.

Çağdaş kent müzesi kurulurken, önce bu kurumun işlevi sorgulanır.

Kimlere ve ne şekilde hizmet etmelidir?

Müzenin sahibi kim(ler)dir?

Müzeyi kim kontrol edecektir?

Kim düzenleyecektir?

Senaryo yazılırken hangi bilimsel disiplinlerden nasıl bir yardım istenmiştir?

Müzenin izleyici kitlesine karşı sorumluluğu nedir?

Kent müzeleri basit teşhir mekânları değildir. Bu anlayışla derlenen koleksiyonlar günümüz hakkında hemen hiçbir şey söylememekte, etnografik materyal sanki zaman aniden durmuş gibi çok kötü belgelenmektedir. Bu sorunları aşmak, pahalı bir yatırım olan müzeleri pragmatik ve işlevsel bir hale getirmek için, artık müze pedagojisinden yararlanılıyor. Çağdaş eğitim ve öğretimde toplumsal kaynakların ve alanların aynı zamanda yaşamın bir parçası olarak kullanılmasına öncelik verilmektedir. Bu bağlamda, yaşantılara dayalı çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak, müzelerin etkin kullanımını içeren müze pedagojisi ortaya

çıkıştır. Müze, içinde yer aldığı toplumun bir ürünü olarak, o toplumun ekonomik, sosyal ve politik yönden gelişmesi için önemli bir role sahiptir. Müze pedagojisi, bir toplumun kendi kimliğini geliştirmesi ve hızlı değişmelere ayak uydurmasında kültürün önemini ortaya çıkarmaktadır. Müze pedagojisi, insanlar arası iletişimi ve etkileşimi geliştirici bir alan olarak, müze ve galerinin, her yaş insan için ideal bir öğrenme ortamı olmasını öngörür. Müze pedagojisi şu amaçları gerçekleştirmek ister:

- Kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörölü bir yaklaşımla tanımak.
- Benzerlik ve farklılıkları anlama ve kültürler arası anlayış ve empati geliştirmek.
- Eğitimin kalitesini arttırmak.
- Çevreyi ve kültürel varlıkları koruma bilincini etkili bir biçimde geliştirmek.

Müzeler, bireyin yaşantılara dayalı olarak aktif öğrenmesini, kişisel ve sosyal yönden gelişmesini sağlayıcı bir ortam sunarlar. Bu bağlamda, müze pedagojisi, toplumsal kaynakları, bireyleri, eğitim gibi diğer ilgili kurumları, öğretmeni ve öğrenciyi bir araya getiren bir alandır.

Tarih müzelerinin, bilim ve çocuk bölümlerini tercih eden ziyaretçileri, genellikle ailelerden oluşuyor. Bu durum dikkate alınarak, başka müzelerdeki ziyaretçi ailelere tasarımı halindeki planların çizimleri gösterilerek görüşleri alınmaktadır. Görüşülen kişilerin tepkileri kayda geçirilip, serginin son yapısında değişiklikler yapılıyor. Ziyaretleri sırasında aileleri bağlayabilmek amacıyla atölyeler ve kısa tiyatro oyunları gibi yeni türler ekleniyor.

Kent müzesi, kentsel yaşam kalitesini yükseltmede olumlu bir rol oynamalı, toplumsal ve eğitimsel olarak dezavantajlı kitleleri kazanmakta kararlı olmalıdır. Bunu halkın gündelik yaşamı ile uyuşan konuların üzerinde durarak, kentteki sosyal, dinsel, ırksal ve etnik kesimlerin ortak özelemlerine cevap vererek yapabilir.

Peki bu nasıl başarılabilir?

- Geçmişe saygı yaratılmalıdır. Bu bağlamda ortak tarih ve paylaşılan geleneklerden yola çıkıp bir mekâna ait olma duygusu oluşturulabilir.

- İnsanları; birey, aile ve topluluk yaşamlarını etkileyecek sosyo-ekonomik gelişmelerden haberdar edecek düzenlemeler yapılabilir.

- Henüz kentleşmemiş kesimi bugünün kent yaşamına katma ve geleceklerine yönelik güvenceler verme bağlamında onlarla iletişim kurulabilir.

Kent müzeleri, müzeci ve müze pedagojisi uzmanlarının katkıları ile en baştan etkileşim olgusunu gözden geçirmelidir. Etkileşim bir müzeyi canlı kılacak ve ziyaretçi ilgisini sağlayacak bir araçtır. Fakat etkileşimi sağlamak için mutlaka ileri teknoloji kullanmak gerekli değildir. Teknoloji, yalnızca teknoloji kullanmış olmak için değil, amaca hizmet

edecek bir araç olarak kullanılmalıdır. Amaca, ziyaretçinin harekete geçirdiği teknolojilerle, yaratıcı bir biçimde ulaşılabilir.

Eğer bir sergi, sıradan insanların en basit sorunlarına dahi cevap veremiyorsa, kendilerini aptal gibi hissetmelerine ve dolayısıyla kaçmalarına neden oluyorsa, kitlesine karşı kabul edilmez bir kayıtsızlık içinde demektir.

Öğretmenler birincil hedef kitledir, çünkü arkalarında öğrencileri sürüklerler. Müze deneyimlerinin yaygınlaştırılmasında öğretmenlerin önemli rolü vardır. Eğitim amaçlı rehberli turlar ve yayınlardan başka, müzeler eğitime yönelik atölye çalışmaları da düzenleyebilir.

Müze terimi çağın hızına ayak uyduran dinamik bir bütünlük olarak tanımlanmaktadır. Müze sadece, elinde bulunan koleksiyonu durağan bir biçimde sergileyen bir kurum değil, aynı zamanda araştırmalara yönelik bir veri tabanı oluşturan ve çeşitli konularda geçici sergiler düzenleyen bir merkez de olmalıdır.

Artık müze, fikirlerin buluştuğu, görüş alışverişinin yapıldığı bir pazaryeri, bir forum işlevini de üstlenmektedir. Modern kent müzeleri aynı zamanda, tekil fikirlerin sergilendiği bir mekân olmaktan çok, öğretmenin, tartışma ve söylem yoluyla gerçekleştirildiği bir akademi niteliğini kazanmıştır. Yaratılan mekân içinde, kentin ve halkın tarihini bütün çeşitliliği içinde herkes için anlaşılır hale getirmek istenmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki amaçlar öngörülmüştür:

- Ziyaretçiden araştırmacıya kadar müzeyi kullanan herkesin basitçe anlayabilmesini sağlamak için geçmişi aydınlatmak.
- Mümkün olduğu kadar çok ve çeşitli kişinin ihtiyaçlarını karşılayarak hizmetlerinden yararlandırmak.
- Kültürel çeşitlilik gösteren bir kentte, her biri bugünkü Demre'nin kimliğinde değerli bir parça teşkil eden birçok tarih olduğunu kabul etmek.
- Öğrenme, eğlenme ve düşünme olanaklarını artırmak.
- Demre'yi dünyanın diğer önemli kentleri ile ilişkilendirmek.

Kent müzesinin anahtar konuları, Demre'deki yaşamın belirleyici unsurları ile ilgili konular olmalıdır. Genellikle ülkemizde müzelerde maddi kültüre ilişkin nesne temelli sergiler, kent halkının büyük çoğunluğunun ilgisini çekmemiştir. Farklı toplum kesimleriyle ilgili çözümlemeler yüzeysel kalmıştır. Doğal olarak, geçmişte müzeler toplumun aydınlanması konusunda yetersiz olmuşlardır. Aslında müzeler bir toplumun en önemli çağdaşlık unsurudur.

Son yıllarda gerek ülkemizde gerekse dünyada artan kent müzeleri demokrasi ve yaşam koşullarındaki ilerlemelerin, toplumsal mücadele ve bir arada yaşayabilme becerisinin izlendiği yerler olarak ortaya çıkmışlardır.

Demre'de ilerleyen yıllarda tasarlanacak olan bir müze yarının müzesi olarak düşünölmeli, pasif kalmamalı, çağdaş yaşama katkıda bulunmalıdır. Tıpkı Bursa Kent Müzesi, İzmir APİKAM örnekleri gibi geçici ve sürekli sergiler, eğitim programları, araştırmalar, yayınlar ve diğör etkinlikler yoluyla Demre'de kendi hikâyelerini ve deneyimlerini bir bağlam içinde sunmayı başarabilmelidir.

Demre Kent Müzesi kişileri, yerleri ve nesneleri ele almalı, Demre'yi sadece coğrafi değil; toplumsal, politik ve ekonomik bir bütün olarak tanımlamalıdır. Nesnelerden daha çok fikirler hakkında olmalıdır. Demre'deki kentsel yaşam kalitesini yükseltmek için çalışmalıdır. Bunu

- Halk ve yerleşim için geçerliliğı olan konuların üzerinde durarak
- Aktif ve duyarlı bir şekilde işlev görerek
- Geçmişe saygı, ortak tarih, paylaşılan gelenekleri kullanarak bir yurttaşlık bilinci oluşturarak
- Topluluk yaşamını etkileyen sosyal etkinliklerden haberdar ederek başarabilir.

Ayrıca kültürel, bilimsel kurumlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla mutlaka sıkı ilişkiler içine girmelidir. Çünkü müzeler çevrelerinden izole bir şekilde çalışırsa işlevsel olma ihtimali yok denecek azalır.

KAYNAKÇALAR

- Hmeros Homeros, İlyada, Kullanılan Metin ve Çeviri: İlyada, A. Erhat – A. Kadir, (İstanbul, 2003).
- Herodotos Herodotos, Herodot Tarihi, Kullanılan Metin ve Çeviri: Herodot Tarihi, M. Ökmen, (İstanbul, 2002).
- Strabon Strabon, Geographika, Kullanılan Metin ve Çeviri: Antik Çağ Anadolu Coğrafyası, Çev. Prof. Dr. Adnan Pekman, (İstanbul, 2000).
- Akşit 1967 O. Akşit, Likya Tarihi, (İstanbul, 1967).
- Akşit 1971 O. Akşit, Hellenistik ve Roma Devrinde Likya, (İstanbul, 1971).
- Akyürek E. Akyürek, “2010 Yılı Myra Şapeli Üzerine Notlar”, Myra / Demre ve Çevresi Arkeolojisi, Tarihi, Kültürü, Doğası ve Turizmi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Antalya, 2011, Baskıda.
- Arseven 1966 Celâl Esad., Sanat Ansiklopedisi, III.cilt, İstanbul 1966
- Atagök 1995 T. Atagök, “Hareketli Bir Dünyada Müzeler”, Sanatsal Mozaik, Sayı 1, 66-69 İstanbul, 1995.
- Atagök 1999 T. Atagök, “Müze Mimarisi”, Yeniden Müzeciliği Düşünmek, (Ed.) T. Atagök, İstanbul, 1999, 71 – 87.
- Aygen 2007 Z. Aygen, “Kentlerin Tarihi Dokusu Korunmalı mıdır?”, Cogito, Sayı 8, 49-54, YKY, İstanbul, 2007.
- Bayburtluoğlu 2004 C. Bayburtluoğlu, Likya, (Antalya, 2004).
- Bazin 1967 G. Bazin, The Museum Age, Trans. Jane van Nuis Cahil Universe Books, (New York, 1967).
- Bean 1998 G. E. Bean, Eski Çağ’da Likya Bölgesi, Çev. Hande Kökten, (İstanbul, 1998).

- Birkan 2001 Ç. Birkan, “28-30 Haziran 1995 tarihleri arasında kent ve toplumsal tarih müzeleri üzerine İstanbul’da düzenlenen üç günlük atölye çalışmasında sunulan bildirilerin önemli noktaları”, Kent Toplum Müze Deneyimler Katkıları, 235-254, Tarih Vakfı, İstanbul, 2001.
- Borchhardt 1975 J. Borchhardt, Myra Eine Lykische Metropole, Berlin, (1975).
- Cruickshank 1992 D. Cruickshank, “The Evolution of the Gallery”. Architectural Review 190, 1992, 63 – 67.
- Çeçen 1990 A. Çeçen, Halkevleri, 173-179, Ankara, 1990.
- Çevik 2002 N. Çevik, Taşların İzinde Likya, (İstanbul, 2002).
- Çevik, Bulut 2008 N. Çevik, S. Bulut, “The Rediscovery of GAGAE/Gaxe In The South-East corner of Lycia New Find From The Total Surface Surveys”, Adalya XI, 2008, 63 – 98.
- Çevik 2008a N. Çevik, “Rhodiapolis ve Sınırları İçindeki Diğer Antik Yerleşimler”, Arkeolojisi, Tarihi, Doğası ve Tarımıyla Kumluca – Rhodiapolis, (Ed.) N. Çevik, Antalya, 2008, 13 – 72.
- Çevik 2008b N. Çevik, “Hemşehrilik bilimi: Kent müzeleri”, Son Nokta Dergisi, Sayı 32, Antalya 2008.
- Çevik ve diğ. 2010 N. Çevik, Ö. Çömezoğlu, H. Öztürk, İ. Türkoğlu, “A Unique Discovery in Lycia: The Ancient Synagogue at Andriake, Port of Myra”, Adalya XIII, 2010, 36 – 65.
- Çevik 2010a N. Çevik, “Çine Arıcılık Müzesi”, Çalıştay ve Panel Bildirileri, Çine Belediyesi, Çine 2010, 10-16.
- Çevik 2010b N. Çevik, “Myra ve Limanı Andriake, Kazı Başlarken Ön Düşünceler”, Arkeoloji ve Sanat Dergisi 134, İstanbul, 2010, 53 – 82.
- Çevik 2011 N. Çevik, “Myra / Demre Çevresinde Bulunan Antik Yerleşimler”, Myra / Demre ve Çevresi Arkeolojisi, Tarihi, Kültürü, Doğası ve Turizmi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Antalya, 2011.

- Çevik – Bulut ve diğ. 2011 N. Çevik, S. Bulut, O. Tıbıkoğlu, B. Özdilek, A. Aygün, "Myra – Andriake", Myra / Demre ve Çevresi Arkeolojisi, Tarihi, Kültürü, Doğası ve Turizmi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Antalya, 2011.
- Çobanoğlu 2010 A. Çobanoğlu, "Demre", Dünden Bugüne Antalya, I. Cilt, (Ed.) A. K. Atılğan, T.C. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Antalya, 2010, 67 – 72, 261 – 263.
- Erdoğan ve diğ. 2011 A. Erdoğan, M. Öz, M. Yavuz, H. Karaardınç, R. Tunç, "Demre – Myra Amfibi, Sürüngen, Kuş ve Memeliler", Myra / Demre ve Çevresi Arkeolojisi, Tarihi, Kültürü, Doğası ve Turizmi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Antalya, 2011, Baskıda.
- Erkanal 1988 A. Erkanal, "Çağdaş Müzecilik Anlayışı Yönünden Münih Müzelerinden Üç Örnek", Türk Arkeoloji Dergisi, Sayı 27, 1-7, Ankara, 1988.
- Gökçeoğlu, Ünal 2011 M. Gökçeoğlu, O. Ünal, "Demre / Myra Florası", Myra / Demre ve Çevresi Arkeolojisi, Tarihi, Kültürü, Doğası ve Turizmi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Antalya, 2011, Baskıda.
- Güçlü 2011 M. Güçlü, "Selçuklulardan Cumhuriyet'e Demre Bölgesi", Myra / Demre ve Çevresi Arkeolojisi, Tarihi, Kültürü, Doğası ve Turizmi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Antalya, 2011, Baskıda.
- ICOM 1996 ICOM. Statues: Code of Professional Ethics., Paris: UNESCO Publications, 1996.
- Kahn 2001 David M. Kahn, "Amerikan Kent Tarihi Müzelerinde Yeni Misyonlar", Kent Toplum Müze Deneyimler Katkıları, 20-25, İstanbul, 2001.
- Kızılyaprak 2000 Z.Abidin, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Tarih Vakfı Yayınları, 18, İstanbul 2000.

- Knowles 2001 L. Knowles, “Kent ve Toplumsal Tarih Müzelerinin Sivil Toplumdaki Rolü”, Kent Toplum Müze Deneyimler Katkıları, 14-18, İstanbul, 2001.
- Madran 1999 B. Madran, “Müze Türleri, Yönetimi ve İktisadı”,Yeniden Müzeciliği Düşünmek, (Ed.) T.Atagök, İstanbul,1999,3–19.
- Özkasım, Ögel 1995 Özkasım Hale, Ögel Semra, “ Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi” İ.T.Ü. dergisi, 37-44,sayı1, cilt 2, İstanbul 1995.
- Özsezgin 2002 Özsezgin K,“Müzelerimiz ve Sorunları”,Türkiye’de Sanat 48-50, İstanbul 2002
- Parlak 1995 L. Parlak, “Müze Mimarisinin Gelişimi ve Psikolojik Verilerin Etkisi”, Yıldız Teknik Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1995.
- Rona 1993 Z. Rona, Osman Hamdi Bey ve Dönemi, Tarih Vakfı ve Yurt Yayınları (İstanbul 1993)
- Semel 2008 A. Semel, “Dünya’da Kent Müzelerinin Rolü”, Kentler ve Kent Müzeleri, 33-39, Tarih Vakfı, Antalya, 2008.
- Şapolyo 1936 Enver Behnan, Müzeler Tarihi, İstanbul 1936.
- Tekinalp 2000 V.M. Tekinalp, “Geç Antik Dönem Sonrasında ve Ortaçağ’da (M.S. 4 – 14. y.y.) Andriake Kenti”, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2000.
- Yücel 1999 E. Yücel, Türkiye’de Müzecilik, (İstanbul, 1999).

İNTERNET KAYNAKLARI

“<http://www.antalya.gov.tr/demre/ilcemiz-hakkinda.html>, 19.12.2010.”

“<http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/belge/1-61936/muze-ve-antik-kentler.html>, 23.07.2010.”

“<http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/belge/12%/kultur-turizm-istatistikleri.html>, 23.07.2010.”

“<http://www.bursakentmuzesi.com/index/hgdtr/.html>, 03.12.2010.”

“<http://www.apikam.org.tr/php/x.../php.html>, 14.11.2010.”

“<http://www.wikipedia.com.html>, 20.11.2010.”

“<http://www.kayserikentmuzesi.com/muze/6...x/html>, 09.10.2010.”

“<http://www.tarihikentlerbirlii.org.tr/muzeler/ozelmuzeler/index.html>, 29.10.2010.”

“<http://www.mardin.gov.tr/belge/1-35547/kentmuzesi.html>, 23.07.2010.”

“<http://www.bursa.bel.tr/belge/inegol/php12.html>, 17.09.2010.”

“<http://www.kutahya.bel.tr/belge/y=8/.html>, 02.02.2011.”

“<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/%...muze/...html>, 13.12.2010.”

“<http://www.camoc.com.icom.museum.ababout.php.html>, 22.09.2010.”

“<http://www.egitim.com>.08.06.2010”

“<http://icom.museum/>.06.06.2010”

“<http://www.kulturtarihi.org>.30.12.2010”

“<http://old.mo.org.tr>.13.07.2010”

“http://tr.wikipedia.org/wiki/Halil_Ethem_Eldem.17.08.2010”

“<http://www.wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=12690>.15.10.2010”

“<http://www.ibb.gov.tr/tr/KenteBakis/GunlukYasam/GeziRehberi/Muzeler>19.09.2010”

“<http://www.evrenselbasim.com/ek/dosya.asp?id=2343>. 22 .10.2010”

“http://www.itudergisi.itu.edu.tr/tammetin/itu-b_2005_2_1_H_Ozkasim.pdf.20.10.2010”

LEVHALAR

Resim 1: Bursa Kent Müzesi dış cephe görüntüsü

Resim 2: Bursa Kent Müzesinden bir görüntü

Resim 3: Osmanlı padişahlarının balmumu heykelleri

Resim 4: Bursa kentinin topografik maketi

Resim 5: Bodrum katındaki "Tarihi Esnaf Sokağı"

Resim 6: Tanıtım resimleri ve fotoğraflar

Resim 7: 19.yy Bursa evi

Resim 8: Çok amaçlı salon

Resim 9: Zemin kattan bir görüntü

Resim 10: 1.kattan bir görüntü

Resim 11: Bodrum kattan bir görüntü

Resim 12: İtfaiye binası 1924 İzmir

Resim 13: Müze binası olarak restore edilmiş hali

Resim 14: Sergilemelerden görüntüler

Resim 15: Çok amaçlı araştırma salonu

Resim 16: Sergi alanından görüntüler

Resim 17: Kayseri şehir maketi

Resim 18: Şehir maketinin diğer bir görüntüsü

Resim 19: Dokunmatik ekrandan rehberlik hizmeti

Resim 20: Ziyaretçiler tanıtım bilgisi alırken

Resim 21: Mimar Sinan eserleri

Resim 22: Hafız ağa Konağı cephe görünüşü

Resim 23: Edirne Kent Tarihi müze sergilemesi

Resim 24: Müze kafeteryası

Resim 25: Mardin Kent Müzesi

Resim 26: Kültür ve Turizm Bakanımız Ertuğrul Günay'ın katıldığı müze açılışından

Resim 27: Mardin Kent Müzesi sergilemeden görüntüler

Resim 28: Kütahya Kent Tarihi Müzesi dış cephe görüntüsü

Resim 29: Sergilemeden görüntüler

Resim 30: Kütahya'nın meşhur seramik işçiliğinin canlandırılması

Resim 31: İnegöl Kent Müzesi içerisinde bir görüntü

Resim 32: Kumluca 50.Yıl Kültür Merkezi

Resim 33: Kapı tokmakları

Resim 34: Eski Radyo ve Plakçalarlar

Resim 35: İğne Oyaları

Resim 36: Yerel kıyafetlerin gösterildiği minyatür bebekler

Resim 37: Demirci ocağı

Resim 38: Fotoğraflarla Kumluca sergisi

Resim 39: Kumluca'da kullanılan ilk matbaa makinesi

Resim 40: Kumluca'da Yerel Basın sergisi

Resim 41: Kumluca'da kullanılan ilk Fotoğraf Makinesi

Resim 42: Bilgi veren kiosklar

Resim 43: Yörük Evi sergisi

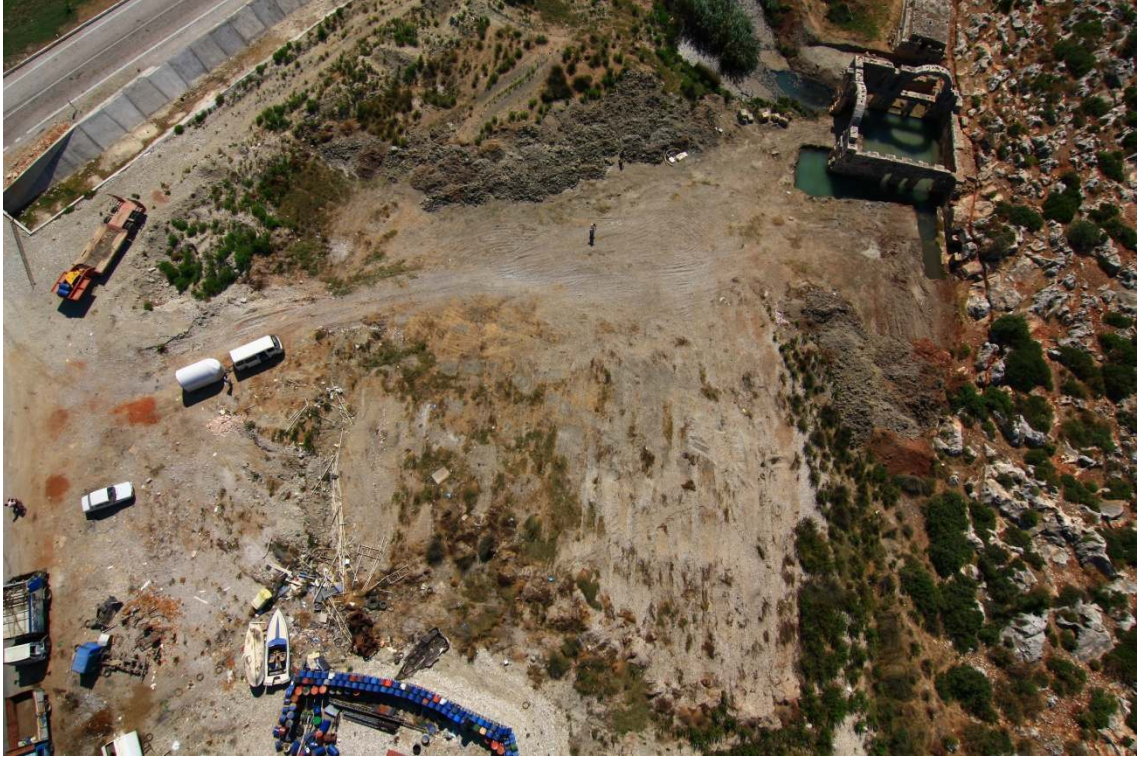
Resim 44: 50.Yıl Kültür Merkezi gece görüntüsü

Resim 45: Kaş karayolu üzerindeki Demre Sanayii

Resim 46: Demre Sanayi havadan görünüm

Resim 47: Anıtsal çeşme ve sanayi

Resim 48: Demre Belediye Futbol Sahası

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Erhan ÖZKAN

Doğum Tarihi : 14.07.1980

Doğum Yeri : İstanbul

Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu

2008-... : Akdeniz Üniversitesi, Müzecilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans

2002-2006 : Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü

1994-1997 : Cibali Lisesi

Öğrenci Olarak Katıldığı Projeler

2002 : Beydağları Yüzey Araştırması

2003 : Beydağları Yüzey Araştırması

2004 : Beydağları Yüzey Araştırması

2005 : Beydağları Yüzey Araştırması

2005: Side Agora Kazısı

2005: Side Bazilikası Restorasyon Hazırlık Çalışması

2006: Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmalar

Bilimsel Üye Olarak Katıldığı Projeler

2007: Beydağları Yüzey Araştırması

2008: Beydağları Yüzey Araştırması

2007: Kesik Minare Kazısı

2007: Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmaları

2008: Doğu Garajı Nekropol Kazıları

2008: Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmaları

2009: Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmaları

2009: Myra ve Andriake Kazıları

2010: Myra ve Andriake kazıları ve öncesinde Arkeojeofizik Ölçüm Çalışmaları

2010: Myra ve Andriake Kazıları

2010: Pisidia Antiocheiası Kazıları

Katıldığı Çalıştay ve Paneller

2006 Müzecilik Çalıştayı: Müzelerde Koruma ve Uygulamalar (Katılımcı öğrenci)

2007 Müzecilik Çalıştayı: Üniversite Müzeleri ile Kent Müzeleri (Kordinatör olarak)

2008 Müzecilik Çalıştayı: Antik Kentler ile Modern Kentler Arasındaki İlişki, Side Örneğinde
(Kordinatör olarak)

2009 Müzecilik Çalıştayı: Andriake Granariumu'nun Müzeleştirme Projesi (Kordinatör ve
Oturma Başkanı Olarak)

Hazırladığı Tezler

Lisans Tezi: Apollonia Mordiaion Sikkeleri

Yüksek Lisans Tezi: Demre Kent Müzesi

Yabancı Dil

İngilizce

Etkinlikler / Organizasyonlar

2002-2006 yılları arasında Akdeniz Üniversitesi Antikçağ Kùltürleri Topluluğu Başkanlığı

2002-2004 yılları arasında Atatürkçü Düşünce Derneği Gençlik Kolu Sekreterliği

2004 Akdeniz Üniversitesi Bölüm Temsilciliği

2004 Akdeniz Üniversitesi Fen/Edebiyat Fakültesi Temsilciliği

2004 Akdeniz Üniversitesi Öğrenci Konseyi Başkan Yardımcısı

2005 Akdeniz Üniversitesinde düzenlenen 27. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısında Görevli

2006 Talya Otelde AKMED tarafından düzenlenen Uluslararası Likya Sempozyumunda Görevli

2002/2010 yılları arasında Türkiye çapında birçok Antik kent gezisi organizatörlüğü

2010 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Arkeoloji Bölümünde Uzman Arkeolog olarak göreve başlamıştır.